

ZESTAW EDUKACYJNY DLA RODZICÓW, OPIEKUNÓW I NAUCZYCIELI

215

Zabaw z Plasteliną

wspierających rozwój dziecka

Gotowe karty zabaw dla dzieci od 1 do 9 lat. Każda zabawa ma cel, listę materiałów, przebieg krok po kroku oraz wersję łatwiejszą i trudniejszą.

01 Motoryka mała	02 Koncentracja i uwaga	03 Kreatywność	04 Samodzielność
05 Myślenie logiczne	06 Regulacja emocji	07 Percepcja wzrokowa	08 Myślenie krytyczne

215 kart zabaw · 17 plansz do druku · plany tygodniowe · karty obserwacji

Wydanie 2026

215 ZABAW Z PLASTELINĄ

Spis treści

❖	Wprowadzenie	3
	Osiem krótkich rozdziałów: jak korzystać, bezpieczeństwo, masy, rozwój, techniki	
	Jak korzystać z tej książki	3
	Dlaczego właśnie plastelina?	4
	Bezpieczeństwo przede wszystkim	5
	Masy plastyczne i sprawdzone przepisy	6
	Dłonie dziecka od 1 do 9 lat	7
	Podstawowe techniki lepienia	8
	Rola dorosłego w zabawie	9
	Stanowisko pracy i przechowywanie	10
❖	Rozdział 1. Motoryka mała i sprawne dłonie	11
	Zabawy 001-030 · 30 kart	
❖	Rozdział 2. Koncentracja i uwaga	28
	Zabawy 031-060 · 30 kart	
❖	Rozdział 3. Kreatywność i wyobraźnia	45
	Zabawy 061-088 · 28 kart	
❖	Rozdział 4. Samodzielność i pewność siebie	61
	Zabawy 089-113 · 25 kart	
❖	Rozdział 5. Myślenie logiczne i matematyczne	76
	Zabawy 114-141 · 28 kart	
❖	Rozdział 6. Regulacja emocji	92
	Zabawy 142-166 · 25 kart	
❖	Rozdział 7. Percepcja wzrokowa	107
	Zabawy 167-191 · 25 kart	
❖	Rozdział 8. Myślenie krytyczne i rozwiązywanie problemów	122
	Zabawy 192-215 · 24 karty	
❖	Plansze do druku	136
	17 plansz A4 do wielokrotnego użytku	
❖	Dodatki	154
	Narzędzia do planowania i obserwacji	
	A. Indeks wszystkich zabaw	155
	B. Zabawy według wieku dziecka	161
	C. Gotowe plany na 4 tygodnie	163
	D. Karta obserwacji rozwoju	164
	E. Dziennik zabaw	167
	F. Dyplom Mistrza Plasteliny	168

ZANIM ZACZNIESZ

Jak korzystać z tej książki

To gotowy zestaw 215 zabaw z plasteliną dla dzieci od 1 do 9 lat. Nie musisz niczego wymyślać: wybierasz kartę, przygotowujesz kilka prostych rzeczy i zaczynacie.

Zabawy podzielono na **8 obszarów rozwoju**: motorykę małą, koncentrację, kreatywność, samodzielność, myślenie logiczne, regulację emocji, percepcję wzrokową i myślenie krytyczne. Każdy rozdział otwiera strona wprowadzająca, która wyjaśnia, co rozwijamy, po czym poznać postęp i na co uważać. Potem następują karty zabaw ułożone mniej więcej od najprostszych do najbardziej wymagających.

Na końcu książki znajdziesz **17 plansz do druku**, trzy gotowe **plany czterotygodniowe**, indeks wszystkich zabaw, zestawienie zabaw według wieku, **karty obserwacji** i dyplom.

Trzy kroki do zabawy

Krok	Co robisz	Ile to trwa
1. Wybierz kartę	Spójrz na wiek, czas i obszar. Możesz iść po kolei albo skorzystać z planu tygodniowego.	1 minuta
2. Przygotuj	Materiały są wypisane na karcie. Jeśli zabawa wymaga planszy, wydrukuj ją z części Plansze do druku.	2-5 minut
3. Bawcie się	Prowadź zabawę według kroków, a potem zapisz krótką notatkę pod kartą.	10-20 minut

Jak czytać kartę zabawy

Element karty	Co oznacza
Numer i tytuł	Numer od 001 do 215 ułatwia wyszukiwanie w indeksie i w planach.
Wiek	Orientacyjny zakres. Ważniejsze od metryki są umiejętności i zainteresowania dziecka.
Czas	Przybliżony czas samej zabawy, bez przygotowania i sprzątania.
Poziom	Jedna kropka to start, dwie to poziom średni, trzy to wyzwanie w danej grupie wieku.
Cel zabawy	Umiejętność, którą ćwiczymy. Pomaga świadomie obserwować dziecko.
Przebieg	Kroki do wykonania. Czytaj je jak scenariusz, a nie jak sztywną instrukcję.
Łatwiej i Trudniej	Gotowe sposoby dopasowania zabawy do dziecka tu i teraz.
Na co zwrócić uwagę	Wskazówka obserwacyjna: co mówi nam sposób, w jaki dziecko wykonuje zadanie.
Notatki rodzica	Miejsce na datę, ocenę zaangażowania i własne uwagi.

Ile i jak często

- ❖ **10-20 minut dziennie wystarczy.** Regularność działa lepiej niż długie, rzadkie sesje.
- ❖ **3-5 razy w tygodniu** to dobry rytm dla większości rodzin.
- ❖ **Zmieniaj obszary**, ale wracaj do ulubionych zabaw: powtórzenie buduje mistrzostwo i pewność siebie.
- ❖ **Kończ, zanim zabawa się znudzi.** Dziecko, które odchodzi z poczuciem sukcesu, chętnie wróci jutro.
- ❖ U najmłodszych (1-3 lata) sesja może trwać tylko 5 minut. To w porządku.

Nie musisz robić wszystkiego

215 zabaw to zapas na wiele miesięcy. Wybieraj te, które pasują do wieku, nastroju i dnia. Zabawa zrobiona z radością jest warta więcej niż trzy zrobione z obowiązku.

PODSTAWY

Dlaczego właśnie plastelina?

Plastelina jest tania, dostępna i pozornie prosta. Dlatego łatwo przeoczyć, ile dziecko ćwiczy, gdy ją ugniata, dzieli i formuje.

Masa plastyczna stawia opór. Aby zmienić jej kształt, dziecko musi użyć siły, a potem tę siłę precyzyjnie dozować. Każdy ruch daje natychmiastową informację zwrotną: kulka jest okrągła albo nie, wążek jest równy albo się rwie. To naturalna pętla próby, obserwacji i poprawki, która leży u podstaw uczenia się.

Co dzieje się podczas lepienia

Obszar	Co ćwiczy dziecko	Przykład z książki
Motoryka mała	Siłę mięśni dłoni, niezależne ruchy palców, chwyt pęsetkowy (kciuk i palec wskazujący).	Toczenie kulki dwoma palcami
Koordynacja wzrokowo-ruchowa	Prowadzenie ręki za wzrokiem i odwrotnie, precyzję ruchu.	Kładzenie wążka na linii
Czucie głębokie	Odczuwanie nacisku i pracy mięśni, dozowanie siły.	Ugniatanie twardej plasteliny
Uwaga i funkcje wykonawcze	Planowanie, pamięć roboczą, hamowanie impulsu, kończenie zadania.	Lepienie według instrukcji w trzech krokach
Myślenie matematyczne	Liczenie, porównywanie, szeregowanie, części i całość.	Dzielenie pizzy na ćwiartki
Język	Nazywanie, opisywanie, opowiadanie, słownictwo przestrzenne.	Opowieść o ulepionym potworze
Emocje	Wyciszenie, nazywanie uczuć, tolerancję błędu.	Ugniatanie złości

Przygotowanie do pisania

Aby pewnie trzymać ołówek, dziecko potrzebuje stabilnego nadgarstka, siły drobnych mięśni dłoni i umiejętności poruszania palcami niezależnie od siebie. Toczenie kulek palcami, szczypanie, wałkowanie cienkich wążków i odtwarzanie liter to ćwiczenia, które przygotowują dokładnie te umiejętności, a przy tym nie wymagają od dziecka siedzenia nad kartką.

Plastelina zamiast ekranu, a nie przeciw niemu

Ekran podaje gotowe bodźce, a plastelina wymaga działania. Nie chodzi o zakazy, tylko o dobrą alternatywę na chwile, w których najłatwiej sięgnąć po tablet: gotowanie obiadu, czekanie w kolejce, zmęczone popołudnie. Przygotuj **pudełko zamiast ekranu**: stały pojemnik z masą i trzema, czterema narzędziami, dostępny zawsze w tym samym miejscu.

Światowa Organizacja Zdrowia w zaleceniach z 2019 roku nie zaleca czasu przed ekranem u dzieci poniżej 2 lat, a u dzieci w wieku 2-4 lat ogranicza go do najwyżej godziny dziennie, z zaznaczeniem, że mniej znaczy lepiej.

Uczciwie o efektach

Plastelina nie jest terapią ani cudowną metodą. To narzędzie codziennej zabawy, które w naturalny sposób angażuje dłonie, uwagę i wyobraźnię. Efekty przychodzą z regularności, a nie z jednej sesji.

Jeśli masz obawy dotyczące rozwoju dziecka, porozmawiaj z pediatrą, fizjoterapeutą dziecięcym, terapeutą integracji sensorycznej lub psychologiem dziecięcym.

PODSTAWY

Bezpieczeństwo przede wszystkim

Kilka prostych zasad sprawia, że zabawa jest bezpieczna również dla najmłodszych.

Dzieci poniżej 3 lat

- ❖ **Stały nadzór dorosłego**, na wyciągnięcie ręki. Maluch bada świat ustami i na pewno spróbuje masy.
- ❖ **Masa miękka, najlepiej domowa**, zrobiona z produktów spożywczych (przepis w następnym rozdziale). Sprawdź oznaczenie wieku na kupnej masie: wiele plastelin jest przeznaczonych dla dzieci od 3 lat.
- ❖ **Duże kawałki**, których nie da się włożyć w całości do ust.
- ❖ **Żadnych drobnych elementów**: koralików, guzików, fasoli, suchego makaronu, patyczków. Prosta domowa miara: przedmiot, który przechodzi przez rolkę po papierze toaletowym, jest za mały dla malucha.
- ❖ **Krótkie sesje**: 5-10 minut, zakończone myciem rąk.

Drobne elementy u starszych dzieci

Od około 3 lat wiele zabaw korzysta z koralików, guzików czy makaronu. Zawsze pod nadzorem. Policzyć elementy przed zabawą i po niej, a jeśli w domu jest młodsze rodzeństwo, bawcie się przy stole, poza jego zasięgiem, i od razu chowajcie drobiazgi.

Zdrowie, alergie i zwierzęta

- ❖ Masa domowa zawiera **mąkę pszenną (gluten)**. Przy celiakii lub alergii użyj przepisu bezglutenowego i sprawdź skład kupnych mas.
- ❖ Masa solna i domowa ciastolina zawierają **dużo soli, groźnej dla psów** po zjedzeniu. Przechowuj je poza zasięgiem zwierząt.
- ❖ Wybieraj masy z **oznaczeniem CE**, zgodne z normą bezpieczeństwa zabawek **EN 71**. Do mas domowych używaj barwników spożywczych.
- ❖ **Mycie rąk** przed zabawą i po niej. Wyrzuć masę, która zmieniła zapach lub na której pojawiła się pleśń.

Narzędzia i wiek

Narzędzie	Orientacyjnie od	Uwagi
Wałek, duże foremki, plastikowe stemple	1-2 lat	Duże, bez ostrych krawędzi.
Plastikowy nożyk do masy	3 lat	Uczy krojenia, przygotowuje do posługiwania się sztućcami.
Nożyczki dziecięce z zaokrąglonymi końcami	3-4 lat	Cięcie wałka masy jest łatwiejsze niż cięcie papieru.
Szczypce kuchenne, dziecięca pęseta	3 lat	Świetne do ćwiczenia chwytu.

Narzędzie	Orientacyjnie od	Uwagi
Praska do czosnku, sitko	3 lat	Uważaj na palce przy zamykaniu praski.
Wykałaczki, patyczki do szaszłyków	4-5 lat	Tylko pod nadzorem. Ostre końce można przyciąć.
Surowy makaron, koraliki, guziki	3 lat	Drobne elementy: liczyć przed i po zabawie.

Zanim zaczniesz: trzy szybkie sprawdzenia

- ❖ Sprawdź masę: czy jest świeża i odpowiednia dla wieku dziecka?
- ❖ Sprawdź narzędzia: czy są dopasowane do wieku i kompletne?
- ❖ Sprawdź otoczenie: czy w pobliżu nie ma młodszego rodzeństwa lub zwierząt?

PODSTAWY

Masy plastyczne i sprawdzone przepisy

Słowem *plastelina* określamy w tej książce każdą masę do lepienia. Wybór masy zależy od wieku dziecka i celu zabawy.

Rodzaj masy	Cechy	Dla kogo	Najlepsza do
Ciastolina (masa na bazie mąki)	Miękka, łatwa do ugniatania, wysycha na powietrzu.	Od 1-2 lat, pod nadzorem	Ugniatania, foremek, odcisków
Plastelina klasyczna (woskowo-olejowa)	Twarda na zimno, mięknie w dłoniach, nie wysycha.	Od ok. 3-4 lat	Detali, wężyków, figurek, obrazków
Masa solna	Po wysuszeniu twarda, można ją malować.	Od 3 lat	Pamiętek, odcisków, ozdób
Masa lekka (piankowa)	Bardzo lekka i sprężysta, wysycha.	Od 3 lat	Projektów kreatywnych

Przepis 1: domowa ciastolina gotowana

Składniki

- ❖ 1 szklanka mąki pszennej
- ❖ 1/2 szklanki drobnej soli
- ❖ 2 łyżeczki kamienia winnego lub 1 łyżka kwasku cytrynowego
- ❖ 1 łyżka oleju
- ❖ 1 szklanka wody
- ❖ barwnik spożywczy

Przygotowanie

- ❖ Wymieszaj w garnku suche składniki.
- ❖ Dodaj wodę, olej i barwnik, dokładnie rozmieszaj.
- ❖ Podgrzewaj na małym ogniu, stale mieszając, przez 3-5 minut, aż masa odejdzie od ścianek i utworzy kulę.
- ❖ Wyłóż na blat i przestudź. Uwaga: środek długo pozostaje gorący.
- ❖ Zagniataj do uzyskania gładkości. Przechowuj w szczelnym pojemniku w lodówce.

Kamień winny sprawia, że masa jest elastyczna i dłużej świeża. Dobrze przechowywana ciastolina zwykle wytrzymuje kilka tygodni.

Przepis 2: ciastolina bez gotowania

Wymieszaj 2 szklanki mąki, 1/2 szklanki soli i 2 łyżki oleju. Dodawaj stopniowo około szklanki ciepłej wody z barwnikiem, aż masa przestanie kleić się do rąk. Jest szybsza w przygotowaniu, ale mniej trwała niż wersja gotowana. To dobra zabawa sama w sobie: dziecko może odmierzać i mieszać.

Przepis 3: masa solna

Połącz 1 szklankę mąki i 1 szklankę drobnej soli, dolewaj stopniowo około pół szklanki wody i zagniataj przez kilka minut. Gotowe prace susz na powietrzu przez kilka dni albo w piekarniku w temperaturze około 100°C przez kilka godzin, zależnie od grubości. Grube elementy susz dłużej, aby nie popękały.

Jak uratować masę

- ❖ **Twarda plastelina klasyczna:** pokrój ją na małe kawałki i rozgrzewaj w dłoniach po kolei. Możesz też włożyć ją w woreczku do ciepłej (nie gorącej) wody na kilka minut.
- ❖ **Przesuszona ciastolina:** dodaj kilka kropel wody i zagniataj. Przy większej ilości dodaj odrobinę oleju.
- ❖ **Klejąca się masa:** dosyp szczyptę mąki i zagniataj.

Pięć kolorów wystarczy

Czerwony, żółty, niebieski, biały i czarny. Resztę kolorów dziecko może uzyskać samo, mieszając masy, a to osobna, bardzo wartościowa zabawa.

PODSTAWY

Dłonie dziecka od 1 do 9 lat

Każde dziecko rozwija się we własnym tempie. Poniższa tabela pokazuje typowe umiejętności w pracy z masą i pomaga dobrać zabawy, ale nie jest testem.

Wiek	Co dziecko zwykle potrafi	Na co zwrócić uwagę
1-2 lata	Ugniata całą dłoń, klepie, dziurkuje palcem wskazującym, odrywa kawałki.	Chwyt całą dłoń to norma. Najważniejsze jest poznawanie faktury.
2-3 lata	Toczy grube wałki, robi placki, wciska przedmioty, używa foremek i wałka.	Chętnie naśladuje ruchy dorosłego. Pokazuj, zamiast tłumaczyć.
3-4 lata	Toczy kulki w dłoniach, łączy dwie części, kroi nożykiem, lepi pierwsze proste postacie.	Pojawia się preferencja jednej ręki, ale nie musi być jeszcze ustalona.
4-5 lat	Toczy kulki palcami, robi cienkie wężyki, lepi postacie z kilku elementów.	Czy obie ręce współpracują: jedna trzyma, druga wykonuje ruch?
5-6 lat	Dodaje detale, układa litery i cyfry z wężyków, plecie, używa wykałaczki i nożyczek.	Kontrola siły, cierpliwość do detali, chwyt narzędzia trzema palcami.
6-7 lat	Lepi złożone modele według planu, realizuje projekty kilkuetapowe.	Planowanie, precyzja, samodzielne poprawki.
7-9 lat	Tworzy modele przestrzenne, prowadzi proste eksperymenty, projekty na kilka dni.	Myślenie przyczynowo-skutkowe, praca z własnym planem.

Zakresy są orientacyjne. Dziecko może być bardzo sprawne w jednym obszarze i potrzebować więcej czasu w innym. Dlatego każda karta ma wersję łatwiejszą i trudniejszą: zawsze zaczynaj od tego, co dziecko już potrafi, i dokładaj małe wyzwania.

Kiedy warto skonsultować się ze specjalistą

- ❖ Dziecko wyraźnie unika zabaw manualnych i bardzo szybko się frustruje.
- ❖ Dłonie szybko się męczą, chwyt jest bardzo słaby albo nadmiernie napięty.
- ❖ Po 4. roku życia obie ręce rzadko ze sobą współpracują.
- ❖ Silna, utrzymująca się niechęć do dotykania mas mimo stopniowego oswajania.
- ❖ Dziecko traci umiejętności, które wcześniej już opanowało.

Z takimi obserwacjami zgłoś się do pediatry, fizjoterapeuty dziecięcego lub terapeuty integracji sensorycznej. Ta książka wspiera rozwój, ale nie zastępuje diagnozy.

PODSTAWY

Podstawowe techniki lepienia

Z kilkunastu prostych ruchów powstaje wszystko: od kulki dla dwulatka po model mostu dla ośmiolatka. Pokaż technikę raz, powoli, na własnej masie.

Technika	Jak ją wykonać	Co rozwija
Ugniatanie	Ściskanie i rozgniatanie masy całymi dłońmi i palcami.	Siłę dłoni, czucie głębokie, rozluźnienie
Klepanie (placek)	Splaszczanie kulki otwartą dłońią lub palcami.	Kontrolę siły, pracę obu rąk
Toczenie kulki	Okrężne ruchy między dłońmi, potem między palcami a stołem, w końcu dwoma palcami.	Koordynację, precyzję ruchów okrężnych
Wałkowanie wężyka	Ruchy w przód i w tył płaskimi dłońmi na stole, od środka na zewnątrz.	Równomierny nacisk, współpracę rąk
Szczypanie	Odrywanie małych kawałków kciukiem i palcem wskazującym.	Chwyt pęsetkowy, siłę palców
Dziurkowanie	Wciskanie palca, patyczka lub słomki w masę.	Izolowanie ruchu palca, celowanie
Wałkowanie wałkiem	Przetaczanie wałka oburącz, aż masa będzie równa.	Symetrię ruchu, dozowanie siły
Wycinanie foremką	Mocne dociśnięcie foremki i wyjęcie kształtu.	Siłę, planowanie miejsca
Krojenie	Nożykiem lub nożyczkami na równe albo określone części.	Koordynację, myślenie o częściach
Odciskanie	Wciskanie przedmiotów, aby zostawiły ślad.	Percepcję faktur, spostrzegawczość
Łączenie	Dociśnięcie dwóch elementów i wygładzenie miejsca połączenia palcem.	Planowanie, precyzję, cierpliwość
Zwijanie	Zwijanie wężyka w spiralę lub placka w rulon.	Koordynację, kontrolę ruchu
Plecenie	Przekładanie trzech wężyków na przemian.	Sekwencjonowanie, pamięć ruchową
Rozcieranie	Rozprowadzanie cienkiej warstwy na kartonie palcem (plastelinografia).	Siłę palców, wycucie koloru

Kulka to podstawa

Prawie każdy kształt zaczyna się od kulki: splaszczona daje placek, rozwałkowana wężyk, zwężona z jednej strony kropkę. Jeśli dziecko pewnie toczy kulkę, jest gotowe na większość zabaw w tej książce.

PODSTAWY

Rola dorosłego w zabawie

Twoja obecność jest ważniejsza niż idealne wykonanie zadania. Dorosły nie jest tu egzaminatorem, tylko towarzyszem, który daje bezpieczeństwo i mały impuls do rozwoju.

Osiem zasad dobrego towarzyszenia

- ❖ **Opisuj, zamiast oceniać.** Zamiast: pięknie, powiedz: zrobiłeś długiego wężyka w trzech kolorach. Opis pokazuje, że naprawdę patrzysz, i buduje słownictwo.
- ❖ **Pytaj otwarcie.** Opowiesz mi o tym? Co będzie dalej? Jak to zrobiłeś?
- ❖ **Nie poprawiaj pracy dziecka własnymi rękami.** Jeśli chcesz coś pokazać, zrób to na swojej masie.
- ❖ **Pozwól na błędy.** Pęknięta figurka to okazja do nauki naprawiania.
- ❖ **Podążaj za zainteresowaniem.** Dziecko kocha dinozaury? Każdą zabawę da się w nie zamienić.
- ❖ **Dopasuj poziom.** Korzystaj z wersji Łatwiej i Trudniej. Najlepsze zadanie jest odrobinę trudniejsze niż to, co dziecko robi już samodzielnie, ale możliwe do wykonania z niewielką pomocą.
- ❖ **Nazywaj czynności.** Toczysz, ściskasz, dzielisz na pół: słowa połączone z ruchem zapamiętuje się łatwiej.
- ❖ **Kończ na plus.** Zatrzymaj zabawę, gdy jeszcze jest przyjemnie, i powiedz, co się udało.

Zdania, które pomagają

- ❖ Widzę, że bardzo się starasz.
- ❖ Jak na to wpadłeś?
- ❖ Spróbujmy jeszcze raz, inaczej.
- ❖ Co było najtrudniejsze?
- ❖ Pokażesz mi, jak to zrobiłeś?

Zdania, które warto zamienić

- ❖ Nie tak! (lepiej: Spróbujmy inaczej.)
- ❖ Daj, zrobię to za ciebie. (lepiej: Pokażę na swojej masie.)
- ❖ To nie wygląda jak pies. (lepiej: Opowiedz mi o nim.)
- ❖ Pospiesz się. (lepiej: Mamy jeszcze pięć minut.)
- ❖ Jesteś taki zdolny. (lepiej: Ćwiczyłeś i się udało.)

Zabawa z rodzeństwem w różnym wieku

Wybierzcie jedną kartę i dajcie każdemu dziecku inną wersję: młodsze robi wariant Łatwiej, starsze Trudniej. Starsze dziecko może też zostać asystentem, który podaje materiały lub czyta kolejne kroki. Pamiętaj o zasadach bezpieczeństwa dla najmłodszego uczestnika.

PODSTAWY

Stanowisko pracy i przechowywanie

Dobrze przygotowane miejsce oszczędza czas i nerwy. Wystarczy jedno pudełko.

Element zestawu	Do czego służy	Tani zamiennik
Podkładka	Chroni stół, wyznacza miejsce zabawy.	Plastikowa deska, tacka, stara cerata
Wałek	Wałkowanie placków.	Butelka, gruby flamaster z zatyczką
Foremki	Wycinanie kształtów.	Foremki do ciastek, nakrętki, kubeczki
Plastikowy nożyk	Krojenie masy.	Plastikowa szpatułka, patyczek do lodów
Narzędzia do odcisków	Faktury i wzory.	Widelec, grzebień, klocki, guziki, kora
Pęseta lub szczypce	Ćwiczenie chwytu.	Szczypce do sałatek, klamerki
Praska do czosnku	Włosy, trawa, makaron.	Sitko, tarka o dużych oczkach
Pojemniki	Sortowanie i przechowywanie.	Wytłoczki po jajkach, foremki do muffinek
Koszulki na plansze	Wielokrotne użycie plansz do druku.	Laminowanie, folia spożywcza

Przechowywanie

- ❖ **Plastelina klasyczna:** w zamkniętym pudełku, w temperaturze pokojowej, najlepiej kolorami osobno.
- ❖ **Ciastolina:** w szczelnym pojemniku lub woreczku z wyciśniętym powietrzem, masa domowa w lodówce.
- ❖ **Masa solna:** gotowe prace w suchym miejscu. Surową masę najlepiej zużyć od razu.
- ❖ **Wymieszane kolory** nie są problemem: przydadzą się do zabaw, w których kolor nie ma znaczenia.

Sprzątanie jako część zabawy

Ostatnie pięć minut przeznacz na wspólne sprzątanie: dziecko chowa masę do pudełka, myje narzędzia, wyciera podkładkę. To trening samodzielności i dobry sygnał końca aktywności. Resztki plasteliny z podłogi zbierzesz, przyciskając do nich większą kulę masy.

Plansze do druku

Plansze drukuj na zwykłym papierze A4, w kolorze lub w odcieniach szarości. Włożone do przezroczystej koszulki albo zalaminowane posłużą wiele razy, a plastelina łatwo z nich schodzi.

ROZDZIAŁ 1

Motoryka **mała**

ZABAWY 001-030 • 30 KART

Silne, sprawne dłonie to fundament pisania, rysowania i samodzielności w codziennych czynnościach.

❖ siła i wytrzymałość dłoni	❖ chwyt pęsetkowy
❖ niezależne ruchy palców	❖ koordynacja wzrokowo-ruchowa
❖ współpraca obu rąk	❖ przygotowanie do pisania

ROZDZIAŁ 1 · WPROWADZENIE

Motoryka mała i sprawne dłonie

Motoryka mała to precyzyjne ruchy dłoni i palców. Od niej zależy, jak dziecko trzyma łyżkę, zapina guziki, rysuje i w przyszłości pisze. Plastelina jest dla dłoni idealną siłownią: stawia opór, więc buduje siłę, a jednocześnie wymaga precyzji, więc uczy kontroli.

Zabawy w tym rozdziale prowadzą od ugniatania całą dłonią, przez toczenie kulek i wałkowanie wężyków, aż po pracę pęsetą, nożyczkami i plectenie. Zwracaj uwagę nie tylko na efekt, ale na sposób wykonania: jak dziecko trzyma narzędzie i czy druga ręka pomaga.

Co rozwijamy

- ❖ siłę mięśni dłoni i palców
- ❖ chwyt pęsetkowy (kciuk i palec wskazujący)
- ❖ dozowanie siły nacisku
- ❖ współpracę ręki wiodącej i pomocniczej
- ❖ precyzję ruchów potrzebną do pisania

Sygnały postępu

- 1-3 lata:** ugniata, odrywa i wciska z coraz większą siłą
- 3-5 lat:** toczy równe kulki i wężyki, trafia nimi w linię
- 5-9 lat:** wykonuje drobne detale, pracuje pęsetą i nożyczkami bez pomocy

Wskazówka dla dorosłego

Jeśli dziecko szybko męczy dłonie, skróć zabawę i częściej wracaj do ugniatania. Siła rośnie stopniowo. Chwalenie wysiłku, a nie efektu, pomaga dzieciom, którym te zadania przychodzą trudniej.

Zabawy w tym rozdziale

001	Pierwsze spotkanie z masą	1-3 lata	016	Warkocz z trzech wężyków	5-9 lat
002	Odciski dłoni i stóp	1-3 lata	017	Litery z wężyków	4-7 lat
003	Kulki jak groszki	2-4 lata	018	Cyfry z plasteliny	4-7 lat
004	Wężyki na ścieżkach	3-5 lat	019	Palcowa drabinka	3-6 lat
005	Szczypiący ptaszek	2-5 lat	020	Gąsienica od największej	3-6 lat
006	Kolce dla jeża	3-6 lat	021	Mozaika z maleńkich kulek	5-9 lat
007	Pestki arbuza	3-6 lat	022	Nakrętki pełne masy	3-6 lat
008	Nożyczki w akcji	4-7 lat	023	Rzeźbiarz z wykałaczką	5-9 lat
009	Poszukiwacze skarbów z pęsetą	4-8 lat	024	Łańcuch z ogniów	5-8 lat
010	Spirale i ślimaki	3-6 lat	025	Włosy dla potwora	2-7 lat
011	Guziki na płaszczu	3-6 lat	026	Groszki w strączku	3-6 lat
012	Wieże z makaronu	3-6 lat	027	Nitka na szpulce	4-7 lat
013	Wałek i foremki	2-5 lat	028	Palcowe kropki	2-4 lata
014	Skarby przyrody w odciskach	2-6 lat	029	Fabryka równych kulek	6-9 lat
015	Ciasteczka dla lalek	3-6 lat	030	Oburęczne lepienie	5-9 lat

001

Pierwsze spotkanie z masą

MOTORYKA MAŁA

Wiek 1-3 lata

Czas ok. 5 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dziecko poznaje fakturę, temperaturę i plastyczność masy, a przy okazji wzmacnia dłonie, ugniatając ją całą ręką.

PRZEBIEG

- 1 Połóż przed dzieckiem dużą, ciepłą kulę masy i sam zacznij ją powoli ugniatać, nazywając ruchy: ściskam, gniotę, klepię.
- 2 Zachęć dziecko do dotykania: klepania otwartą dłonią, wciskania palców, ściskania w pięści.
- 3 Pokaż, jak oderwać kawałek masy i połączyć go z powrotem z kulą.
- 4 Na koniec razem schowajcie masę do pudełka i umyćcie ręce.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Ta sama ciekawość dotyku pomaga maluchowi przy pierwszych próbach jedzenia rękami i oswojaniu nowych faktur jedzenia.

MATERIAŁY

miękka masa domowa (duża kula), podkładka

ŁATWIEJ

Włóż masę do szczelnego woreczka strunowego: dziecko ugniata ją przez folię, bez brudzenia rąk.

TRUDNIEJ

Dodaj wałek i dużą foremkę. Pokaż, jak zostawić w masie odcisk.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko używa obu rąk i chętnie dotyka nowej faktury? Niechęć na początku jest normalna, nie zmuszaj.

002

Odciski dłoni i stóp

MOTORYKA MAŁA

Wiek 1-3 lata

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Mocne dociskanie wzmacnia dłonie, a oglądanie śladów uczy związku między ruchem i jego efektem.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkujcie razem gruby, równy placek.
- 2 Poproś dziecko, żeby mocno docisnęło całą dłoń, a potem ostrożnie ją podniosło.
- 3 Porównajcie odcisk dziecka z odciskiem dłoni dorosłego: która dłoń jest większa?
- 4 Z masy solnej zróbcie pamiątkę: wysuszcie odcisk i zapiszcie na nim datę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Mocne dociskanie dłoni przydaje się przy wstawianiu, podpieraniu się i pierwszych próbach wspinania.

MATERIAŁY

masa solna lub ciastolina, wałek, papierowy talerzyk

ŁATWIEJ

Dociskaj rączkę dziecka razem z nim, kładąc swoją dłoń na jego dłoni.

TRUDNIEJ

Odcisnijcie jeden palec, potem dwa i trzy. Policzcie ślady.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko rozprostowuje palce? U maluchów dłoń często zostaje zaciśnięta, a to też ważna informacja.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

.....

.....

.....

003

Kulki jak groszki

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-4 lata

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Nauka toczenia kulki okrężnymi ruchami dłoni. Kulka jest podstawą prawie wszystkich kształtów w lepieniu.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż, jak oderwać kawałek masy wielkości winogrona.
- 2 Toczcie kulkę między dłońmi okrężnymi ruchami, jakbyście rozgrzewali ręce w zimie.
- 3 Każdą gotową kulkę dziecko wkłada do osobnej przegródki wytłoczki.
- 4 Gdy wszystkie przegródki są pełne, policzcie kulki razem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Ruch okrężny dłoni wraca przy myciu rąk, wycieraniu stołu i lepieniu klusek z mamą.

MATERIAŁY

plastelina lub ciastolina, wytłoczka po jajkach

ŁATWIEJ

Toczcie kulki jedną płaską dłonią po stole.

TRUDNIEJ

Kulki tylko kciukiem i palcem wskazującym, coraz mniejsze, aż do wielkości ziarnka grochu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy ruch jest okrężny? Jeśli dziecko przesuwa dłoń tylko w przód i w tył, powstaje wałek, a nie kulka.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

004

Wężyki na ścieżkach

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-5 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wałkowanie wężyka i kładzenie go dokładnie na linii ćwiczą koordynację wzrokowo-ruchową i kierunek ruchu potrzebny przy pisaniu.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż, jak wałkować wężyk płaskimi dłońmi na stole, od środka na zewnątrz.
- 2 Dziecko przesuwa palec po pierwszej ścieżce, od złotej do niebieskiej kropki.
- 3 Kładzie wężyk dokładnie na linii i delikatnie go dociska.
- 4 Przechodzicie do kolejnych, coraz trudniejszych ścieżek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Prowadzenie ręki po linii to fundament rysowania szlaczków, kolorowania i późniejszego pisania.

MATERIAŁY

plastelina, plansza w koszulce

❖ **Plansza P1:** Ścieżki proste i faliste, s. 137

ŁATWIEJ

Tylko pierwsza, prosta linia. Wężyk może być gruby.

TRUDNIEJ

Wężyk cienki jak spaghetti ułożony na linii falistej bez przerywania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko prowadzi ruch od lewej do prawej? To kierunek pisania i warto go utrwalać.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

005

Szczypiący ptaszek

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-5 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wzmacnianie chwytu pęsetkowego, czyli współpracy kciuka i palca wskazującego.

PRZEBIEG

- 1 Zamieście kciuk i palec wskazujący w dziób ptaszka.
- 2 Ptaszek dziobie: odszczypuje małe kawałki z dużej kuli masy.
- 3 Każdym kawałkiem karmi pisklęta w miseczce.
- 4 Na koniec policzcie, ile ziarenek zebrał ptaszek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Chwyt pęsetkowy służy do zbierania okruszków, podnoszenia drobniaków i zapinania zatrzasków.

MATERIAŁY

plastelina, miseczka, opcjonalnie rysunek lub pacynka ptaszka

ŁATWIEJ

Kawałki mogą być większe, a masa bardzo miękka.

TRUDNIEJ

Twarda plastelina. Ptaszek dziobie raz prawą, raz lewą ręką albo na czas, do sygnału.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy pozostałe palce są podwinęte, a kciuk i palec wskazujący tworzą literę O? To dojrzały chwyt.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

006

Kolce dla jeża

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Toczenie wielu małych elementów i precyzyjne dociskanie ich palcem wskazującym wzmacnia palce i uczy wytrwałości.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko toczy małe kulki albo krótkie wałeczki z brązowej masy.
- 2 Układa je w kółeczkach na grzbiecie jeża, dociskając palcem wskazującym.
- 3 Liczy kolce. Na planszy są 24 miejsca.
- 4 Starsze dziecko lepi jeża w 3D i wbija w niego kawałki spaghetti.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dociskanie palcem wskazującym przydaje się przy naciskaniu przycisków, dzwonka i włącznika światła.

MATERIAŁY

plastelina brązowa i czarna, dla starszych dzieci krótkie kawałki surowego spaghetti
❖ **Plansza P4:** Jeż, s. 140

ŁATWIEJ

Kolce jako płaskie kropki dociskane palcem, bez toczenia.

TRUDNIEJ

Kolce w kolorach według wzoru: brązowy, czarny, brązowy, czarny.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko przytrzymuje planszę drugą ręką? Ręka pomocnicza stabilizuje pracę i to ważna umiejętność.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

007

Pestki arbuza

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Toczenie małych kulek i umieszczanie ich w wyznaczonym miejscu, połączone z liczeniem.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie o arбуzie: jakie ma kolory, gdzie są pestki, jak smakuje.
- 2 Dziecko toczy małe czarne kulki i formuje z nich lekko wydłużone krople.
- 3 Kładzie pestki w zaznaczonych miejscach.
- 4 Liczycie razem wszystkie pestki: powinno ich być 15.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Precyzyjne kładzenie małych elementów ćwiczy się też przy układaniu puzzli i nakrywaniu do stołu.

MATERIAŁY

czarna plastelina

❖ **Plansza P3:** Arбуz, s. 139

ŁATWIEJ

Pestki okrągłe, bez formowania kropli, najpierw tylko w najbliższym rzędzie.

TRUDNIEJ

Rzut kostką decyduje, ile pestek dolepiamy w jednej turze. Kto zapełni arбуz?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko trafia w środek zaznaczenia? Precyzja celowania rośnie z wiekiem i z ćwiczeniem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

008

Nożyczki w akcji

MOTORYKA MAŁA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Nauka cięcia nożyczkami na miękkim materiale, który stawia niewielki opór. To dobry etap przed cięciem papieru.

PRZEBIEG

- 1 Rozważujcie kilka grubych wężyków.
- 2 Pokaż prawidłowy chwyt: kciuk w górnym otworze, pozostałe palce w dolnym, kciuk skierowany do góry.
- 3 Dziecko tnie wężyk na kawałki: to kluski do zupy dla misia.
- 4 Starsze dzieci tną według polecenia: 5 kawałków, kawałki równe albo coraz krótsze.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pewny chwyt nożyczek to łatwiejsze wycinanki w przedszkolu i mniej frustracji na zajęciach plastycznych.

MATERIAŁY

plastelina, dziecięce nożyczki z zaokrąglonymi końcami, talerzyk

ŁATWIEJ

Grube, miękkie wężyki, które łatwo przeciąć jednym ruchem.

TRUDNIEJ

Cięcie cienkiego placka wzdłuż linii narysowanej wykałaczką, najpierw prostej, potem falistej.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Kciuk powinien być na górze. Gdy dłoń obraca się kciukiem w dół, delikatnie ją popraw.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

009

Poszukiwacze skarbów z pęsetą

MOTORYKA MAŁA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wzmacnianie palców i precyzja chwytu podczas wydobywania drobnych elementów z masy.

PRZEBIEG

- 1 Policzcie skarby, a potem ukryjcie je w kuli masy, dokładnie zagniatając.
- 2 Dziecko rozrywa masę palcami i szuka skarbów.
- 3 Znalezione skarby wyjmują pęsetą i przenosi do miseczki.
- 4 Na koniec liczycie: czy wróciły wszystkie skarby?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Siła i precyzja palców pomagają przy otwieraniu opakowań, odklejaniu naklejek i zapinaniu guzików.

MATERIAŁY

plastelina, 10-15 koralików lub guzików, dziecięca pęseta lub szczypce, miseczka

ŁATWIEJ

Wyjmowanie palcami. Skarby ukryte płytko pod powierzchnią.

TRUDNIEJ

Twarda plastelina i szczypce. Skarby sortowane według kolorów do osobnych miseczek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Drobne elementy tylko pod nadzorem. Zawsze liczcie je przed zabawą i po niej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

010

Spirale i ślimaki

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Zwijanie wężyka w spiralę ćwiczy kontrolowany ruch okrężny i precyzję palców.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wodzi palcem po spirali na planszy, od środka na zewnątrz.
- 2 Wałkuje długi wężyk i układa go na linii spirali.
- 3 Z drugiego wężyka zwija samodzielną spiralę: to muszla ślimaka.
- 4 Dolepia ślimakowi ciało z grubego wałka i czułki z małych kulek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Kontrolowany ruch okrężny przygotowuje do pisania liter o, a i e oraz do kręcenia gałkami.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

❖ **Plansza P2:** Zygzaki, pętelki i spirale, s. 138

ŁATWIEJ

Tylko ślimak: gruby wężyk zwinięty w dwa obroty.

TRUDNIEJ

Spirala z dwóch skręconych razem kolorów, jak lizak.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy wężyk ma równą grubość na całej długości? To znak równomiernego nacisku obu dłoni.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

011**Guziki na płaszczu****MOTORYKA MAŁA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Wciskanie i wyjmowanie guzików wzmacnia czubki palców i przygotowuje do zapinania ubrań.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkujcie placek i wytnijcie z niego płaszc. Prostokąt w zupełności wystarczy.
- 2 Dziecko wciska guziki w rzędzie, jeden pod drugim.
- 3 Następnie wyjmuje je, podważając paznokciem albo chwytając dwoma palcami.
- 4 Zamiana ról: teraz ty wciskasz, a dziecko wyjmuje na czas.

W CODZIENNYM ŻYCIU

To bezpośredni trening przed samodzielnym zapinaniem i rozpinaniem kurtki czy swetra.

MATERIAŁY

plastelina, 6-10 dużych guzików, wałek, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Bardzo duże guziki i miękka ciastolina.

TRUDNIEJ

Guziki według wzoru kolorów, a na koniec zapinanie prawdziwego guzika.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko naciska czubkami palców? Wciskanie całą dłonią to wcześniejszy etap rozwoju.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

012**Wieże z makaronu****MOTORYKA MAŁA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Nawlekanie wymaga współpracy obu rąk: jedna stabilizuje, druga precyzyjnie prowadzi element.

PRZEBIEG

- 1 Zróbcie z masy mocną podstawę: dużą, spłaszczoną kulę. Wbijcie w nią 2-3 słomki.
- 2 Dziecko nakłada makaron na słomki i buduje wieże.
- 3 Między makaronami może nakładać kulki z masy przebite słomką.
- 4 Liczycie elementy każdej wieży. Która jest najwyższa?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Współpraca rąk przydaje się przy nawlekaniu sznurówek, zakładaniu skarpet i wkładaniu rzeczy do plecaka.

MATERIAŁY

plastelina, makaron rurki (penne), słomki lub patyczki ze ściętym czubkiem

ŁATWIEJ

Jedna gruba słomka i duży makaron.

TRUDNIEJ

Wieże według wzoru: makaron, kulka, makaron. Albo według liczby: 3, 5, 7 elementów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko przytrzymuje podstawę drugą ręką? Współpraca rąk jest tu najważniejsza.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

013

Walek i foremki

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-5 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Posługiwanie się wałkiem oburącz i wycinanie foremkami uczą dozowania siły i symetrycznej pracy rąk.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż, jak trzymać wałek dwiema rękami i przetaczać go w przód i w tył.
- 2 Dziecko rozwałkowuje masę, aż będzie płaska jak naleśnik.
- 3 Wycina foremkami kształty i przekłada je na tackę.
- 4 Resztki zagniata w kulę i wałkuje od nowa.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wałkowanie oburącz to prawdziwe pomaganie w kuchni: przy cieście na pierogi albo ciasteczka.

MATERIAŁY

ciastolina, wałek, foremki do ciastek, tacka

ŁATWIEJ

Bardzo miękka masa. Placek może być gruby.

TRUDNIEJ

Wycinanie tak, aby zmieścić na jednym placku jak najwięcej kształtów. To zadanie z planowania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy obie ręce naciskają wałek jednakowo? Często jedna pracuje mocniej i placek wychodzi krzywy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

014

Skarby przyrody w odciskach

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dociskanie przedmiotów wzmacnia dłonie, a oglądanie śladów rozwija spostrzegawczość.

PRZEBIEG

- 1 Po spacerze rozłóżcie zebrane skarby na stole.
- 2 Rozwałkujcie kilka placków.
- 3 Dziecko mocno dociska każdy skarb i ostrożnie go wyjmuję.
- 4 Oglądacie ślady: czym różni się odcisk liścia od odcisku szyszki?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Uważne przyglądanie się śladom rozwija ciekawość na spacerach: ślady ptaków, opon, liści w błocie.

MATERIAŁY

masa solna lub ciastolina, liście, szyszki, muszelki, kora, kamyki

ŁATWIEJ

Dorosły pomaga docisnąć, dziecko wyjmuję skarb.

TRUDNIEJ

Zagadka: dorosły robi odcisk w tajemnicy, a dziecko zgaduje, który skarb go zostawił.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Odciski w masie solnej można wysuszyć. Powstanie domowa kolekcja skamielin.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

015

Ciasteczka dla lalek

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Toczenie, spłaszczanie kciukiem i zdobienie drobnymi elementami ćwiczą precyzję palców.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko toczy kilka kulek wielkości orzecha laskowego.
- 2 Spłaszcza każdą kulkę kciukiem: to ciasteczko.
- 3 Zdobci ciasteczka: kropki wykałaczką, posypka z maleńkich kulek, odcisk widelca.
- 4 Układa ciasteczka na talerzykach dla lalek, po równo dla każdego gościa.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Precyzja palców przydaje się przy dekorowaniu prawdziwych ciastek i posypywaniu kanapek.

MATERIAŁY

ciastolina w 2-3 kolorach, wykałaczką lub patyczek, widelec, zabawkowe talerzyki

ŁATWIEJ

Ciasteczka z foremek, zdobione tylko odciskiem palca.

TRUDNIEJ

Ciasteczka przekładane: dwa placki i warstwa kremu w innym kolorze.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzielenie po równo to także matematyka. Zapytaj: czy każda lalka ma tyle samo?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

016

Warkocz z trzech wężyków

MOTORYKA MAŁA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Plecie ćwiczy sekwencję ruchów, pamięć ruchową i precyzyjną współpracę obu rąk.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje trzy długie wężyki równej grubości, każdy w innym kolorze.
- 2 Łączy je z jednej strony, mocno dociskając końce.
- 3 Plecie: lewy wężyk na środek, prawy wężyk na środek, i znowu od początku.
- 4 Z gotowego warkocza robi wianek, bransoletkę albo chałkę do piekarni.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sekwencja ruchów z plecenia przydaje się przy wiązaniu butów i czesaniu warkoczów lalkom lub rodzeństwu.

MATERIAŁY

plastelina w trzech kolorach, podkładka

ŁATWIEJ

Skręcanie dwóch wężyków razem, jak sznurek.

TRUDNIEJ

Warkocz z czterech wężyków albo warkocz zamknięty w idealne koło.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Mówcie na głos: lewy na środek, prawy na środek. Rytm słów pomaga zapamiętać sekwencję ruchów.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

017

Litery z wężyków

MOTORYKA MAŁA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odtwarzanie kształtu liter z wężyków łączy trening dłoni z poznawaniem alfabetu.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie literę, na przykład pierwszą literę imienia dziecka.
- 2 Dziecko obwodzi literę palcem i mówi jej nazwę.
- 3 Wałkuje wężyki i układa je na konturze litery.
- 4 Mówi słowo zaczynające się od tej litery i lepi coś, co je przedstawia.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Znajome kształty liter dziecko zaczyna rozpoznawać na szyldach, opakowaniach i w książeczkach.

MATERIAŁY

plastelina, plansze alfabetu (P8 i P9)

❖ **Plansza P8:** Alfabet: A-Ł, s. 144

ŁATWIEJ

Litery z samych prostych linii: E, F, H, L, T.

TRUDNIEJ

Litery z ogonkami i kreskami: A, E, Ł, Ż, a potem krótkie słowo.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie oczekuj idealnej litery. Liczy się poznanie kształtu i kierunku, w którym się ją kreśli.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

018

Cyfry z plasteliny

MOTORYKA MAŁA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odwzorowanie cyfr z wężyków i połączenie znaku cyfry z ilością.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera cyfrę i obwodzi ją palcem.
- 2 Wałkuje wężyk i układa go na konturze cyfry.
- 3 W kółeczkach pod cyfrą kładzie tyle kulek, ile ta cyfra pokazuje.
- 4 Sprawdzacie wspólnie, dotykając każdej kulki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Połączenie cyfry z ilością przydaje się przy liczeniu schodów, jabłek w koszyku i numerów autobusów.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

❖ **Plansza P7:** Cyfry od 0 do 9, s. 143

ŁATWIEJ

Tylko cyfry od 1 do 5.

TRUDNIEJ

Liczby dwucyfrowe ułożone z dwóch cyfr i porównanie: która liczba jest większa?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Cyfry 2, 3, 5 i 7 dzieci często odwracają. Wodzenie palcem przed lepieniem utrwala właściwy kierunek.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

019

Palcowa drabinka

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Izolowanie ruchów palców: dziecko uczy się używać każdego palca osobno.

PRZEBIEG

- 1 Połóżcie przed dzieckiem 5 kulek w rzędzie.
- 2 Dziecko spłaszczka każdą kulę innym palcem: kciukiem, wskazującym, środkowym, serdecznym i małym.
- 3 Powtarza to samo drugą ręką na kolejnych 5 kulkach.
- 4 Zabawa w rytmie: dorosły mówi nazwę palca, a dziecko naciska właściwym palcem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Niezależne ruchy palców są potrzebne przy grze na instrumencie, pisaniu i posługiwaniu się sztućcami.

MATERIAŁY

plastelina, 10 małych kulek

ŁATWIEJ

Tylko kciuk, palec wskazujący i środkowy.

TRUDNIEJ

Naciskanie dwoma palcami jednocześnie, na przykład wskazującym i małym.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Serdeczny i mały palec są najsłabsze. Jeśli pomagają im inne palce, to normalne na tym etapie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

020

Gąsienica od największej

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Toczenie kulek o różnej wielkości ćwiczy kontrolę siły i porównywanie rozmiarów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko toczy dużą kulę: to głowa gąsienicy.
- 2 Każdą kolejną kulę robi mniejszą i dołącza ją do rzędu.
- 3 Głowie dolepia oczy i czułki.
- 4 Liczycie segmenty i porównujecie: która kulka jest największa, a która najmniejsza?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Porównywanie wielkości przydaje się przy sprzątaniu: duże klocki do jednego pudełka, małe do drugiego.

MATERIAŁY

plastelina zielona i w jednym innym kolorze, wykałaczka

ŁATWIEJ

Wszystkie kulki podobnej wielkości.

TRUDNIEJ

Gąsienica z 10 segmentów w dwóch kolorach na przemian.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Żeby zrobić mniejszą kulę, trzeba oderwać mniejszy kawałek masy. To odkrycie jest ważną lekcją planowania.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

021

Mozaika z małych kulek

MOTORYKA MAŁA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Długa, precyzyjna praca palcami uczy planowania kolorów, cierpliwości i wytrwałości.

PRZEBIEG

- 1 Narysuj na kartonie duży, prosty kontur, na przykład rybkę albo kwiat.
- 2 Dziecko toczy małe kulki wielkości ziarnka pieprzu.
- 3 Dociska je jedną obok drugiej, wypełniając kontur.
- 4 Rozłóż pracę na kilka dni. To projekt, a nie zadanie na jeden raz.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wytrwałość w długim zadaniu procentuje przy układankach, budowach z klocków i odrabianiu lekcji.

MATERIAŁY

plastelina w kilku kolorach, sztywny karton, ołówek

ŁATWIEJ

Większe kulki i mniejszy kontur.

TRUDNIEJ

Mozaika z cieniowaniem: kolory ułożone od jasnego do ciemnego.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ta zabawa dobrze pokazuje wytrwałość. Zanotuj, ile minut dziecko pracuje bez przerwy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

022

Nakrętki pełne masy

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wciskanie i wydobywanie masy z małych pojemników wzmacnia palce i uczy precyzji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wciska masę do nakrętek, dociskając kciukiem, aż będą pełne i gładkie.
- 2 Ustawia nakrętki w rzędzie: to ciasteczka w cukierni.
- 3 Następnie wydobywa masę palcem wskazującym albo patyczkiem.
- 4 Starsze dziecko wypełnia nakrętki kolorami według wzoru.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Siła kciuka pomaga przy wyciskaniu pasty do zębów i otwieraniu pojemników z jedzeniem.

MATERIAŁY

plastelina, 6-10 nakrętek od butelek, patyczek do lodów

ŁATWIEJ

Duże pokrywki od słoików zamiast nakrętek.

TRUDNIEJ

Nakrętki wypełnione dwoma kolorami, pół na pół.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nakrętki to drobne przedmioty. Przy młodszym rodzeństwie pilnuj, żeby nie trafiły do buzi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

023

Rzeźbiarz z wykałaczką

MOTORYKA MAŁA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rysowanie wzorów w masie wymaga stabilnego chwytu narzędzia, bardzo podobnego do chwytu ołówka.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkujcie gładki, równy placek.
- 2 Dziecko trzyma wykałaczkę jak ołówek i rysuje szlaczek: fale, zygzaki, kratkę.
- 3 Następnie rysuje prosty obrazek, na przykład domek albo słońce.
- 4 Porównajcie ślady różnych narzędzi: wykałaczkę, widelca i patyczka.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Chwyt narzędzia trzema palcami to dokładnie ten chwyt, którego dziecko użyje przy ołówku i pędzlu.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, wykałaczkę, patyczki, widelec

ŁATWIEJ

Rysowanie palcem zamiast narzędziem.

TRUDNIEJ

Szlaczki literopodobne: pętelki, łuki i zygzaki w jednej linii.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Sprawdź chwyt: narzędzie trzymane trzema palcami, blisko końca. To ten sam chwyt, którego potrzebuje ołówek.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

024

Łańcuch z ogniów

MOTORYKA MAŁA

Wiek 5-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wałkowanie, zamykanie i łączenie kółek wymaga planowania i precyzji obu rąk.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje wążek długości palca.
- 2 Zamyka go w kółko, łącząc i wygładzając końce.
- 3 Kolejny wążek przeciąga przez poprzednie kółko i dopiero wtedy go zamyka.
- 4 Tworzy łańcuch z 5-10 ogniów, na przykład na przemian w dwóch kolorach.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie kolejnych ruchów rąk przydaje się przy zakładaniu bransoletek i zapinaniu suwaka.

MATERIAŁY

plastelina w 2-3 kolorach

ŁATWIEJ

Kółka ułożone obok siebie, tylko stykające się.

TRUDNIEJ

Łańcuch według wzoru kolorów i wielkości: duże ogniwo, małe ogniwo.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Jeśli ogniwa się rwą, masa jest za zimna albo wążek za cienki. Rozgrzejcie masę w dłoniach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

025

Włosy dla potwora

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Ściskanie praski angażuje całą dłoń i wzmacnia chwyt, a zabawa pobudza wyobraźnię.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi dużą głowę potwora z kuli masy.
- 2 Wkłada masę do praski i mocno ściska: wychodzą włosy.
- 3 Przykleja potworowi włosy, brodę albo futro.
- 4 Dodaje oczy i zęby, a potem nadaje potworowi imię.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Mocny uścisk całej dłoni pomaga przy wyciskaniu gąbki, trzymaniu się drążka na placu zabaw i noszeniu siatek.

MATERIAŁY

plastelina lub ciastolina, praska do czosnku lub sitko, guziki na oczy

ŁATWIEJ

Dorosły trzyma praskę, dziecko naciska obiema rękami.

TRUDNIEJ

Fryzura na zamówienie: zielone włosy z jednej strony, żółta broda i niebieskie brwi.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uważajcie na palce przy zamykaniu praski. To świetna zabawa na rozładowanie energii.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

026

Groszki w strączku

MOTORYKA MAŁA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Toczenie podobnych kulek i delikatne zawijanie placka uczą kontroli siły.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rozwałkowuje owalny placek: to strączek.
- 2 Toczy 5-6 małych kulek podobnej wielkości: to groszki.
- 3 Układa groszki w rzędzie na środku placka.
- 4 Delikatnie zawija brzegi strączka, nie zgniatając groszków.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Delikatny nacisk przydaje się przy obieraniu mandarynki, trzymaniu pisklęcia albo niesieniu pełnego kubka.

MATERIAŁY

plastelina zielona w dwóch odcieniach, wałek

ŁATWIEJ

Groszki leżą na płaskim strączku, bez zawijania.

TRUDNIEJ

Kilka strączków z różną liczbą groszków i porównanie: gdzie jest więcej?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zawijanie bez zgniatania wymaga bardzo delikatnego nacisku. To trudniejsze, niż się wydaje.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

027

Nitka na szpulce

MOTORYKA MAŁA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Nawijanie cienkiego wężyka ćwiczy obracanie nadgarstka i koordynację obu rąk.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje długi, cienki wężyk.
- 2 Przykleja jego koniec do ołówka.
- 3 Jedną ręką obraca ołówek, a drugą prowadzi wężyk, nawijając go zwój przy zwoju.
- 4 Nawinięty wężyk ostrożnie zsuwa z ołówka: powstaje sprężynka.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Obracanie nadgarstka jest potrzebne przy odkręcaniu słoików, zakręcaniu kranu i przekręcaniu klucza.

MATERIAŁY

plastelina, ołówek lub gruby patyczek

ŁATWIEJ

Grubszy wężyk i gruba rolka po ręczniku papierowym.

TRUDNIEJ

Nawijanie dwóch kolorów naprzemiennie, w paski.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Obracanie przedmiotu w palcach przydaje się przy odkręcaniu słoików i zakręcaniu kranu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

028

Palcowe kropki

MOTORYKA MAŁA

Wiek 2-4 lata

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dziurkowanie masy palcem wskazującym uczy wysuwania jednego palca i celowania.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkujcie gruby placek.
- 2 Dziecko wciska palec wskazujący w masę, robiąc rząd dziurek.
- 3 Wypełnia dziurki małymi kulkami w innym kolorze.
- 4 Robi dziurki w rytmie: jedna, dwie, trzy i przerwa.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wysunięty palec wskazujący służy do pokazywania, naciskania przycisków windy i przewracania stron.

MATERIAŁY

ciastolina w dwóch kolorach, wałek

ŁATWIEJ

Dziurki w dowolnych miejscach, gdzie tylko dziecko zechce.

TRUDNIEJ

Dziurki ułożone w kształt, na przykład litery L albo kwadratu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko używa tylko palca wskazującego? Wysunięcie jednego palca to ważny krok rozwojowy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

029

Fabryka równych kulek

MOTORYKA MAŁA

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dokładne dzielenie masy i precyzyjne toczenie ćwiczą kontrolę ruchu i szacowanie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje długi wążek i dzieli go nożykiem na 10 równych części.
- 2 Z każdej części toczy kulkę.
- 3 Porównuje kulki: czy są równe? Można zmierzyć je linijką albo zważyć na wadze kuchennej.
- 4 Poprawia kulki, które odstają, i układa je w pudełku jak czekoladki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dzielenie na równe części przydaje się przy krojeniu ciasta, dzieleniu się cukierkami i odmierzaniu porcji.

MATERIAŁY

plastelina, plastikowy nożyk, linijka, opcjonalnie waga kuchenna

ŁATWIEJ

5 kulek i porównanie na oko.

TRUDNIEJ

Ile kulek o średnicy 1 cm powstanie z jednej kostki plasteliny? Najpierw zgadnij, potem sprawdź.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzielenie wężka na równe części to wstęp do ułamków. Warto o tym wspomnieć.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

030

Oburęczne lepienie

MOTORYKA MAŁA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Równoczesna praca obu rąk rozwija koordynację obustronną i sprawność ręki niewiodącej.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko dostaje dwa podobne kawałki masy, po jednym do każdej ręki.
- 2 Toczy dwie kulki jednocześnie, każdą dłonią na stole.
- 3 Następnie wałkuje dwa wężyki naraz.
- 4 Na koniec lepi symetrycznie: dwoje uszu albo dwie łapy w tym samym czasie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sprawną ręką niewiodącą stabilizuje kartkę przy pisaniu, trzyma chleb przy smarowaniu i miskę przy mieszaniu.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Toczenie obiema dłońmi jednej dużej kulki.

TRUDNIEJ

Jedną ręką toczy kulkę, drugą w tym samym czasie wałkuje wążek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ręka niewiodąca zwykle radzi sobie gorzej. Zauważ to z uśmiechem i bez porównań.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

ROZDZIAŁ 2

Koncentracja i uwaga

ZABAWY 031-060 • 30 KART

Uwaga to umiejętność, którą można ćwiczyć jak mięsień: krótko, regularnie i z przyjemnością.

❖ skupienie na zadaniu	❖ słuchanie instrukcji
❖ pamięć robocza	❖ kontrola impulsów
❖ kończenie rozpoczętej pracy	❖ spostrzegawczość

ROZDZIAŁ 2 · WPROWADZENIE

Koncentracja i uwaga

Koncentracja to zdolność skupienia się na jednym zadaniu i utrzymania uwagi mimo rozpraszaczy. U małych dzieci jest naturalnie krótka i rośnie z wiekiem. Zabawy z plasteliną pomagają, bo angażują ręce, wzrok i słuch jednocześnie, a efekt pracy jest widoczny od razu.

W tym rozdziale dziecko wykonuje instrukcje o rosnącej liczbie kroków, odtwarza wzory, zapamiętuje i szuka szczegółów. Wiele zabaw wykorzystuje motyw zamówienia, na przykład w pizzerii czy lodziarni, który dzieci bardzo lubią i który w naturalny sposób wymaga słuchania.

Co rozwijamy

- ❖ utrzymywanie uwagi przez coraz dłuższy czas
- ❖ słuchanie i wykonywanie instrukcji
- ❖ pamięć roboczą (zapamiętanie kilku informacji naraz)
- ❖ hamowanie impulsu i czekanie
- ❖ dokładność i spostrzegawczość

Sygnaly postępu

2-4 lata: wykonuje instrukcję jednokrokową i kończy krótkie zadanie

4-6 lat: pamięta instrukcję w 2-3 krokach i odtwarza prosty wzór

6-9 lat: pracuje 15 minut nad jednym projektem i sam sprawdza efekt

Wskazówka dla dorosłego

Przed zabawą usuń rozpraszacze: wyłącz telewizor, odłóż telefon, schowaj niepotrzebne zabawki. Mów krótko, patrząc dziecku w oczy, i proś o powtórzenie instrukcji własnymi słowami.

Zabawy w tym rozdziale

031	Kopiuje mój rząd	3-6 lat	046	Kolory wracają do domków	2-4 lata
032	Kanapka na zamówienie	3-7 lat	047	Zęby krokodyla	3-6 lat
033	Koszyk na piknik	3-6 lat	048	Łaty krówki	3-6 lat
034	Ukryte skarby	2-5 lat	049	Paski pszczołki	3-6 lat
035	Muzyczne stop	2-6 lat	050	Znajdź parę	4-7 lat
036	Słuchaj i lep	4-7 lat	051	Mały szef kuchni	5-8 lat
037	Pizza na zamówienie	4-7 lat	052	Wieża z krążków	3-6 lat
038	Lodziarnia	2-6 lat	053	Czyj to ślad?	4-7 lat
039	Rzuć kostką i lep	3-6 lat	054	Kolorowy szyfr	6-9 lat
040	Kulka w labiryncie	5-8 lat	055	Szef kuchni mówi	5-9 lat
041	Kropki biedronek	3-6 lat	056	Zgadnij, co lepiej	5-9 lat
042	Co zniknęło?	4-8 lat	057	Krople deszczu	2-5 lat
043	Wyzwanie minutowe	5-9 lat	058	Dźwiękowe polecenia	4-7 lat
044	Rytm na sznurku	4-7 lat	059	Znajdź trzy różnice	5-9 lat
045	Lustro za przegrodą	5-9 lat	060	Projekt w pięciu krokach	6-9 lat

031**Kopiuł mój rząd****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Odtwarzanie sekwencji kolorów uczy uważnego patrzenia i dokładności.

PRZEBIEG

- 1 Ułóż rząd z 3 kulek w różnych kolorach.
- 2 Dziecko przygląda się i układa taki sam rząd tuż pod spodem.
- 3 Porównujecie oba rzędy, dotykając kolejnych kulek.
- 4 Gdy dziecko radzi sobie bez błędów, dodawaj po jednej kulce.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Uważne odtwarzanie wzoru przydaje się przy przepisywaniu z tablicy i układaniu klocków według instrukcji.

MATERIAŁY

plastelina w 4 kolorach

ŁATWIEJ

Tylko 2 kulki w wyraźnie różnych kolorach.

TRUDNIEJ

Zamiast samych kolorów także kształty i wielkości: mała czerwona kulka, długi niebieski wężyk.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko samo sprawdza swoją pracę? Samokontrola to ważna część uwagi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

032**Kanapka na zamówienie****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 3-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Słuchanie i zapamiętanie kolejności warstw, a potem odtworzenie jej w masie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko zostaje kucharzem w barze kanapkowym.
- 2 Składasz zamówienie ustnie, na przykład: chleb, ser, pomidor, chleb.
- 3 Kucharz lepi i układa warstwy w podanej kolejności.
- 4 Sprawdzacie razem: powtarzasz zamówienie, a dziecko porównuje je z kanapką.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zapamiętywanie kolejności pomaga przy poleceniach typu: umyj ręce, weź talerz i usiądź przy stole.

MATERIAŁY

plastelina: jasnobrązowa (chleb), zielona (sałata), czerwona (pomidor), żółta (ser), różowa (szynka)

ŁATWIEJ

Zamówienie z 2 warstw powtórzone dwa razy.

TRUDNIEJ

Zamówienie z 5 warstw albo dwóch klientów jednocześnie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dziecko może powtarzać zamówienie szeptem w trakcie pracy. To dobra strategia pamięciowa, zachęcaj do niej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

033**Koszyk na piknik****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Zapamiętanie krótkiej listy i dokładne wykonanie kilku elementów.

PRZEBIEG

- 1 Narysujcie razem listę zakupów na piknik: 3-4 owoce lub warzywa.
- 2 Dziecko ogląda listę, a potem ją odwracacie.
- 3 Lepi produkty z pamięci i wkłada je do koszyka.
- 4 Odwracacie listę i sprawdzacie, czy wszystko się zgadza.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Krótką listą w pamięci to prawdziwa pomoc przy zakupach: dziecko pilnuje, czy wszystko jest w koszyku.

MATERIAŁY

plastelina, koszyczek lub pudełko, kartka i kredki

ŁATWIEJ

Lista zostaje widoczna przez cały czas.

TRUDNIEJ

Lista z liczbami: 3 truskawki, 2 marchewki, 1 gruszka.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zauważ, które produkty dziecko pamięta najlepiej: te z początku listy czy z końca?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

034**Ukryte skarby****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 2-5 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Wytrwałe szukanie do samego końca i sprawdzanie, czy zadanie jest skończone.

PRZEBIEG

- 1 Policzcie razem skarby i schowajcie je w masie.
- 2 Dziecko szuka, rozrywając i ugniatając masę.
- 3 Każdy znaleziony skarb odkłada do miseczki. Liczycie, ile jeszcze brakuje.
- 4 Zabawa kończy się, gdy dziecko znajdzie wszystkie skarby.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szukanie do końca przydaje się przy odnajdywaniu zgubionej rękawiczki czy skarpetki do pary.

MATERIAŁY

ciastolina, 5-8 dużych skarbow (duże klocki, figurki), miseczka

ŁATWIEJ

3 skarby, schowane płytko.

TRUDNIEJ

Skarby w różnych kolorach szukane według polecenia: najpierw zielony, potem czerwony.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dla dzieci poniżej 3 lat wyłącznie duże skarby, których nie da się włożyć do buzi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

035**Muzyczne stop****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 2-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Zatrzymywanie ruchu na sygnał to trening kontroli impulsu.

PRZEBIEG

- 1 Włącz muzykę: dziecko wałkuje wężyk albo ugniata masę.
- 2 Gdy muzyka milknie, ręce się zatrzymują i unoszą w górę.
- 3 Gdy muzyka gra znowu, praca trwa dalej.
- 4 Na koniec porównujecie: kto zrobił najdłuższego wężyka?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zatrzymanie się na sygnał to umiejętność kluczowa na ulicy, na placu zabaw i w grupie przedszkolnej.

MATERIAŁY

plastelina, muzyka

ŁATWIEJ

Długie fragmenty muzyki i wyraźne przerwy.

TRUDNIEJ

Zmiana sygnałów: przy cichej muzyce lepimy kulki, przy głośniejszej wężyki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci, którym trudno czekać i hamować ruch, szczególnie dużo zyskują na tej zabawie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

036**Słuchaj i lep****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Wykonywanie poleceń złożonych z kilku części ćwiczy pamięć roboczą.

PRZEBIEG

- 1 Podaj polecenie z dwóch części, na przykład: zrób czerwoną kulkę i połóż ją na niebieskim placu.
- 2 Dziecko zaczyna dopiero wtedy, gdy wysłucha całego polecenia.
- 3 Stopniowo dodawaj szczegóły: obok połóż dwa żółte wężyki.
- 4 Z kolejnych poleceń powstaje obrazek, o którym dziecko opowiada.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pamięć robocza pomaga wykonać polecenie nauczyciela w całości, a nie tylko jego pierwszą część.

MATERIAŁY

plastelina w kilku kolorach, podkładka

ŁATWIEJ

Jedno polecenie naraz.

TRUDNIEJ

Polecenia z określeniami przestrzeni: nad, pod, między, po lewej stronie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Jeśli dziecko zaczyna, zanim skończysz mówić, umówcie się na hasło: start.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

037**Pizza na zamówienie****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 4-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Odczytywanie zamówienia i dokładne rozmieszczenie składników w podanej liczbie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rozwałkowuje okrągły spód pizzy i nakłada czerwony sos.
- 2 Otrzymuje zamówienie na karteczce: rysunki składników i ich liczbę.
- 3 Lepi składniki i układa je zgodnie z zamówieniem.
- 4 Kelner, czyli rodzic, sprawdza zamówienie przed podaniem gościom.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sprawdzanie zamówienia z karteczką uczy kontroli własnej pracy, potrzebnej przy każdym zadaniu szkolnym.

MATERIAŁY

plastelina, karteczki z rysunkowym zamówieniem (np. 3 plasterki pomidora, 4 grzyby)

ŁATWIEJ

Zamówienie z 2 składników.

TRUDNIEJ

Pizza pół na pół: na każdej połowie inne składniki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci często skupiają się na lepieniu i zapominają o liczbie. Zachęcaj do zaglądania na karteczkę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

038**Lodziarnia****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 2-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Zapamiętanie kolejności gałek i precyzyjne toczenie kulek.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie smaki: różowy to truskawka, brązowy to czekolada, żółty to wanilia.
- 2 Klient zamawia 2-3 gałki w określonej kolejności.
- 3 Sprzedawca toczy kulki i nakłada je na rożek od dołu.
- 4 Klient sprawdza, czy dostał to, co zamówił.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Składanie zamówienia ćwiczy odwagę w mówieniu do obcych: w sklepie, w kawiarni, w bibliotece.

MATERIAŁY

plastelina w 4-5 kolorach (smaki), beżowy placek na rożek

ŁATWIEJ

Jedna lub dwie gałki.

TRUDNIEJ

Posypka i polewa na zamówienie albo kilku klientów w kolejce.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zamieniajcie się rolami. Gdy dziecko zamawia, ćwiczy precyzyjne formułowanie wypowiedzi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

039**Rzuć kostką i lep****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Skupienie na liczbie i wykonanie dokładnie tylu elementów, ile trzeba.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rzuca kostką i liczy oczka.
- 2 Toczy dokładnie tyle kulek.
- 3 Układa je obok kostki i sprawdza, dotykając każdej kulki.
- 4 Grajcie na zmianę: kto pierwszy zbierze 20 kulek?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Liczenie oczek bez pomyłki przydaje się w każdej grze planszowej z rodziną.

MATERIAŁY

plastelina, kostka do gry

ŁATWIEJ

Kostka tylko z 1, 2 i 3 oczkami (zaklej pozostałe ścianki).

TRUDNIEJ

Dwie kostki i dodawanie oczek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko przelicza każdą kulkę, czy zgaduje? Przeliczanie to dojrzała strategia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

040**Kulka w labiryncie****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-8 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Długie skupienie przy budowie ścianek i precyzyjne prowadzenie kulki.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko przechodzi labirynt palcem od startu do mety.
- 2 Buduje ścianki z wężyków na liniach labiryntu.
- 3 Dmuchając przez słomkę, prowadzi kulkę do mety, nie dotykając ścianek.
- 4 Mierzycie czas i próbujecie poprawić wynik.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Spokojne, długie dmuchanie pomaga wyciszyć się w chwilach zdenerwowania.

MATERIAŁY

plastelina, słomka, mała kulka z masy lub lekki koralik

❖ **Plansza P12:** Labirynt, s. 148

ŁATWIEJ

Kulka prowadzona palcem zamiast słomką.

TRUDNIEJ

Ścianki tylko wzdłuż drogi do mety. Najpierw trzeba ją znaleźć.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dmuchanie przez słomkę uczy także kontroli oddechu, co pomaga się wyciszyć.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

041

Kropki biedronek

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Łączenie liczby z ilością i dokładne dopasowanie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko pokazuje palcem liczbę pod pierwszą biedronką i ją nazywa.
- 2 Toczy tyle samo czarnych kulek i przykleja je na grzbiecie biedronki.
- 3 Sprawdza, dotykając kolejnych kropek.
- 4 Przechodzi do następnych biedronek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dopasowanie liczby do ilości przydaje się przy nakrywaniu stołu: ile talerzy, tyle widelców.

MATERIAŁY

czarna plastelina

❖ **Plansza P5:** Biedronki z liczbami, s. 141**ŁATWIEJ**

Tylko biedronki z liczbami od 1 do 3.

TRUDNIEJ

Kropki rozmieszczone symetrycznie, tyle samo po obu stronach. Przy których liczbach się to udaje?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Symetria na biedronce to naturalny wstęp do liczb parzystych i nieparzystych.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

042

Co zniknęło?

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Pamięć wzrokowa i uważne obserwowanie.

PRZEBIEG

- 1 Ulepcie razem 4-6 prostych przedmiotów: jabłko, ślimaka, słońce, rybkę.
- 2 Dziecko przygląda się im przez 20 sekund.
- 3 Zamyka oczy, a ty chowasz jeden przedmiot pod chusteczkę.
- 4 Dziecko zgaduje, czego brakuje. Potem zamieniacie się rolami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pamięć wzrokowa pomaga zauważyć, czego brakuje w plecaku albo na półce po sprzątaniu.

MATERIAŁY

plastelina, chusteczka

ŁATWIEJ

3 przedmioty w wyraźnie różnych kolorach.

TRUDNIEJ

Zamiast znikania zamiana miejsc: dwa przedmioty zamieniają się pozycjami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj, jak dziecko zapamiętało przedmioty. Jedne dzieci je nazywają, inne układają historyjkę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

043**Wyzwanie minutowe****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Utrzymanie tempa i jakości pracy przez krótki, określony czas.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie zadanie: ile kulek wielkości groszku zrobisz w minutę?
- 2 Start! Dziecko pracuje aż do sygnału.
- 3 Liczycie tylko kulki dobrze wykonane.
- 4 Powtarzacie za kilka dni i porównujecie wyniki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wycucie czasu przydaje się przy ubieraniu się rano i kończeniu zadania przed wyjściem.

MATERIAŁY

plastelina, minutnik lub klepsydra

ŁATWIEJ

Dwie minuty i większe kulki.

TRUDNIEJ

Kulki muszą być podobnej wielkości. Nierówne się nie liczą.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Chodzi o skupienie, a nie pośpiech. Jeśli jakość spada, zmień zasadę na: mniej, ale dokładniej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

044**Rytm na sznurku****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie reguły i kontynuowanie wzoru.

PRZEBIEG

- 1 Rozważuj długi wężyk: to sznurek na korale.
- 2 Ułóż na nim początek wzoru: czerwona kulka, żółta, czerwona, żółta.
- 3 Dziecko kontynuuje wzór aż do końca sznurka.
- 4 Potem dziecko wymyśla własny wzór, a ty go kontynuujesz.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie wzorów pomaga w muzyce, w szlaczkach w zeszycie i w przewidywaniu planu dnia.

MATERIAŁY

plastelina w 3 kolorach

ŁATWIEJ

Wzór z dwóch kolorów: AB.

TRUDNIEJ

Wzory ABC, AAB, ABBA albo wzór wielkości: duża, mała, mała.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Poproś, żeby dziecko mówiło wzór na głos. Rytm słów pomaga go utrzymać.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

045

Lustro za przegrodą

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Słuchanie precyzyjnego opisu i odtwarzanie go bez patrzenia na wzór.

PRZEBIEG

- 1 Usiądźcie naprzeciw siebie i ustawcie między sobą przegrodę.
- 2 Dorosły lepi prosty obiekt krok po kroku, dokładnie opisując każdy ruch.
- 3 Dziecko wykonuje to samo, nie widząc wzoru.
- 4 Zdejmujecie przegrodę i porównujecie. Potem zamiana ról.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Precyzyjne słowa są potrzebne, gdy dziecko tłumaczy drogę, opisuje zgubioną rzecz lub prosi o pomoc.

MATERIAŁY

plastelina, przegroda (książka ustawiona pionowo), dwie podkładki

ŁATWIEJ

Obiekt z 2-3 prostych części, na przykład bałwan.

TRUDNIEJ

Dziecko opisuje, a dorosły lepi. To trening precyzyjnego języka.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Różnice w efektach to świetny temat do rozmowy: które słowa były jasne, a które mylące?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

046

Kolory wracają do domków

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 2-4 lata

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Sortowanie według koloru i konsekwentne wykonanie zadania do końca.

PRZEBIEG

- 1 Ulepcie po kilka kulek w każdym kolorze i wymieszajcie je na tacy.
- 2 Każdy pojemnik to domek jednego koloru.
- 3 Dziecko odprowadza kulki do właściwych domków.
- 4 Na koniec sprawdzacie, czy żadna kulka nie zabłądziła.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sortowanie według koloru to pierwszy krok do samodzielnego sprzątnięcia zabawek do właściwych pudełek.

MATERIAŁY

ciastolina w 3 kolorach, 3 pojemniki lub foremki do muffinek oznaczone kolorem

ŁATWIEJ

Tylko 2 kolory.

TRUDNIEJ

Sortowanie według dwóch cech: koloru i kształtu (kulki i wężyki).

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

U najmłodszych dzieci cała zabawa może trwać 3 minuty. To wystarczy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

047

Zęby krokodyla

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wykonanie określonej liczby elementów i dokładne ich rozmieszczenie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi długi zielony wałek: to głowa krokodyla. Natnij ją wzdłuż, jak otwartą paszczę.
- 2 Dziecko toczy białe kulki i formuje z nich trójkątne ząbki.
- 3 Umieszcza podaną liczbę zębów, na przykład 5 u góry i 5 u dołu.
- 4 Liczycie zęby i sprawdzacie, czy krokodyl ma ich tyle samo u góry i u dołu.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dokładne rozmieszczanie elementów przydaje się przy rozkładaniu sztućców i układaniu butów w parach.

MATERIAŁY

plastelina zielona i biała, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Zęby tylko u góry.

TRUDNIEJ

Ząbki na przemian duże i małe.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rymowanka powtarzana podczas pracy pomaga utrzymać skupienie i rytm.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

048

Łaty krówki

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Uważne wypełnianie wyznaczonej powierzchni zgodnie z zasadą.

PRZEBIEG

- 1 Narysuj duży owal i dorysuj głowę oraz cztery nogi: to krówka.
- 2 Dziecko spłaszcza czarne kulki w nieregularne łaty.
- 3 Przykleja łaty na krowie tak, aby się ze sobą nie stykały.
- 4 Liczycie łaty i nadajecie krowie imię.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie miejsca pomaga przy rysowaniu na kartce tak, żeby wszystko się zmieściło.

MATERIAŁY

czarna plastelina, kartka z narysowanym dużym owalem

ŁATWIEJ

Kilka dużych łat, bez zasady o niestykaniu się.

TRUDNIEJ

Łaty tylko w określonych miejscach: dwie na grzbiecie i jedna na głowie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zasada, że łaty się nie stykają, wymaga planowania miejsca. To trudniejsze, niż wygląda.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

049

Paski pszczołki

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Naprzemienne układanie pasków według reguły i liczenie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi żółte jajko: to ciało pszczoły.
- 2 Wałkuje cienkie czarne wężyki i układa je w poprzek ciała.
- 3 Dolepia białe skrzydła z płaskich kropli i oczy.
- 4 Liczycie paski. Pszczoła może złożyć zamówienie: chcę mieć 4 paski.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Reguła naprzemienności wraca w szlaczkach, w układaniu kafelków i w zabawach rytmicznych.

MATERIAŁY

plastelina żółta, czarna i biała

ŁATWIEJ

Dwa grube paski.

TRUDNIEJ

Ciało pszczoły tylko z żółtych i czarnych wężyków ułożonych naprzemiennie, bez żółtej bazy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Paski muszą leżeć w poprzek. Sprawdźcie, czy nie zamieniły się w podłużne.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

050

Znajdź parę

KONCENTRACJA I UWAGA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Pamięć wzrokowa i skupienie w grze w pary.

PRZEBIEG

- 1 Ulepcie 6 par identycznych przedmiotów, na przykład dwie czerwone kulki i dwie gwiazdki.
- 2 Przykryjcie każdy przedmiot kubeczkami i pomieszajcie kubeczki.
- 3 Na zmianę odkrywacie po dwa kubeczki. Para to punkt.
- 4 Wygrywa ten, kto zbierze więcej par.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pamięć położenia przedmiotów pomaga pamiętać, gdzie odłożyło się czapkę albo ulubioną zabawkę.

MATERIAŁY

plastelina, 12 jednakowych kubeczków lub dużych nakrętek

ŁATWIEJ

Tylko 3 pary.

TRUDNIEJ

8 par i przedmioty różniące się tylko drobnym szczegółem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Czy dziecko zapamiętuje, gdzie były odkryte przedmioty, czy odkrywa losowo?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

051**Mały szef kuchni****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Precyzyjne krojenie według polecenia i utrzymanie uwagi na liczbie części.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi banana, marchewkę i ogórka z grubych wałków.
- 2 Szef kuchni dostaje zamówienie: banan na 5 plasterków, marchewka na 3.
- 3 Kroci według zamówienia, licząc plasterki na głos.
- 4 Układa plasterki na talerzyku i podaje danie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Krojenie na określoną liczbę części to prawdziwa pomoc w kuchni przy bananie do owsianki.

MATERIAŁY

plastelina, plastikowy nożyk, talerzyk

ŁATWIEJ

Dowolna liczba plasterków.

TRUDNIEJ

Plasterki równej grubości albo coraz cieńsze.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To świetny wstęp do prawdziwego pomagania w kuchni pod okiem dorosłego.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

052**Wieża z krążków****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Ostrożne układanie i kontrola ruchu, żeby wieża się nie przewróciła.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wycina 5-6 okrągłych krążków różnej wielkości.
- 2 Układa je od największego na dole do najmniejszego na górze.
- 3 Delikatnie dociska każdy krążek, aby wieża była stabilna.
- 4 Na szczycie stawia ulepioną flagę albo gwiazdę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Spokojne, ostrożne ruchy przydają się przy niesieniu talerza z zupą i nalewaniu napoju.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, okrągłe foremki lub nakrętki różnej wielkości

ŁATWIEJ

3 krążki.

TRUDNIEJ

Wieża z krążków na przemian w dwóch kolorach i z określoną liczbą pięter.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pośpiech przewraca wieżę. To naturalna lekcja spokojnych, uważnych ruchów.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

053**Czyj to ślad?****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Porównywanie szczegółów i skupienie na kształcie.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkuj kilka placków.
- 2 W tajemnicy odcisnij każdy przedmiot w osobnym placku.
- 3 Pokaż dziecku odciski i przedmioty.
- 4 Dziecko dopasowuje przedmiot do śladu i sprawdza, przykładając go do odcisku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dopasowywanie kształtów przydaje się przy wkładaniu kluczyka do zamka i nakrętki do butelki.

MATERIAŁY

ciastolina, 5-6 małych przedmiotów (klocek, figurka, kluczyk, nakrętka)

ŁATWIEJ

3 przedmioty o bardzo różnych kształtach.

TRUDNIEJ

Przedmioty podobne, na przykład różne klocki tej samej wielkości.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj: po czym poznałeś? Nazwanie szczegółu wzmacnia spostrzegawczość.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

054**Kolorowy szyfr****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Utrzymanie reguły kodu w pamięci i konsekwentne jej stosowanie.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie kod: czerwona kulka to 1, niebieska 2, żółta 3, zielona 4, biała 5.
- 2 Dorosły układa zaszyfrowaną liczbę z kulek, a dziecko ją odczytuje.
- 3 Dziecko szyfruje dla dorosłego swój wiek, datę urodzin albo numer domu.
- 4 Na koniec dodajecie dwie zakodowane liczby.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Stosowanie reguły kodu to początek czytania map, rozkładów jazdy i znaków drogowych.

MATERIAŁY

plastelina w 5 kolorach, kartka z legendą

ŁATWIEJ

Kod z 3 kolorów i liczby jednocyfrowe.

TRUDNIEJ

Kod literowy: każdy kolor to litera. Układacie krótkie słowa.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Legenda na kartce jest pomocą. Z czasem dziecko może próbować bez niej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

055**Szef kuchni mówi****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Uważne słuchanie i reagowanie tylko na określony sygnał.

PRZEBIEG

- 1 Wyjaśnij zasadę: wykonujemy polecenie tylko wtedy, gdy zaczyna się od słów: szef kuchni mówi.
- 2 Wydawaj polecenia: szef kuchni mówi, zrób kulkę. Zrób wężyk.
- 3 Dziecko wykonuje tylko polecenia z hasłem.
- 4 Zamieńcie się rolami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Selektywne słuchanie pomaga wychwycić polecenie nauczyciela w gwarze klasy.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Polecenia powoli i z wyraźnym hasłem.

TRUDNIEJ

Szybsze tempo i warunki: jeśli masz czerwoną masę, zrób wężyk.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pomyłki są częścią zabawy. Śmiejcie się z nich razem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

056**Zgadnij, co lepiej****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Śledzenie powstającego kształtu i wnioskowanie z niepełnych informacji.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły powoli lepi przedmiot, nie zdradzając, co to będzie.
- 2 Po każdym nowym elemencie dziecko może zgadywać jeden raz.
- 3 Każdą odpowiedź trzeba uzasadnić: myślę, że to kot, bo ma uszy.
- 4 Zamiana ról.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wnioskowanie z niepełnych informacji przydaje się przy czytaniu obrazków i rozumieniu historyjek.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Przedmioty z otoczenia dziecka: jabłko, samochód, dom.

TRUDNIEJ

Zgadywanie dozwolone dopiero po trzech elementach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uzasadnianie to trening myślenia. Doceniaj dobre argumenty nawet przy błędnej odpowiedzi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

057**Krople deszczu****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 2-5 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Celowanie i dokładne umieszczanie elementów w wyznaczonych miejscach.

PRZEBIEG

- 1 Narysuj na kartce parasol i 10 kółek wokół niego: to kałuże.
- 2 Dziecko robi niebieskie kulki: krople deszczu.
- 3 Kładzie po jednej kropki w każdym kółku, mówiąc: kap.
- 4 Na koniec liczycie krople.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pojęcia prawej i lewej strony są potrzebne przy ubieraniu butów i orientacji na przejściu dla pieszych.

MATERIAŁY

niebieska masa, kartka z parasolem i 10 kółkami

ŁATWIEJ

5 dużych kółek.

TRUDNIEJ

Krople najpierw tylko w kółkach po prawej stronie parasola, potem po lewej.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pojęcia prawej i lewej strony najlepiej utrwalają się w zabawie, a nie w wyjaśnieniach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

058**Dźwiękowe polecenia****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Koncentracja słuchowa i łączenie sygnału z czynnością.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie sygnały: jedno klaśnięcie to kulka, dwa klaśnięcia to wężyk.
- 2 Dziecko słucha i lepi odpowiedni kształt.
- 3 Kolejne kształty układa w rzędzie.
- 4 Na koniec odczytujecie rząd: jaki rytm był wyklaskany?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Reagowanie na sygnały dźwiękowe przydaje się w przedszkolu: dzwonek, klaśnięcie, gwizdek na zajęciach ruchowych.

MATERIAŁY

plastelina, dzwonek lub klaskanie

ŁATWIEJ

Jeden sygnał i jedna czynność.

TRUDNIEJ

Trzy sygnały, na przykład dzwonek oznacza placek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa pomaga dzieciom łatwo rozpraszającym przez dźwięki: uczą się słuchać wybiórczo.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

059**Znajdź trzy różnice****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dokładne porównywanie dwóch obiektów i wyszukiwanie szczegółów.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi dwa bardzo podobne obiekty, na przykład dwa bałwanki.
- 2 W jednym zmienia trzy szczegóły: kolor guzika, brak nosa, inny kapelusz.
- 3 Dziecko szuka różnic i pokazuje je palcem.
- 4 Zamiana ról: teraz dziecko przygotowuje różnice.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Porównywanie szczegółów pomaga odróżniać podobne litery i wyrazy podczas nauki czytania.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Jedna wyraźna różnica.

TRUDNIEJ

Pięć różnic, w tym różnica wielkości i położenia.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dziecko, które przygotowuje różnice dla innych, musi przewidzieć, co da się zauważyć.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

060**Projekt w pięciu krokach****KONCENTRACJA I UWAGA****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Utrzymanie uwagi w dłuższym zadaniu i odhaczanie kolejnych etapów planu.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie projekt, na przykład farmę, i rozpiszcie go na 5 etapów: stodoła, płot, trzy zwierzęta, drzewo, traktor.
- 2 Dziecko wykonuje etap po etapie.
- 3 Po każdym etapie zaznacza go na planie.
- 4 Na koniec opowiada, który etap był najtrudniejszy i dlaczego.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dzielenie zadania na etapy przydaje się przy sprzątanu pokoju i odrabianiu lekcji.

MATERIAŁY

plastelina, kartka, ołówek

ŁATWIEJ

Plan z 3 etapów.

TRUDNIEJ

Dziecko samo tworzy plan i szacuje czas każdego etapu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Planowanie i odhaczanie kroków to umiejętność, która przyda się później przy odrabianiu lekcji.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

ROZDZIAŁ 3

Kreatywność i wyobraźnia

ZABAWY 061-088 • 28 KART

Z bryły masy może powstać wszystko. Wystarczy odwaga, żeby spróbować, i czas, żeby się pobawić.

❖ myślenie twórcze	❖ wyobraźnia i fantazja
❖ opowiadanie historii	❖ eksperymentowanie z kolorem
❖ odwaga w próbowaniu	❖ łączenie pomysłów

ROZDZIAŁ 3 · WPROWADZENIE

Kreatywność i wyobraźnia

Kreatywność to umiejętność tworzenia nowych rozwiązań i łączenia znanych elementów w nieoczekiwany sposób. Rozwija się wtedy, gdy dziecko ma swobodę, a dorośli nie ocenia efektu. Plastelina jest do tego wyjątkowa: każdą pracę można zmienić, zgnieść i zacząć od nowa.

Karty w tym rozdziale dają punkt wyjścia: temat, materiał albo historię. Dalej prowadzi dziecko. Nie ma tu złych odpowiedzi. Potwór może mieć siedem nóg, a słoń może latać.

Co rozwijamy

- ❖ płynność myślenia (wiele pomysłów)
- ❖ oryginalność i odwagę twórczą
- ❖ język i opowiadanie
- ❖ wyczucie koloru i kompozycji
- ❖ zabawę symboliczną

Sygnały postępu

2-4 lata: nadaje nazwy kształtom i bawi się nimi w udawanie

4-6 lat: lepi postacie i opowiada o nich krótkie historie

6-9 lat: planuje własne projekty, łączy postacie w sceny i fabuły

Wskazówka dla dorosłego

Powstrzymaj się od pytania: co to jest? Zamiast tego poproś: opowiedz mi o tym. Pierwsze pytanie sugeruje, że praca powinna coś przypominać, drugie zaprasza do rozmowy.

Zabawy w tym rozdziale

061	Mój potwór	3-8 lat
062	Co to może być?	3-7 lat
063	Opowieść w masie	5-9 lat
064	Podwodny świat	3-7 lat
065	Ogród kwiatów	3-6 lat
066	Kosmiczna wyprawa	4-8 lat
067	Laboratorium kolorów	3-7 lat
068	Twarze z przedmiotów	4-8 lat
069	Dolina dinozaurów	4-8 lat
070	Pacynki na palce	5-9 lat
071	Dom moich marzeń	5-9 lat
072	Piekarnia	2-6 lat
073	Zoo w pudełku	4-8 lat
074	Lepienie z zamkniętymi oczami	5-9 lat

075	Drzewo na cztery pory roku	4-8 lat
076	Nowe zwierzę	5-9 lat
077	Scenka z bajki	5-9 lat
078	Pracownia biżuterii	4-8 lat
079	Pojazdy przyszłości	5-9 lat
080	Owocowy targ	2-6 lat
081	Obraz z plasteliny	5-9 lat
082	Zamek dla smoka	5-9 lat
083	Moja ulica	6-9 lat
084	Tort dla misia	2-6 lat
085	Galeria rzeźb	6-9 lat
086	Z figury w postać	5-9 lat
087	Muzyka w dłoniach	4-9 lat
088	Komiks z plasteliny	7-9 lat

061

Mój potwór

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 3-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Swobodna ekspresja twórcza i odwaga w łączeniu nietypowych elementów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi ciało potwora w dowolnym kształcie.
- 2 Dodaje oczy, nogi, rogi i zęby: tyle, ile chce, i tam, gdzie chce.
- 3 Nadaje potworowi imię i ustala, co potwór lubi jeść.
- 4 Opowiada, gdzie mieszka potwór i czego się boi.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Odwaga w wymyślaniu przydaje się, gdy dziecko ma zaproponować zabawę kolegom albo rozwiązać problem.

MATERIAŁY

plastelina, guziki, makaron, patyczki, praska do czosnku

ŁATWIEJ

Dorosły przygotowuje ciało, a dziecko dodaje części.

TRUDNIEJ

Potwór z losowania: rzut kostką decyduje o liczbie oczu i nóg.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie oceniaj, czy potwór jest ładny. Zapytaj raczej, jakie ma supermoce.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

062

Co to może być?

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 3-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Płynność myślenia: wymyślanie wielu znaczeń dla jednego kształtu.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi przypadkowy kształt, na przykład wygięty wałek z kulką na końcu.
- 2 Dziecko wymyśla, czym to może być: wąż, fajka, parasol, łabędź.
- 3 Do każdego pomysłu dolepia jeden element, który go pokazuje.
- 4 Zamiana: dziecko lepi dziwny kształt, a dorosły zgaduje.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wiele pomysłów na jedną rzecz pomaga, gdy trzeba zorganizować zabawę z tego, co jest pod ręką.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Proste kształty: kulka albo placek.

TRUDNIEJ

Co najmniej 5 pomysłów dla jednego kształtu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Liczba pomysłów jest ważniejsza niż ich trafność. Zapisuj je: dzieci lubią widzieć, ile ich wymyśliły.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

063

Opowieść w masie

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie historii i jej bohaterów, czyli połączenie lepienia z językiem.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły zaczyna historię: dawno temu w lesie mieszkał...
- 2 Dziecko lepi bohatera i dopowiada, kim on jest.
- 3 Na zmianę dodajecie zdania i lepicie kolejne postacie i przedmioty.
- 4 Na koniec dziecko opowiada całą historię od początku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Opowiadanie z początkiem, środkiem i końcem przydaje się przy relacji z dnia w przedszkolu.

MATERIAŁY

plastelina, podkładka jako scena

ŁATWIEJ

Dorosły prowadzi historię, a dziecko tylko lepi.

TRUDNIEJ

Historia z problemem do rozwiązania i wyraźnym zakończeniem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Schemat początek, problem, rozwiązanie pomaga dzieciom budować dłuższe wypowiedzi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

064

Podwodny świat

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 3-7 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie sceny i zabawa kolorem, kształtem i fakturą.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie o tym, co żyje w morzu.
- 2 Dziecko lepi ryby, ośmiornice, rozgwiazdy i wodorosty.
- 3 Przykleja je do niebieskiego kartonu, tworząc obraz.
- 4 Dodaje szczegóły: łuski odcisnięte nakrętką, bąbelki z małych kulek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Komponowanie sceny rozwija wyczucie estetyki przy rysowaniu i urządzaniu własnego kąca.

MATERIAŁY

plastelina, niebieski karton, opcjonalnie muszelki

ŁATWIEJ

Jedna duża ryba z kolorowymi łuskami.

TRUDNIEJ

Morze w warstwach: dno, toń i powierzchnia, a w każdej pasujące zwierzęta.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ośmiornica to świetne ćwiczenie: osiem wężyków do ulepienia i policzenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

065

Ogród kwiatów

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Łączenie elementów w kompozycję i świadomy dobór kolorów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi płatki z płaskich kropli i układa je wokół kulki, która jest środkiem kwiatu.
- 2 Nabija kwiat na słomkę lub patyczek.
- 3 Dolepia liście.
- 4 Tworzy bukiet albo ogródek w doniczce z masy.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dobór kolorów przydaje się przy wybieraniu ubrań i dekorowaniu kartek dla bliskich.

MATERIAŁY

plastelina, zielone słomki lub patyczki, kula masy jako doniczka

ŁATWIEJ

Kwiat z 4 dużych płatków.

TRUDNIEJ

Różne gatunki: tulipan, słonecznik, stokrotka. Czym się różnią?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To dobra zabawa przed spacerem do parku: porównajcie ulepione kwiaty z prawdziwymi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

066

Kosmiczna wyprawa

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wyobraźnia połączona z ciekawością świata.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi planety z kulek różnej wielkości, mieszając kolory.
- 2 Lepi raketę z walca i stożka.
- 3 Tworzy kosmitę, który mieszka na jednej z planet.
- 4 Opowiada o podróży: dokąd leci rakieta i kogo spotyka?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Łączenie wyobraźni z wiedzą rozwija ciekawość i chęć sięgania po książki popularnonaukowe.

MATERIAŁY

plastelina, czarny karton

ŁATWIEJ

Rakieta i jedna planeta.

TRUDNIEJ

Układ Słoneczny: 8 planet w kolejności od Słońca, z uwzględnieniem różnic wielkości.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Starsze dzieci chętnie łączą tę zabawę z książką o kosmosie. Różnice wielkości planet są dla nich zaskoczeniem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

067

Laboratorium kolorów

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 3-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odkrywanie mieszania barw i przewidywanie efektów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera dwa kolory i przewiduje, jaki kolor powstanie.
- 2 Ugniata je razem, aż kolor będzie jednolity.
- 3 Porównuje wynik z przewidywaniem.
- 4 Tworzy własną paletę: pomarańczowy, zielony, fioletowy, różowy.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przewidywanie efektów to podstawa eksperymentowania: w kuchni, w ogrodzie i na lekcjach przyrody.

MATERIAŁY

plastelina czerwona, żółta, niebieska i biała

ŁATWIEJ

Tylko żółty z niebieskim.

TRUDNIEJ

Odcienie: jak zmienia się zielony, gdy dodamy więcej żółtego? Paleta z 5 odcieni.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ugniatanie do jednolitego koloru to przy okazji świetny trening siły dłoni.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

068

Twarze z przedmiotów

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dostrzeganie nowych zastosowań dla znanych przedmiotów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko robi płaski owal: to twarz.
- 2 Wybiera przedmioty na oczy, nos, usta i włosy.
- 3 Tworzy twarz i nadaje jej imię.
- 4 Zmienia jeden element. Jak zmienił się wyraz twarzy?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Widzenie nowych zastosowań rzeczy uczy pomysłowości i dawania drugiego życia przedmiotom.

MATERIAŁY

plastelina, guziki, makaron, nakrętki, kawałki włóczki

ŁATWIEJ

Tylko kilka przedmiotów do wyboru.

TRUDNIEJ

Twarz, która przedstawia konkretną emocję albo członka rodziny.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa pokazuje, że rzeczy mogą mieć wiele zastosowań. To istota twórczego myślenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

069

Dolina dinozaurów

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie tematycznego świata i zabawa w badacza skamieniałości.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi dinozaura albo odciska łapy figurki w masie.
- 2 Tworzy krajobraz: wulkan, jezioro, palmy.
- 3 Z masy solnej robi skamieniałości: odciski muszli i kości z makaronu.
- 4 Opowiada, jak żyły dinozaury w jego dolinie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pasja rozwijana w zabawie często staje się pierwszym tematem, o którym dziecko chce czytać i mówić.

MATERIAŁY

masa solna lub ciastolina, opcjonalnie figurki dinozaurów, makaron, muszle

ŁATWIEJ

Tylko odciski łap w placku.

TRUDNIEJ

Dinozaur roślinożerny i mięsożerny: czym się różnią? Dziecko pokazuje te różnice w masie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Z pasji dziecka można zrobić projekt na kilka tygodni. Podążaj za zainteresowaniem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

070

Pacynki na palce

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie postaci i odgrywanie scenek.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko formuje małą czapeczkę z masy, która wchodzi na czubek palca.
- 2 Dolepia głowę, oczy, włosy albo uszy zwierzęcia.
- 3 Tworzy 2-3 postacie.
- 4 Odgrywa z pacynkami krótką scenkę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Odgrywanie scenek pomaga przećwiczyć trudne sytuacje: pierwszy dzień w przedszkolu, wizytę u lekarza.

MATERIAŁY

plastelina, opcjonalnie zatyczki od flamastrów jako podstawa

ŁATWIEJ

Jedna postać na zatyczce od flamastra.

TRUDNIEJ

Pięć pacynek, po jednej na każdy palec, i przedstawienie dla rodziny.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci często mówią przez pacynki o tym, o czym trudno im mówić wprost. Słuchaj uważnie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

071

Dom moich marzeń

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Planowanie przestrzenne i realizacja własnego pomysłu.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rysuje plan domu: ile ma pokoi i co w nich jest.
- 2 Buduje ściany z placków albo z patyczków łączonych masą.
- 3 Wyposaża pokoje: łóżko, stół, zwierzątko.
- 4 Oprowdza gości po swoim domu.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie przestrzeni przydaje się przy urządzaniu własnego pokoju i rysowaniu planów.

MATERIAŁY

plastelina, patyczki do lodów, pudełko jako podstawa

ŁATWIEJ

Jeden pokój.

TRUDNIEJ

Dom z niezwykłym udogodnieniem wymyślonym przez dziecko, na przykład zjeżdżalnią zamiast schodów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Szkic przed budową to ważny nawyk. Nie musi być dokładny.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

072

Piekarnia

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Zabawa w role i lepienie różnorodnych kształtów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi bułki z kulek, rogale ze zwiniętych trójkątów i chałki z plecionych wężyków.
- 2 Posypuje je makiem z małych kulek.
- 3 Układa pieczywo w koszyczku.
- 4 Otwiera piekarnię i sprzedaje pieczywo rodzinie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zabawa w sklep ćwiczy grzeczne zwroty, które dziecko potem używa w prawdziwej piekarni.

MATERIAŁY

ciastolina beżowa i brązowa, tacka, koszyczek

ŁATWIEJ

Bułki i bagietki, czyli kulki i wałki.

TRUDNIEJ

Wypieki na zamówienie klienta i ceny w monetach z masy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa w sklep rozwija także język: grzeczne zwroty, pytania i liczenie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

073

Zoo w pudełku

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie zwierząt z ich typowymi cechami i organizowanie przestrzeni.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera 3 zwierzęta i mówi, co je wyróżnia: trąba, długa szyja, paski.
- 2 Lepi zwierzęta, zaczynając od najważniejszej cechy.
- 3 Buduje wybiegi w pudełku, oddzielając je patyczkami.
- 4 Oprowadza wycieczkę po swoim zoo.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyszukiwanie najważniejszych cech pomaga opisywać zwierzęta, przedmioty i ludzi.

MATERIAŁY

plastelina, pudełko po butach, patyczki

ŁATWIEJ

Jedno zwierzę i jego wybieg.

TRUDNIEJ

Zwierzęta z jednego kontynentu i opowieść o tym, co jedzą.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pytanie: po czym poznać, że to żyrafa? pomaga dziecku skupić się na najważniejszych cechach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

074

Lepienie z zamkniętymi oczami

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Lepienie na podstawie samego dotyku, odkrywanie nowych wrażeń i swobody.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko zamyka oczy albo zakłada opaskę.
- 2 Lepi zwierzę lub przedmiot, korzystając tylko z dotyku.
- 3 Otwiera oczy i ogląda efekt, często bardzo zaskakujący.
- 4 Porównuje go z pracą wykonaną z otwartymi oczami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Swoboda bez oceny pomaga dzieciom, które boją się próbować nowych rzeczy.

MATERIAŁY

plastelina, opcjonalnie opaska na oczy

ŁATWIEJ

Proste kształty: kulka, wąż, placek.

TRUDNIEJ

Lepienie z zamkniętymi oczami według opisu dorosłego.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ta zabawa zdejmuję presję doskonałości. Świetna dla dzieci, które boją się, że praca nie będzie ładna.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

075

Drzewo na cztery pory roku

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Obserwacja przyrody i przedstawianie zmian zachodzących w czasie.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie, jak drzewo wygląda wiosną, latem, jesienią i zimą.
- 2 Dziecko wybiera porę roku i ozdabia drzewo: kwiaty, zielone liście, owoce, żółte liście albo śnieg.
- 3 Po kilku dniach zmienia porę roku na planszy.
- 4 Zróbcie zdjęcie każdej wersji i ułóżcie z nich kalendarz.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Obserwowanie zmian w przyrodzie przydaje się przy wybieraniu ubrania i rozumieniu kalendarza.

MATERIAŁY

plastelina w kolorach pór roku

❖ **Plansza P13:** Drzewo na cztery pory roku, s. 149

ŁATWIEJ

Jedna pora roku, ta sama co za oknem.

TRUDNIEJ

Korona podzielona na 4 części, a w każdej inna pora roku.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wydźcie na zewnątrz i porównajcie ulepione drzewo z prawdziwym.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

076

Nowe zwierzę

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Łączenie cech różnych zwierząt w oryginalną całość.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko losuje albo wybiera dwa zwierzęta, na przykład słonia i żabę.
- 2 Lepi zwierzę, które łączy ich cechy.
- 3 Wymyśla dla niego nazwę: słoniożaba.
- 4 Opowiada, gdzie zwierzę żyje, co je i jaką ma supermoc.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Łączenie znanych elementów w nowe to sposób, w jaki powstają wynalazki i rozwiązania codziennych problemów.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Znane zwierzę z jedną nową cechą, na przykład kot ze skrzydłami.

TRUDNIEJ

Trzy zwierzęta w jednym i wyjaśnienie, do czego przydaje się każda cecha.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Tworzenie nazw złożonych to także zabawa językowa. Wymyślajcie je razem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

077

Scenka z bajki

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Przedstawienie znanej historii w formie przestrzennej.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie znaną bajkę, na przykład Czerwonego Kapturka.
- 2 Dziecko wybiera jedną scenę i planuje, co będzie na niej widać.
- 3 Lepi postacie i elementy scenerii.
- 4 Opowiada scenę albo odgrywa ją z ulepionymi figurkami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przedstawianie historii rozwija rozumienie czytanego tekstu i pamięć kolejności zdarzeń.

MATERIAŁY

plastelina, podkładka, książka z bajką

ŁATWIEJ

Jedna postać z bajki.

TRUDNIEJ

Trzy sceny: początek, środek i zakończenie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wymyślenie nowego zakończenia bajki to świetne ćwiczenie twórczego myślenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

078

Pracownia biżuterii

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Projektowanie wzorów i praca z drobnymi elementami.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko toczy korale różnej wielkości i koloru.
- 2 Przebija je słómką albo wykałaczką.
- 3 Po wyschnięciu nawleka korale na sznurek według własnego wzoru.
- 4 Projektuje też medal lub wisiorek dla bliskiej osoby.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Własnoręczny prezent uczy, że podarunek może być wyrazem troski, a nie tylko zakupem.

MATERIAŁY

masa samoutwardzalna lub solna, słómką, sznurek

ŁATWIEJ

Duże korale na grubym sznurku.

TRUDNIEJ

Korale w paski: dwa kolory skręcone razem przed toceniem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Plastelina klasyczna nie wysycha i brudzi ubrania. Do biżuterii wybierz masę, która twardnieje.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

079

Pojazdy przyszłości

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Projektowanie wynalazków i myślenie o przyszłości.

PRZEBIEG

- 1 Zapytaj: jak ludzie będą podróżować za 100 lat?
- 2 Dziecko projektuje pojazd i rysuje jego szkic.
- 3 Buduje pojazd z masy i dodatkowych elementów.
- 4 Prezentuje wynalazek: jak działa i kto go używa?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Myślenie o rozwiązaniach problemów przydaje się przy każdej sytuacji, w której coś nie działa.

MATERIAŁY

plastelina, nakrętki jako koła, słomki, patyczki

ŁATWIEJ

Zwykły samochód z jednym nietypowym dodatkiem.

TRUDNIEJ

Pojazd, który rozwiązuje konkretny problem, na przykład korki w mieście.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Doceniaj pomysł, nie wykonanie. Wynalazcy zaczynają od szkiców.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

080

Owocowy targ

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Obserwacja i odwzorowanie kształtów i kolorów prawdziwych owoców.

PRZEBIEG

- 1 Połóżcie na stole kilka prawdziwych owoców.
- 2 Dziecko ogląda, dotyka i wącha każdy z nich.
- 3 Lepi owoce, starając się oddać ich kształt i kolor.
- 4 Układa targ i porównuje swoje owoce z prawdziwymi.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Uważna obserwacja przed działaniem przydaje się przy rysowaniu z natury i poznawaniu nowych produktów.

MATERIAŁY

plastelina, 3-4 prawdziwe owoce

ŁATWIEJ

Owoce okrągłe: jabłko, pomarańcza, winogrona.

TRUDNIEJ

Owoce w przekroju: arbuz, kiwi, pomarańcza.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Obserwacja przed lepieniem to kluczowa umiejętność artysty. Poświęćcie na nią chwilę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

081

Obraz z plasteliny

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Plastelinografia, czyli rozcieranie masy na kartonie jak farby.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rysuje ołówkiem prosty obrazek: łaskę, dom, słońce.
- 2 Odrywa małe kawałki plasteliny i rozciera je palcem na rysunku.
- 3 Wypełnia kolejne pola kolorami, jak w kolorowance.
- 4 Dodaje wypukłe detale: kwiatki z kulek, promienie z wężyków.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Siła palców z rozcierania przekłada się na pewniejszy nacisk kredki i ołówka.

MATERIAŁY

plastelina klasyczna, sztywny karton, ołówek

ŁATWIEJ

Jeden duży, prosty kształt: jabłko albo serce.

TRUDNIEJ

Cieniowanie przez rozcieranie dwóch kolorów na ich granicy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rozcieranie wymaga sporej siły palców. Twardą plastelinę wcześniej rozgrzej w dłoniach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

082

Zamek dla smoka

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Budowanie przestrzenne i tworzenie świata fantazji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko buduje zamek: wieże z rolek oklejonych masą i mury z placków.
- 2 Dodaje bramę, okna i flagi.
- 3 Lepi smoka, który w zamku mieszka albo go pilnuje.
- 4 Wymyśla, jaka tajemnica kryje się w zamku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Budowanie z recyklingu uczy, że wiele rzeczy można wykorzystać ponownie zamiast wyrzucać.

MATERIAŁY

plastelina, rolki po papierze, nakrętki, patyczki

ŁATWIEJ

Jedna wieża i mały smok.

TRUDNIEJ

Zamek z mostem zwodzonym, który można podnosić na sznurku.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Materiały z recyklingu dodają konstrukcjom stabilności i uczą twórczego wykorzystywania rzeczy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

083

Moja ulica

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 6-9 lat
Czas ok. 25 min
Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie makiety znanego miejsca i orientacja w przestrzeni.

PRZEBIEG

- 1 Narysujcie na kartonie jezdnię, chodnik i przejście dla pieszych.
- 2 Dziecko lepi dom, sklep, drzewa i samochody.
- 3 Rozmieszcza je tak, jak na prawdziwej ulicy.
- 4 Pokazuje na makiecie drogę z domu do sklepu albo do szkoły.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Znajomość okolicy pomaga dziecku orientować się w drodze do przedszkola i do domu.

MATERIAŁY

plastelina, duży karton, pisak, małe pudełko

ŁATWIEJ

Dom i droga przed nim.

TRUDNIEJ

Makieta z nazwami ulic i strzałkami kierunku ruchu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To także dobra okazja do rozmowy o bezpieczeństwie na drodze.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

084

Tort dla misia

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 2-6 lat
Czas ok. 15 min
Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dekorowanie według własnego pomysłu i przeliczanie świeczek.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie, ile lat kończy miś.
- 2 Dziecko ozdabia tort wężykami na liniach i kolorowymi kulkami.
- 3 Kładzie tyle świeczek, ile lat ma miś.
- 4 Śpiewacie Sto lat, a dziecko zdmuchuje świecek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przeliczanie świeczek i dekorowanie przydaje się przy przygotowaniach do prawdziwych urodzin.

MATERIAŁY

plastelina, krótkie słomki lub patyczki jako świecek

❖ **Plansza P14:** Tort urodzinowy, s. 150

ŁATWIEJ

Jedna świeczka i dowolna dekoracja.

TRUDNIEJ

Dekoracja według wzoru, który powtarza się na obu piętach tortu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zdmuchiwanie świeczek to dobre ćwiczenie oddechowe. Można też zdmuchiwać lekkie kulki ze stołu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

085

Galeria rzeźb

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie serii prac, nadawanie tytułów i prezentacja przed innymi.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko tworzy 3-5 rzeźb na wybrany temat, na przykład zwierzęta albo uczucia.
- 2 Nadaje każdej tytuł i zapisuje go na karteczce.
- 3 Urządza wystawę na półce lub na stole.
- 4 Oprowdza rodzinę, opowiadając o każdej pracy.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Mówienie o swojej pracy przed innymi przygotowuje do występów w przedszkolu i odpowiedzi w szkole.

MATERIAŁY

plastelina, karteczki na podpisy

ŁATWIEJ

Jedna rzeźba z tytułem.

TRUDNIEJ

Rzeźby abstrakcyjne: same kształty i kolory, które wyrażają na przykład radość.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Mówienie o własnej pracy buduje pewność siebie. Zadawajcie pytania jak goście w muzeum.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

086

Z figury w postać

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Przekształcanie figur geometrycznych w postaci i przedmioty.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wycina z placka koła, trójkąty, kwadraty i prostokąty.
- 2 Wymyśla, czym może stać się każda figura: koło słońcem, trójkąt żaglem.
- 3 Łączy figury w postaci i obrazki.
- 4 Liczy, ilu figur użyło w każdym obrazku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Widzenie figur w złożonych kształtach ułatwia rysowanie postaci, domów i zwierząt.

MATERIAŁY

plastelina, foremki w kształcie figur lub plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Tylko koła różnej wielkości.

TRUDNIEJ

Obrazek z dokładnie 10 figur.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Łączenie geometrii z twórczością pomaga w rysowaniu: wszystko składa się z prostych kształtów.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

087

Muzyka w dłoniach

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 4-9 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wyrażanie muzyki kształtem i ruchem dłoni.

PRZEBIEG

- 1 Włącz spokojną muzykę. Dziecko lepi to, co czuje, na przykład długie fale.
- 2 Zmień muzykę na szybką i energiczną.
- 3 Dziecko lepi do niej: mogą to być dziesiątki małych kulek albo zygzaki.
- 4 Porównujecie prace: jak muzyka zmieniła kształty?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyrażanie wrażeń ruchem pomaga dziecku rozładować emocje po intensywnym dniu.

MATERIAŁY

plastelina, spokojny i szybki utwór muzyczny

ŁATWIEJ

Ugniatanie masy w rytm muzyki.

TRUDNIEJ

Dziecko słucha utworu, wymyśla opowiadaną przez niego historię i ją lepi.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Tu nie ma dobrych odpowiedzi. Chodzi o wyrażanie wrażeń, a nie przedstawianie przedmiotów.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

088

Komiks z plasteliny

KREATYWNOSĆ I WYOBRAŹNIA

Wiek 7-9 lat

Czas ok. 30 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Planowanie historii w kadrach i łączenie lepienia z opowiadaniem.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wymyśla krótką historię w trzech kadrach: początek, problem, rozwiązanie.
- 2 Lepi postacie i scenografię.
- 3 Ustawia każdy kadr, a wy robicie zdjęcie.
- 4 Drukujecie albo oglądacie zdjęcia i dopisujecie dymki z dialogami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie historii w kadrach przydaje się przy opowiadaniu i pisaniu pierwszych wypracowań.

MATERIAŁY

plastelina, telefon lub aparat, kartka

ŁATWIEJ

Jeden kadr z jednym dymkiem.

TRUDNIEJ

Animacja poklatkowa: 10-20 zdjęć z drobnymi zmianami między nimi.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To projekt na kilka dni i dobry przykład, jak technologia może służyć tworzeniu, a nie tylko oglądaniu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

ROZDZIAŁ 4

Samodzielność i pewność siebie

ZABAWY 089-113 • 25 KART

Dziecko, które mówi: sam potrafię, zyskuje coś więcej niż umiejętność. Zyskuje wiarę w siebie.

❖ czynności samoobsługowe	❖ podejmowanie decyzji
❖ planowanie dnia	❖ radzenie sobie z porażką
❖ odpowiedzialność	❖ bezpieczeństwo na co dzień

ROZDZIAŁ 4 · WPROWADZENIE

Samodzielność i pewność siebie

Samodzielność rośnie z drobnych sukcesów: zasznurowany but, samodzielnie nakryty stół, dokończony projekt. Zabawy z plasteliną pozwalają ćwiczyć codzienne czynności w bezpiecznej, miniaturowej wersji, bez presji czasu i bez skutków pomyłki.

W tym rozdziale dziecko przygotowuje stanowisko, sprząta, planuje poranek, robi zakupy w sklepiku, opiekuje się zwierzętami i uczy innych. Każda zabawa daje mu realny wybór i odpowiedzialność za jego skutki.

Co rozwijamy

- ❖ samoobsługę i czynności dnia codziennego
- ❖ podejmowanie decyzji i dokonywanie wyborów
- ❖ planowanie i porządkowanie czynności
- ❖ wytrwałość po niepowodzeniu
- ❖ poczucie sprawczości i pewność siebie

Sygnaly postępu

2-4 lata: sam przygotowuję masę i odkłada ją na miejsce

4-6 lat: wybiera zadanie, planuje kolejność i prosi o pomoc tylko wtedy, gdy jej potrzebuje

6-9 lat: prowadzi projekt od planu do sprzątnięcia i uczy innych

Wskazówka dla dorosłego

Daj czas. Najczęstszą przeszkodą dla samodzielności jest pośpiech dorosłego. Jeśli zabawa ma ćwiczyć samodzielność, zaplanuj ją na dzień, w którym nigdzie się nie spieszycie.

Zabawy w tym rozdziale

089	Moje stanowisko pracy	3-7 lat
090	Sznurówki dla buta	4-8 lat
091	Ząbki u dentysty	3-6 lat
092	Zdrowe śniadanie	2-6 lat
093	Ubierz się na pogodę	4-7 lat
094	Mój poranek krok po kroku	5-9 lat
095	Sklepik z monetami	4-8 lat
096	Zapinam guziki	4-7 lat
097	Pomocnik kucharza	2-6 lat
098	Nóż i widelec	4-7 lat
099	Sam wybieram	3-6 lat
100	Segregujemy odpady	4-8 lat
101	Druga próba	5-9 lat

102	Mały nauczyciel	6-9 lat
103	Mały weterynarz	4-7 lat
104	Każda rzecz ma swoje miejsce	5-9 lat
105	Ubieramy się po kolei	3-6 lat
106	Pakuje plecak	5-8 lat
107	Zegar mojego dnia	6-9 lat
108	Instrukcja obrazkowa	6-9 lat
109	Nakrywam do stołu	4-7 lat
110	Moje imię	4-8 lat
111	Medal za wytrwałość	4-8 lat
112	Bezpiecznie przez ulicę	4-7 lat
113	Mój własny projekt	6-9 lat

089**Moje stanowisko pracy**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 3-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Samodzielne przygotowanie i uporządkowanie miejsca zabawy.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż jeden raz, jak przygotować stanowisko: podkładka, masa, narzędzia.
- 2 Od następnej zabawy dziecko przygotowuje je samo.
- 3 Po zabawie chowa masę do pudełka i wyciera narzędzia.
- 4 Zróbcie obrazkową listę kroków i przyklejcie ją na pokrywce pudełka.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Nawyk przygotowania i sprzątania miejsca pracy przyda się przy biurku szkolnym i odrabianiu lekcji.

MATERIAŁY

pudełko z masą i narzędziami, podkładka, ściereczka

ŁATWIEJ

Dziecko przygotowuje jedną rzecz, resztę dorosły.

TRUDNIEJ

Dziecko przygotowuje stanowisko także dla rodzeństwa albo gościa.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Na początku potrwa to dłużej. Cierpliwość teraz zaprocentuje w przyszłości.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

090**Sznurówki dla buta**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Ćwiczenie przeplatania i wiązania, czyli przygotowanie do samodzielnego sznurowania butów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje dwa długie wężyki w różnych kolorach.
- 2 Przeplata je na krzyż przez kolejne pary dziurek, od dołu do góry.
- 3 Na górze próbuje zawiązać kokardkę z dwóch pętelek.
- 4 Potem ćwiczycie na prawdziwym bucie, najpierw postawionym na stole.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Opanowane przeplatanie skraca poranne wyjścia: dziecko zaczyna samo zakładać buty ze sznurówkami.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

❖ **Plansza P15:** But do sznurowania, s. 151

ŁATWIEJ

Samo przeplatanie, bez wiązania.

TRUDNIEJ

Kokardka metodą jednej pętelki: pętelka, owinięcie, przeciągnięcie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dwa kolory sznurówek ułatwiają śledzenie, która z nich idzie w którą stronę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

091

Zębki u dentysty

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Utrwalanie nawyku mycia zębów i kolejności tej czynności.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi białe zębki i układa je w miejscach na planszy.
- 2 Przyklejcie na kilku ząbkach małe brązowe kropki: to resztki jedzenia.
- 3 Dziecko myje zębki szczoteczką, zdejmując kropki.
- 4 Rozmawiacie o tym, jak długo i w jakiej kolejności myjemy zęby.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zabawa oswaja wizytę u stomatologa i sprawia, że wieczorne mycie zębów przestaje być walką.

MATERIAŁY

biała i brązowa plastelina, stara szczoteczka do zębów

❖ **Plansza P17:** Uśmiech do uzupełnienia, s. 153

ŁATWIEJ

Kilka dużych zębów tylko u góry.

TRUDNIEJ

Dziecko liczy zęby na planszy, a potem swoje własne, oglądając je w lusterku.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zęby myjemy dwa razy dziennie przez około dwie minuty. Zabawa może wspierać ten nawyk.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

092

Zdrowe śniadanie

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Samodzielne komponowanie posiłku i rozmowa o jedzeniu.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie o tym, co można zjeść na śniadanie.
- 2 Dziecko lepi wybrane produkty: kanapkę, owoce, jajko, kubek mleka.
- 3 Układa je na talerzu.
- 4 Opowiada, dlaczego wybrało właśnie te produkty.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Komponowanie talerza pomaga dziecku świadomie wybierać, co zje, i chętniej próbować nowych produktów.

MATERIAŁY

plastelina w różnych kolorach, talerzyk

ŁATWIEJ

Dwa produkty na talerzu.

TRUDNIEJ

Talerz podzielony na części: warzywa i owoce, produkty zbożowe, białko.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie oceniaj wyborów. Pytaj, co dziecku smakuje i dlaczego.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

093

Ubierz się na pogodę

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dobieranie ubrania do pogody i utrwalanie kolejności ubierania się.

PRZEBIEG

- 1 Wylosujcie pogodę: słońce, deszcz albo śnieg.
- 2 Dziecko lepi ubrania z płaskich placków: czapkę, kurtkę, spodnie, kalosze.
- 3 Ubiera sylwetkę odpowiednio do pogody.
- 4 Rano wygląda przez okno i mówi, co założyć, patrząc na pogodę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dobieranie ubrania do pogody to krok do samodzielnego ubierania się rano bez pomocy dorosłego.

MATERIAŁY

plastelina w różnych kolorach

❖ **Plansza P16:** Sylwetka, s. 152

ŁATWIEJ

Jedna pogoda i dwa ubrania.

TRUDNIEJ

Zmienna pogoda: rano chłodno, po południu ciepło. Co zdjąć, a co zabrać ze sobą?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa przygotowuje do samodzielnego wybierania ubrań. Połącz ją z prawdziwą decyzją następnego ranka.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

094

Mój poranek krok po kroku

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Porządkowanie czynności dnia i budowanie planu poranka.

PRZEBIEG

- 1 Wypiszcie czynności poranka: wstaję, myję zęby, ubieram się, jem śniadanie, pakuję plecak.
- 2 Dziecko lepi symbol każdej czynności: szczoteczkę, koszulkę, miskę.
- 3 Przykleja symbole na kartonie w odpowiedniej kolejności.
- 4 Plan wisi w widocznym miejscu, a dziecko korzysta z niego rano.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Plan poranka zmniejsza liczbę przypomnień i nerwów przed wyjściem z domu.

MATERIAŁY

plastelina, karton, pisak

ŁATWIEJ

Tylko 3 czynności.

TRUDNIEJ

Plan z godzinami: o której zaczyna się każda czynność?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Plan obrazkowy zmniejsza liczbę przypomnień dorosłego. Dziecko sprawdza je samo.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

095

Sklepik z monetami

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Zabawa w zakupy: rozmowa, liczenie i podejmowanie decyzji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi towary i ustala ceny: 1, 2 albo 3 monety.
- 2 Dostajesz 10 monet i robisz zakupy.
- 3 Sprzedawca liczy monety i wydaje towar.
- 4 Zamiana ról: teraz dziecko planuje zakupy tak, by wystarczyło pieniędzy.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Liczenie monet i wybory zakupowe przygotowują do pierwszego kieszonkowego.

MATERIAŁY

plastelina, krążki z masy jako monety, karteczki z cenami

ŁATWIEJ

Każdy towar kosztuje 1 monetę.

TRUDNIEJ

Wydawanie reszty i lista zakupów do zrealizowania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj: czy stać nas na wszystko? Wybieranie między rzeczami to ważna lekcja.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

096

Zapinam guziki

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Ćwiczenie ruchów zapinania na miękkim materiale.

PRZEBIEG

- 1 Rozwałkujcie dwa placki: to dwie połowy kurtki.
- 2 W jednym dziecko robi nożykiem nacięcia na dziurki.
- 3 W drugi placek wciska guziki na wysokości dziurek.
- 4 Przekłada guziki przez dziurki i łączy obie połowy kurtki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Opanowane zapinanie daje dziecku samodzielność w szatni przedszkolnej.

MATERIAŁY

plastelina, 4-5 dużych guzików, wałek, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Duże dziurki i duże guziki.

TRUDNIEJ

Zapinanie od dołu do góry bez pominięcia żadnej dziurki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Po zabawie poćwiczcie na prawdziwym ubraniu: najpierw leżącym na stole, potem na sobie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

097**Pomocnik kucharza**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 2-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Nakładanie porcji łyżką i dzielenie po równo jako trening przed samodzielnym jedzeniem.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko robi dużo małych kulek: to kluseczki.
- 2 Nakłada je łyżką do miseczek dla każdego członka rodziny.
- 3 Sprawdza, czy każdy ma tyle samo.
- 4 Podaje miseczki, mówiąc: smacznego.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Nakładanie łyżką i dzielenie porcji to realna pomoc przy rodzinnych posiłkach.

MATERIAŁY

ciastolina, łyżka, 3-4 miseczki

ŁATWIEJ

Nakładanie ręką.

TRUDNIEJ

Nakładanie małą łyżeczką i przenoszenie przez cały stół bez upuszczania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Posługiwanie się łyżką wymaga koordynacji nadgarstka. Przyda się przy każdym posiłku.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

098**Nóż i widelec**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Krojenie nożem i przytrzymywanie widelcem.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi kotlet, naleśnik albo kielbasę.
- 2 Pokaż, jak przytrzymać jedzenie widelcem w jednej ręce i kroić nożem w drugiej.
- 3 Dziecko kroi masę na kawałki wielkości kęsa.
- 4 Przenosi kawałki widelcem do buzi misia.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Krojenie z przytrzymaniem widelcem pozwala dziecku samodzielnie zjeść obiad.

MATERIAŁY

plastelina, plastikowy nóż i widelec, talerz

ŁATWIEJ

Krojenie samym nożem.

TRUDNIEJ

Krojenie cienkiego placka na paski równej szerokości.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Masa stawia opór podobny do jedzenia. U dzieci leworęcznych ułożenie sztuczków może być odwrotne.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

099**Sam wybieram**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dokonywanie wyborów i podejmowanie decyzji bez podpowiedzi.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż dziecku 3 kolory i 3 pomysły: kot, samochód, kwiat.
- 2 Dziecko wybiera 2 kolory i 1 pomysł.
- 3 Realizuje go po swojemu, bez podpowiedzi.
- 4 Na koniec mówi: wybrałem..., bo...

W CODZIENNYM ŻYCIU

Doświadczenie wyboru buduje pewność siebie przy decyzjach w grupie rówieśników.

MATERIAŁY

plastelina w 3 kolorach, 3 karteczki z obrazkami pomysłów

ŁATWIEJ

Wybór spośród dwóch możliwości.

TRUDNIEJ

Dziecko samo wymyśla pomysły i wybiera spośród nich trzy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Powstrzymaj się od komentarzy w stylu: a może jednak niebieski? Wystarczy zapytać, dlaczego.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

100**Segregujemy odpady**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Klasyfikowanie odpadów i poczucie odpowiedzialności za środowisko.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi odpady: butelkę, gazetę, słoik, ogryzek jabłka.
- 2 Wrzuca każdy odpad do właściwego pojemnika: żółty to metale i plastik, niebieski papier, zielony szkło, brązowy odpady bio.
- 3 Rozmawiacie o tym, co się dzieje z posegregowanymi odpadami.
- 4 Na koniec porównujecie zabawę z pojemnikami w domu lub przed blokiem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dziecko może przejąć stałe zadanie: segregowanie śmieci po posiłku.

MATERIAŁY

plastelina, 4 kubeczki lub pudełka: żółty, niebieski, zielony, brązowy

ŁATWIEJ

Dwa pojemniki: odpady bio i pozostałe.

TRUDNIEJ

Trudne przypadki: karton po soku (żółty), tłusty papier (odpady zmieszane), stłuczone lustro (nie do szkła).

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Kolory odpowiadają polskiemu systemowi segregacji. Połącz zabawę z prawdziwym wynoszeniem śmieci.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

101**Druga próba**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Radzenie sobie z niepowodzeniem i naprawianie zamiast poddawania się.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi coś trudnego: stojącego konia albo wysoką wieżę.
- 2 Gdy coś pęka lub się przewraca, zatrzymujecie się i opisujecie problem.
- 3 Razem szukacie sposobu naprawy: grubsze nogi, szersza podstawa.
- 4 Dziecko próbuje ponownie i porównuje obie wersje.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Nastawienie: jeszcze nie umiem, pomaga przy nauce jazdy na rowerze, pływania i czytania.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Naprawianie pękniętej kulki albo urwanego ucha.

TRUDNIEJ

Dziecko rysuje, co zmieniło w drugiej wersji i dlaczego.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zdanie: jeszcze tego nie umiem, zamiast: nie umiem, zmienia nastawienie do trudności.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

102**Mały nauczyciel**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Tłumaczenie innym i porządkowanie wiedzy własnymi słowami.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera coś, co dobrze umie ulepić.
- 2 Uczy dorosłego krok po kroku, słowami i pokazem.
- 3 Dorosły wykonuje dokładnie to, co słyszy, także źle zrozumiane polecenia.
- 4 Dziecko ocenia efekt i poprawia swoją instrukcję.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Tłumaczenie innym porządkuje wiedzę i przydaje się przy pomaganiu młodszemu rodzeństwu.

MATERIAŁY

plastelina dla dwóch osób

ŁATWIEJ

Nauka jednego prostego kształtu.

TRUDNIEJ

Instrukcja wyłącznie słowna, bez pokazywania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uczenie innych wzmacnia pewność siebie bardziej niż jakakolwiek pochwała.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

103**Mały weterynarz**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Troska o innych i wykonywanie czynności opiekuńczych.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi chore zwierzątka: pieska ze skaleczoną łapką, kotka z katarą.
- 2 Stawia diagnozę: co się stało?
- 3 Opatruje zwierzęta: zakłada bandaż i plastry z płaskich pasków.
- 4 Daje właścicielowi zalecenia: odpoczynek i dużo wody.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Opiekuńcze czynności przygotowują do dbania o domowe zwierzę i drobnych opatrunków.

MATERIAŁY

plastelina, paski bibuły lub płaskie wężyki jako bandaż, pudełko jako lecznica

ŁATWIEJ

Jedno zwierzę i jeden bandaż.

TRUDNIEJ

Poczekalnia z kolejką i karta pacjenta dla każdego zwierzęcia.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa w opiekę pomaga dzieciom oswoić wizyty u lekarza.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

104**Każda rzecz ma swoje miejsce**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Planowanie przestrzeni i ustalanie stałych miejsc dla rzeczy.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko buduje w pudełku model swojego pokoju: łóżko, biurko, półki.
- 2 Lepi swoje zabawki i przedmioty.
- 3 Każdej rzeczy przydziela jej miejsce w modelu.
- 4 Porównujecie model z prawdziwym pokojem: gdzie mieszka każda zabawka?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Stałe miejsca rzeczy sprawiają, że sprzątanie pokoju trwa krócej i jest mniej męczące.

MATERIAŁY

plastelina, pudełko po butach

ŁATWIEJ

Jedna półka i kilka zabawek.

TRUDNIEJ

Dziecko planuje zmianę w pokoju, dzięki której łatwiej będzie sprzątać.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rzeczy, które mają stałe miejsce, dziecko dużo łatwiej odkłada samodzielnie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

105**Ubieramy się po kolei**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 3-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Utrwalanie kolejności zakładania ubrań.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi ubrania: majtki, skarpetki, spodnie, koszulkę, sweter, buty.
- 2 Układa je obok siebie w kolejności zakładania.
- 3 Ubiera sylwetkę krok po kroku.
- 4 Pytasz: co by było, gdyby założyć buty przed skarpetkami?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Znajomość kolejności ubierania pozwala dziecku ubrać się samodzielnie po basenie czy WF.

MATERIAŁY

plastelina w różnych kolorach

❖ **Plansza P16:** Sylwetka, s. 152**ŁATWIEJ**

Tylko 3 ubrania.

TRUDNIEJ

Strój zimowy: 8 elementów, w tym czapka, szalik i rękawiczki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pytania o skutki pomyłek bawią dzieci i utrwalają logiczną kolejność.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

106**Pakuje plecak**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Planowanie, sprawdzanie listy i odpowiedzialność za własne rzeczy.

PRZEBIEG

- 1 Ustalacie cel wyprawy: przedszkole, basen albo wycieczka.
- 2 Zróbcie listę potrzebnych rzeczy: obrazkami lub słowami.
- 3 Dziecko lepi przedmioty i pakuje je, odhaczając listę.
- 4 Sprawdzacie: czy czegoś nie brakuje, a czy coś jest zbędne?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sprawdzanie listy to nawyk, który ogranicza zapominanie rzeczy do przedszkola i szkoły.

MATERIAŁY

plastelina, pudełko jako plecak, karteczka z listą

ŁATWIEJ

Lista z 3 rzeczy.

TRUDNIEJ

Plecak ma ograniczone miejsce: trzeba wybrać najważniejsze rzeczy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Połącz zabawę z prawdziwym pakowaniem. Dziecko robi to samo następnego dnia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

107**Zegar mojego dnia**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Poznanie zegara wskazówkowego i planowanie dnia.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi z wężyków cyfry od 1 do 12 i układa je na talerzyku.
- 2 Z dwóch wężyków robi wskazówki: krótką godzinową i długą minutową.
- 3 Ustawia godziny ważnych wydarzeń: pobudka, obiad, kąpiel.
- 4 Przy każdej godzinie lepi mały symbol wydarzenia.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozumienie godzin pomaga dziecku orientować się, ile czasu zostało do wyjścia albo do bajki.

MATERIAŁY

plastelina, papierowy talerzyk

ŁATWIEJ

Tylko pełne godziny.

TRUDNIEJ

Wpół do, kwadrans po i za kwadrans.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zegar wskazówkowy lepiej pokazuje upływ czasu niż cyfrowy. Warto mieć w domu choć jeden.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

108**Instrukcja obrazkowa**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Samodzielna praca według instrukcji i porównywanie efektu z wzorem.

PRZEBIEG

- 1 Narysuj 4-5 kroków lepienia prostego przedmiotu, na przykład biedronki.
- 2 Dziecko wykonuje zadanie samo, tylko na podstawie rysunków.
- 3 Porównuje efekt z ostatnim rysunkiem.
- 4 Potem samo rysuje instrukcję dla siebie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Praca z instrukcją przydaje się przy składaniu klocków, zabawek i przy przepisach kulinarnych.

MATERIAŁY

plastelina, kartka, kredki

ŁATWIEJ

3 kroki z dużymi rysunkami.

TRUDNIEJ

Instrukcja bez słów do przedmiotu z 8 elementów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Praca z instrukcją przydaje się przy klockach, grach i zadaniach szkolnych. Nie podpowiadaj za szybko.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

109**Nakrywam do stołu**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Przejęcie odpowiedzialności za domowe zadanie i przyporządkowywanie przedmiotów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko liczy członków rodziny.
- 2 Lepi dla każdego talerz, kubek, sztućce i serwetkę.
- 3 Nakrywa do stołu: widelec po lewej stronie, nóż i łyżka po prawej.
- 4 Następnego dnia nakrywa prawdziwy stół.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Stałe domowe zadanie buduje poczucie, że dziecko jest ważną częścią rodziny.

MATERIAŁY

plastelina, papierowe talerzyki lub krążki z masy

ŁATWIEJ

Tylko talerz i kubek dla każdego.

TRUDNIEJ

Nakrycie dla gości: więcej osób i karteczki z imionami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nakrywanie do stołu to jedno z pierwszych domowych zadań, które dziecko może przejąć na stałe.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

110**Moje imię**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Poznanie liter własnego imienia i budowanie poczucia tożsamości.

PRZEBIEG

- 1 Napisz imię dziecka dużymi literami.
- 2 Dziecko odszukuje jego litery na planszach alfabetu.
- 3 Wałkuje wężyki i układa z nich swoje imię.
- 4 Ozdabia napis i robi z niego tabliczkę na drzwi pokoju.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozpoznawanie własnego imienia pomaga odnaleźć swoją szafkę, kubek i podpisane rzeczy w przedszkolu.

MATERIAŁY

plastelina, plansze alfabetu (P8 i P9), karteczka z imieniem dziecka

❖ **Plansza P8:** Alfabet: A-Ł, s. 144

ŁATWIEJ

Tylko pierwsza litera imienia.

TRUDNIEJ

Imiona wszystkich członków rodziny.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Imię to zwykle pierwsze słowo, które dziecko chce umieć napisać. To silna motywacja.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

111**Medal za wytrwałość**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Docenianie własnego wysiłku i nazywanie osiągnięć.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie o czymś trudnym, co ostatnio udało się dziecku.
- 2 Dziecko lepi medal: krążek z wzorem.
- 3 Robi słomką dziurkę, a po wyschnięciu przewleka wstążkę.
- 4 Wręcza sobie medal i mówi, za co dostaje.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Docenianie wysiłku pomaga dziecku wytrwać przy trudnych zadaniach, także szkolnych.

MATERIAŁY

masa samoutwardzalna lub solna, wstążka, słomka

ŁATWIEJ

Medal z odciskiem dłoni.

TRUDNIEJ

Seria medali za różne osiągnięcia, każdy z własnym symbolem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Chodzi o wysiłek, nie o wynik. Medal za to, że się nie poddałeś, uczę więcej niż medal za wygraną.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

112**Bezpiecznie przez ulicę**

SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Utrwalanie zasad bezpiecznego przechodzenia przez jezdnię.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi przejście dla pieszych z białych pasków.
- 2 Lepi sygnalizator z czerwonym i zielonym światłem.
- 3 Lepi ludzika i kilka samochodów.
- 4 Odgrywacie scenki: kiedy można przejść? Patrzymy w lewo, w prawo i jeszcze raz w lewo.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przećwiczone zasady dziecko stosuje przy każdym przejściu przez jezdnię z dorosłym.

MATERIAŁY

plastelina, karton z narysowaną jezdnią

ŁATWIEJ

Tylko przejście i ludzik.

TRUDNIEJ

Przejście bez sygnalizacji: kiedy przejście jest bezpieczne?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zasady z zabawy przećwiczcie na prawdziwym przejściu, trzymając się za ręce.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

113**Mój własny projekt**
SAMODZIELNOŚĆ I PEWNOŚĆ SIEBIE**Wiek** 6-9 lat
Czas ok. 25 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Samodzielne zaplanowanie i przeprowadzenie projektu od początku do końca.

PRZEBIEG

- 1** Dziecko wybiera, co chce zbudować.
- 2** Planuje: jakie elementy, jakie kolory, ile czasu.
- 3** Realizuje projekt, samo decydując o kolejności działań.
- 4** Na koniec porównuje efekt z planem i mówi, co zmieniłoby następnym razem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Prowadzenie projektu od planu do końca przygotowuje do samodzielnych prac domowych w szkole.

MATERIAŁY

plastelina, kartka, ołówek

ŁATWIEJ

Plan tworzony z pomocą dorosłego.

TRUDNIEJ

Projekt na kilka dni z dziennikiem postępów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dorosły jest tu tylko konsultantem.
Pomagaj wtedy, gdy dziecko o to poprosi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

.....

.....

.....

.....

.....

ROZDZIAŁ 5

Myślenie logiczne

ZABAWY 114-141 • 28 KART

*Matematyka zaczyna się w dłoniach: od liczenia kulek,
porównywania wężyków i dzielenia placka.*

❖ liczenie i liczby	❖ porównywanie i szeregowanie
❖ klasyfikowanie	❖ sekwencje i wzory
❖ części i całość	❖ kodowanie i przestrzeń

ROZDZIAŁ 5 · WPROWADZENIE

Myślenie logiczne i matematyczne

Małe dzieci rozumieją liczby i zależności najlepiej wtedy, gdy mogą je dotknąć. Pięć kulek w dłoni to coś zupełnie innego niż cyfra 5 na kartce. Plastelina pozwala budować pojęcia matematyczne od konkretności: ilość, wielkość, kształt, połowę, grupę.

Rozdział prowadzi od szeregowania i liczenia, przez dodawanie i odejmowanie, aż po ułamki, mnożenie, współrzędne i proste kodowanie. Starsze dzieci znajdą tu także zagadki logiczne i planszowe gry.

Co rozwijamy

- ❖ rozumienie liczby i przeliczanie
- ❖ porównywanie, szeregowanie i klasyfikowanie
- ❖ dostrzeganie i kontynuowanie wzorów
- ❖ pojęcia części, połowy i grupy
- ❖ orientację przestrzenną i proste kodowanie

Sygnały postępu

2-4 lata: sortuje według koloru, układa od najmniejszego do największego

4-6 lat: przelicza do 10, porównuje zbiory, kontynuuje wzór

6-9 lat: dodaje i odejmuje na konkretach, dzieli na części, rozwiązuje zagadki

Wskazówka dla dorosłego

Pozwól dziecku liczyć na głos i dotykać każdego elementu. Gdy się pomyli, nie poprawiaj od razu: zapytaj, czy sprawdzi jeszcze raz. Samodzielne wykrycie błędu uczy więcej niż gotowa odpowiedź.

Zabawy w tym rozdziale

114	Od najmniejszej do największej	2-5 lat	128	Mierzymy wężyki	5-8 lat
115	Sortowanie kształtów	2-5 lat	129	Parzyste i nieparzyste	6-8 lat
116	Liczę kulki do 10	3-6 lat	130	Piramida według reguły	5-8 lat
117	Dodajemy kulki	5-7 lat	131	Cyfra i ilość	4-6 lat
118	Zjedzone ciasteczka	5-7 lat	132	Więcej, mniej, tyle samo	4-6 lat
119	Co będzie dalej?	4-7 lat	133	Najpierw, potem, na końcu	5-8 lat
120	Cieęższe czy lżejsze?	5-9 lat	134	Gra planszowa z masy	5-9 lat
121	Pizza na połówki i ćwiartki	6-9 lat	135	Dziesiątki i jedności	7-9 lat
122	Symetryczny motyl	5-8 lat	136	Kto gdzie mieszka?	7-9 lat
123	Mapa skarbów	6-9 lat	137	Droga przez labirynt	6-9 lat
124	Bryły w dłoniach	5-9 lat	138	Ile boków, ile rogów?	4-7 lat
125	Talerzyki mnożenia	7-9 lat	139	Sklep z resztą	7-9 lat
126	Tangram z plasteliny	6-9 lat	140	Wzory na siatce	6-9 lat
127	Co do czego pasuje?	3-6 lat	141	Strzałki dla robota	6-9 lat

114

Od najmniejszej do największej

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 2-5 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Szeregowanie elementów według wielkości.

PRZEBIEG

- 1 Ulepiecie razem 5 kulek wyraźnie różnej wielkości.
- 2 Wymieszajcie je na stole.
- 3 Dziecko układa kulki w rzędzie od najmniejszej do największej.
- 4 Sprawdzacie, przykładając sąsiednie kulki do siebie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szeregowanie przydaje się przy układaniu książek na półce i garnków w szafce.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

3 kulki o bardzo różnej wielkości.

TRUDNIEJ

7 kulek i szeregowanie w odwrotnej kolejności.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Szeregowanie to jedna z podstaw myślenia matematycznego. Wraca potem przy liczbach i pomiarach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

115

Sortowanie kształtów

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 2-5 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Klasyfikowanie elementów według kształtu.

PRZEBIEG

- 1 Wytnijcie foremkami po kilka figur każdego rodzaju.
- 2 Wymieszajcie je na stole.
- 3 Dziecko sortuje figury do trzech pojemników.
- 4 Nazywa figury i liczy, ile jest w każdym pojemniku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Klasyfikowanie pomaga przy sprzątanii: klocki, auta i pluszaki do osobnych pojemników.

MATERIAŁY

plastelina, foremki: koło, kwadrat, trójkąt, 3 pojemniki

ŁATWIEJ

Tylko dwa kształty.

TRUDNIEJ

Sortowanie według dwóch cech naraz: kształtu i koloru, w tabeli z 6 polami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj: jak jeszcze można je posortować? Szukanie innej zasady to dojrzałe myślenie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

116

Liczę kulki do 10

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Przeliczanie i łączenie liczby z ilością.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko toczy kulki.
- 2 Pod każdą cyfrą na planszy układa odpowiednią liczbę kulek.
- 3 Przelicza, dotykając każdej kulki tylko raz.
- 4 Mówi wynik: ostatnia liczba oznacza, ile jest wszystkich kulek.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przeliczanie przydaje się przy liczeniu osób przy stole, schodów czy guzików na kurtce.

MATERIAŁY

plastelina

❖ **Plansza P7:** Cyfry od 0 do 9, s. 143

ŁATWIEJ

Cyfry od 1 do 5.

TRUDNIEJ

Liczenie wstecz: od 10 zabieramy po jednej kulce.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zrozumienie, że ostatnia wypowiedziana liczba mówi, ile jest wszystkiego, to ważny krok w nauce liczenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

117

Dodajemy kulki

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dodawanie na konkretach w zakresie 10.

PRZEBIEG

- 1 Na jednym talerzyku połów 3 czerwone kulki, na drugim 2 niebieskie.
- 2 Dziecko przelicza kulki na każdym talerzyku.
- 3 Przesuwa wszystkie kulki na jeden talerzyk i liczy je razem.
- 4 Zapisujecie działanie: $3 + 2 = 5$.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dodawanie na konkretach pomaga odpowiedzieć na pytania: ile mamy razem jabłek, ile nas jest.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach, dwa talerzyki

ŁATWIEJ

Wyniki do 5.

TRUDNIEJ

Dodawanie trzech liczb albo szukanie brakującej liczby: $3 + ? = 7$.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dwa kolory pozwalają zobaczyć, z czego składa się wynik.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

118**Zjedzone ciasteczka**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Odejmowanie na konkretach, osadzone w historyjce.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi 8 ciasteczek.
- 2 Potworek zjada 3 ciasteczka: dziecko je zgniata albo chowa.
- 3 Liczy, ile ciasteczek zostało.
- 4 Na zmianę układacie dla siebie takie zadania.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Odejmowanie w historyjce przydaje się przy dzieleniu słodyczy i liczeniu, ile zostało.

MATERIAŁY

plastelina, talerzyk, ulepiony potworek lub pacynka

ŁATWIEJ

Liczby do 5.

TRUDNIEJ

Zadanie odwrotne: było 9 ciasteczek, zostały 4. Ile zjadł potworek?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Historyjka nadaje odejmowaniu sens. Dzieci lepiej rozumieją zadania osadzone w opowieści.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

119**Co będzie dalej?**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie reguły i kontynuowanie sekwencji.

PRZEBIEG

- 1 Ułóż sekwencję: kulka, wężyk, kulka, wężyk.
- 2 Dziecko mówi, co będzie dalej, i to lepi.
- 3 Następnie układasz sekwencję, w której zmienia się i kolor, i kształt.
- 4 Dziecko tworzy własną sekwencję dla dorosłego.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przewidywanie kolejnych elementów pomaga zrozumieć rytm dnia i tygodnia.

MATERIAŁY

plastelina w 3 kolorach

ŁATWIEJ

Sekwencja AB z dwóch kolorów.

TRUDNIEJ

Sekwencje rosnące: 1 kulka, 2 kulki, 3 kulki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Poproś dziecko, żeby nazwało regułę: co się powtarza? To pierwszy krok do algebry.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

120

Cieęższe czy lżejsze?

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Porównywanie masy, szacowanie i sprawdzanie przewidywań.

PRZEBIEG

- 1 Ulepie dwie kule wyraźnie różnej wielkości.
- 2 Dziecko zgaduje, która jest cięższa, trzymając je w dłoniach.
- 3 Sprawdzacie na wadze.
- 4 Pytanie trudniejsze: czy kulka i placek z tej samej ilości masy ważą tyle samo? Sprawdźcie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szacowanie ciężaru przydaje się przy noszeniu zakupów i pakowaniu plecaka.

MATERIAŁY

plastelina, waga kuchenna

ŁATWIEJ

Porównanie tylko w dłoniach.

TRUDNIEJ

Ulep kulę, która waży dokładnie 50 gramów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wiele dzieci do około 6-7 lat sądzi, że płaski placek waży więcej lub mniej niż kulka. Waga to rozstrzyga.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

121

Pizza na połówki i ćwiartki

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Zrozumienie pojęć połowy i ćwiartki.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi okrągłą pizzę.
- 2 Kroi ją na pół. Czy obie części są równe?
- 3 Kroi każdą połowę na pół: powstają ćwiartki.
- 4 Rozdaje ćwiartki. Ile osób dostanie kawałek?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Półowa i ćwiartka to słowa używane przy dzieleniu jedzenia i podawaniu godzin.

MATERIAŁY

plastelina, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Tylko połowy.

TRUDNIEJ

Ósemki i porównywanie: co jest większe, połowa czy ćwiartka?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci często uważają, że więcej kawałków to więcej pizzy. Sprawdźcie, składając kawałki z powrotem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

122**Symetryczny motyl**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Odkrywanie symetrii.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko kładzie kilka kropek z plasteliny na jednej połowie kartki.
- 2 Odtwarza ten sam wzór lustrzanie na drugiej połowie.
- 3 Sprawdza, przystawiając lusterko do linii złożenia.
- 4 Tworzy motyla o symetrycznych skrzydłach.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie symetrii pomaga przy rysowaniu twarzy, motyli i przy składaniu ubrań na pół.

MATERIAŁY

plastelina, kartka złożona na pół, lusterko

ŁATWIEJ

Dwie duże kropki.

TRUDNIEJ

Symetria z wężykami i kształtami, a nie tylko z kropkami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Lusterko ustawione na osi symetrii działa jak magia. Warto mieć je pod ręką.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

123**Mapa skarbów**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Posługiwanie się współrzędnymi.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż, jak nazywać pola siatki: litera kolumny i numer wiersza, na przykład B3.
- 2 W tajemnicy wybierz pole i schowaj pod kulką skarb.
- 3 Dziecko podaje współrzędne pól, a ty mówisz: ciepło albo zimno.
- 4 Zamiana ról: dziecko chowa skarb i podpowiada.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Czytanie współrzędnych przydaje się przy planach, mapach parków i grach planszowych.

MATERIAŁY

plastelina, mała figurka jako skarb

❖ **Plansza P11:** Siatka 5 x 5, s. 147**ŁATWIEJ**

Wskazywanie pól palcem i ich nazywanie.

TRUDNIEJ

Gra w statki: każdy ma własną siatkę i statki z masy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Współrzędne przydadzą się w szkole: na mapach, w wykresach i w szachach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

124**Bryły w dłoniach**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Poznanie brył: kuli, sześcianu, walca i stożka.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi kulę.
- 2 Przekształca ją w sześcian, stukając kolejnymi ścianami o stół.
- 3 Lepi walec i stożek.
- 4 Szuka w domu przedmiotów o takich kształtach.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Nazwy brył pomagają opisywać przedmioty: puszka to walec, lody w rożku to stożek.

MATERIAŁY

plastelina, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

Tylko kula i walec.

TRUDNIEJ

Liczenie ścian, krawędzi i wierzchołków sześcianu. Powinno wyjść 6, 12 i 8.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Bryła, którą dziecko ulepiło samo, jest zrozumiana lepiej niż bryła z obrazka.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

125**Talerzyki mnożenia**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 7-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozumienie mnożenia jako dodawania jednakowych grup.

PRZEBIEG

- 1 Ułóż 3 talerzyki i połóż na każdym 4 kulki.
- 2 Dziecko liczy wszystkie kulki, dodając: $4 + 4 + 4$.
- 3 Zapisujecie: 3 razy $4 = 12$.
- 4 Dziecko tworzy własne zadania i sprawdza je na kulkach.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Myślenie grupami przydaje się, gdy trzeba policzyć nogi krzesła albo pary skarpet.

MATERIAŁY

plastelina, 5 talerzyków

ŁATWIEJ

2 talerzyki po 2 kulki.

TRUDNIEJ

Zamiana czynników: 4 talerzyki po 3 kulki. Czy wynik się zmienia?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Najpierw konkret, potem zapis. Tabliczka mnożenia ma sens, gdy dziecko rozumie grupy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

126

Tangram z plasteliny

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Składanie nowych figur z części i myślenie przestrzenne.

PRZEBIEG

- 1 Rozważujecie placek i wytnijcie z niego kwadrat.
- 2 Pokrójcie kwadrat wzdłuż obu przekątnych na 4 trójkąty.
- 3 Dziecko układa z trójkątów nowe figury: duży trójkąt, prostokąt, rybkę.
- 4 Szuka jak najwięcej różnych możliwości.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyobraźnia przestrzenna pomaga przy pakowaniu, układaniu puzzli i budowaniu z klocków.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, plastikowy nożyk, linijka

ŁATWIEJ

Kwadrat przecięty tylko raz, na 2 trójkąty.

TRUDNIEJ

Pełny tangram z 7 elementów wyciętych według wzoru.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Podobne zadania rozwijają wyobraźnię przestrzenną, która bardzo przydaje się w geometrii.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

127

Co do czego pasuje?

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Łączenie przedmiotów w pary według związku i uzasadnianie wyboru.

PRZEBIEG

- 1 Ulepcie przedmioty: łyżkę i miskę, szczoteczkę i pastę, klucz i kłódkę.
- 2 Wymieszajcie je na stole.
- 3 Dziecko łączy przedmioty w pary i wyjaśnia, dlaczego pasują.
- 4 Wymyśla i lepi własne pary.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie związków pomaga przygotować potrzebne rzeczy: do zupy łyżka, do rysowania kredki.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Tylko 2 pary.

TRUDNIEJ

Łączenie w trójki: wiaderko, łopatka i piasek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uzasadnienie jest ważniejsze niż odpowiedź. Czasem dziecko widzi związek, o którym dorośli nie pomyślał.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

128**Mierzymy wężyki****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Porównywanie i mierzenie długości.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje 4 wężyki różnej długości.
- 2 Układa je od najkrótszego do najdłuższego.
- 3 Mierzy każdy wążyk linijką i mówi wynik.
- 4 Lepi wążyk o dokładnie podanej długości, na przykład 10 cm.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Mierzenie linijką przydaje się przy rysowaniu prostych linii i sprawdzaniu, jak bardzo się urosło.

MATERIAŁY

plastelina, linijka

ŁATWIEJ

Porównywanie bez linijki: który jest dłuższy?

TRUDNIEJ

Mierzenie niestandardowe: ile kulek trzeba ułożyć wzdłuż wężyka?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pilnuj, żeby dziecko przykładło linijkę od zera, a nie od jej krawędzi. To bardzo częsty błąd.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

129**Parzyste i nieparzyste****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 6-8 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozumienie liczb parzystych i nieparzystych.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi kilka kulek, na przykład 7.
- 2 Łączy je w pary.
- 3 Czy została kulka bez pary? Jeśli tak, to liczba nieparzysta.
- 4 Sprawdzacie wszystkie liczby od 1 do 10 i zapisujecie wyniki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pary pomagają szybko sprawdzić, czy każdy dostanie kolegę do zabawy albo czy skarpet jest do pary.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Liczby do 6.

TRUDNIEJ

Przewidywanie bez układania, a potem sprawdzenie na kulkach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pary to intuicyjna definicja parzystości, którą dzieci łatwo zapamiętują.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

130**Piramida według reguły****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Budowanie konstrukcji według ustalonej zasady.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie regułę: każde piętro ma o jedną kulkę więcej niż piętro nad nim.
- 2 Dziecko buduje płaską piramidę: 1 kulka na górze, pod nią 2, potem 3 i 4.
- 3 Liczy wszystkie kulki w piramidzie.
- 4 Wymyśla własną regułę budowania.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie reguły pomaga w zadaniach typu: co będzie w następnym rzędzie, w następnym tygodniu.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Wieża z krążków na przemian w dwóch kolorach.

TRUDNIEJ

Ile kulek potrzeba na piramidę z 6 pięter? Najpierw zgadnij, potem sprawdź.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Liczby 1, 3, 6, 10 to liczby trójkątne. Starsze dzieci lubią takie odkrycia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

131**Cyfra i ilość****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 4-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Przyporządkowanie cyfry do liczby elementów.

PRZEBIEG

- 1 Przygotuj kartoniki z cyframi.
- 2 Dziecko losuje kartonik i lepi tyle przedmiotów, ile pokazuje cyfra.
- 3 Kładzie przedmioty na kartoniku.
- 4 Na koniec układa kartoniki w kolejności od najmniejszej liczby.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Łączenie cyfry z ilością przydaje się przy odczytywaniu numerów pięter, cen i stron w książce.

MATERIAŁY

plastelina, kartoniki z cyframi 1-6

ŁATWIEJ

Cyfry od 1 do 3.

TRUDNIEJ

Cyfry do 10 i układanie przedmiotów w grupach po 5.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Grupy po 5 ułatwiają szybkie liczenie. Tak działają liczydła i nasze palce.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

132**Więcej, mniej, tyle samo****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 4-6 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Porównywanie liczebności dwóch zbiorów.

PRZEBIEG

- 1 Połóż dwa rzędy kulek: 5 czerwonych i 3 niebieskie.
- 2 Dziecko mówi, gdzie jest więcej.
- 3 Łączy kulki w pary, jedną naprzeciw drugiej.
- 4 Sprawdza, ile kulek zostało bez pary, i mówi: o ile więcej.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Porównywanie ilości pomaga w sprawiedliwym dzieleniu się z rodzeństwem.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

ŁATWIEJ

Duża różnica: 6 i 2.

TRUDNIEJ

Rzędy o różnej długości: 4 kulki rozsunięte szeroko i 5 kulek ciasno obok siebie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci często uważają, że dłuższy rząd ma więcej elementów. Łączenie w pary rozwija wątpliwości.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

133**Najpierw, potem, na końcu****MYŚLENIE LOGICZNE****Wiek** 5-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Myślenie przyczynowo-skutkowe i porządkowanie zdarzeń w czasie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi etapy wzrostu rośliny: nasiono, kiełek, sadzonkę i kwiat.
- 2 Układa je w kolejności.
- 3 Opowiada, co się dzieje na każdym etapie.
- 4 Tworzy inne sekwencje, na przykład: jajko, pisklę, kura.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Porządkowanie zdarzeń przydaje się przy opowiadaniu, co się wydarzyło, i planowaniu dnia.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

3 etapy.

TRUDNIEJ

Sekwencja z przyczynami: co jest potrzebne, żeby nastąpił kolejny etap? Woda, słońce, czas.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Słowa najpierw, potem i na końcu pomagają w opowiadaniu i w logicznym myśleniu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

134

Gra planszowa z masy

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie gry, stosowanie zasad i liczenie pól.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rysuje na kartonie krętą ścieżkę z 20 pól.
- 2 Lepi pionki i przeszkody, na przykład rzekę: cofasz się o 2 pola.
- 3 Razem ustalacie zasady gry.
- 4 Gracie i sprawdzacie, czy zasady są sprawiedliwe. Jeśli nie, poprawiacie je.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Tworzenie zasad uczy ich przestrzegania i rozmowy, gdy w grze pojawia się spór.

MATERIAŁY

plastelina, karton, pisak, kostka do gry

ŁATWIEJ

Ścieżka z 10 pól bez przeszkód.

TRUDNIEJ

Pola specjalne z zadaniami, na przykład: ulepić jabłko w 30 sekund.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wymyślanie zasad i poprawianie ich, gdy nie działają, to trening logicznego myślenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

135

Dziesiątki i jedności

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 7-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozumienie dziesiętkowego systemu liczenia.

PRZEBIEG

- 1 Ustalacie: wążek z 10 sklejonnych kulek to dziesiątka, a pojedyncza kulka to jedność.
- 2 Dziecko buduje liczbę 23: 2 wążyki i 3 kulki.
- 3 Buduje kolejne liczby podane przez dorosłego.
- 4 Dodaje: $23 + 14$, łącząc wążyki z wążykami, a kulki z kulkami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozumienie dziesiątek pomaga liczyć pieniądze i odczytywać większe liczby.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

ŁATWIEJ

Liczby do 20.

TRUDNIEJ

Przekroczenie progu: $18 + 5$. Dziesięć kulek trzeba zamienić na wążek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wymiana 10 jedności na dziesiątkę to istota dodawania pisemnego, które pojawi się w szkole.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

136

Kto gdzie mieszka?

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 7-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozwiązywanie zagadki logicznej na podstawie kilku wskazówek.

PRZEBIEG

- 1 Ulepieć 3 domki i ustawić je od lewej: niebieski, czerwony, żółty. Ulepieć też kota, psa i rybkę.
- 2 Przeczytać wskazówki: rybka mieszka w domku po lewej. Kot nie mieszka w czerwonym domku. Pies mieszka obok kota.
- 3 Dziecko przesuwając zwierzęta i sprawdza każdą wskazówkę po kolei.
- 4 Rozwiązanie: rybka w niebieskim, pies w czerwonym, kot w żółtym. Teraz dziecko układa zagadkę dla siebie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wnioskowanie ze wskazówek przydaje się przy zagadkach, grach detektywistycznych i czytaniu ze zrozumieniem.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

2 domki i 2 wskazówki.

TRUDNIEJ

4 domki, 4 zwierzęta i wskazówki z przeczeniami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przesuwanie figurek pozwala sprawdzać przypuszczenia bez zapisywania. To wielka zaleta pracy na konkretach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

137

Droga przez labirynt

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Planowanie trasy i patrzenie kilka kroków do przodu.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko odszukuje palcem drogę od startu do mety.
- 2 Układa na niej wężyk.
- 3 Kulkami w innym kolorze zaznacza ślepe zaułki, w które weszło po drodze.
- 4 Liczy, przez ile kratek prowadzi droga.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie trasy pomaga w orientacji w nowym budynku, parku czy sklepie.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

❖ **Plansza P12:** Labirynt, s. 148

ŁATWIEJ

Samo odnalezienie drogi palcem.

TRUDNIEJ

Dziecko buduje nową ściankę tak, żeby droga do mety się wydłużyła.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Labirynty uczą planowania: dziecko zaczyna patrzeć kilka kroków do przodu, zanim ruszy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

138**Ile boków, ile rogów?**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Poznanie figur płaskich i ich cech.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko obkłada kontury figur wężykami.
- 2 Na każdym rogu figury kładzie kulkę w innym kolorze.
- 3 Liczy boki i rogi każdej figury.
- 4 Porównuje: która figura nie ma rogów wcale?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Znajomość figur pomaga opisywać przedmioty i rysować precyzyjniej.

MATERIAŁY

plastelina w dwóch kolorach

❖ **Plansza P6:** Figury do wypełnienia, s. 142**ŁATWIEJ**

Tylko koło, kwadrat i trójkąt.

TRUDNIEJ

Serce i gwiazda: ile rogów ma gwiazda i czy wszystkie są takie same?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Kulki na rogach sprawiają, że liczenie jest dokładne. Dziecko nie policzy dwa razy tego samego rogu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

139**Sklep z resztą**

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 7-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Działania na pieniądzach i wydawanie reszty.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi monety i odciska na nich nominały.
- 2 Ustalacie ceny towarów, każdy do 20 zł.
- 3 Kupujący płaci większą kwotą, a sprzedawca wydaje resztę.
- 4 Sprawdzacie rachunek na kartce.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wydawanie reszty to pierwszy krok do samodzielnych zakupów w osiedlowym sklepie.

MATERIAŁY

plastelina, krążki z masy jako monety o nominałach 1, 2 i 5 zł, kartka

ŁATWIEJ

Płacenie odliczoną kwotą.

TRUDNIEJ

Zakup kilku towarów za określony budżet.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Prawdziwe zakupy z dzieckiem są naturalnym przedłużeniem tej zabawy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

140

Wzory na siatce

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odwzorowywanie układu na siatce i orientacja w przestrzeni.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły układa na swojej siatce kulki w kilku polach.
- 2 Dziecko odtwarza ten sam wzór na swojej siatce.
- 3 Porównujecie siatki pole po polu.
- 4 Utrudnienie: dziecko odtwarza wzór, słysząc tylko współrzędne.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przenoszenie wzorów ułatwia przepisywanie z tablicy i pracę w zeszytach w kratkę.

MATERIAŁY

plastelina w 3 kolorach, dwie kopie planszy

❖ **Plansza P11:** Siatka 5 x 5, s. 147

ŁATWIEJ

3 kulki.

TRUDNIEJ

Odtwarzanie wzoru w odbiciu lustrzanym.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To dobre ćwiczenie przed przepisywaniem z tablicy w szkole.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

141

Strzałki dla robota

MYŚLENIE LOGICZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Proste kodowanie: zapisanie i wykonanie sekwencji kroków.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi strzałki z masy: w górę, w dół, w lewo i w prawo.
- 2 Układa program, czyli rząd strzałek, który doprowadzi robota do skarbu.
- 3 Wykonuje program krok po kroku, przesuając robota o jedno pole na każdą strzałkę.
- 4 Jeśli robot nie dotarł do celu, szuka błędu i poprawia program.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Myślenie krok po kroku przydaje się przy opisywaniu drogi i przy pierwszym programowaniu.

MATERIAŁY

plastelina, figurka lub kulka jako robot

❖ **Plansza P11:** Siatka 5 x 5, s. 147

ŁATWIEJ

Program z 3 strzałek.

TRUDNIEJ

Na siatce stoją przeszkody, które robot musi ominąć.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Szukanie błędu w programie to podstawa programowania. Błąd jest tu informacją, a nie porażką.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

ROZDZIAŁ 6

Regulacja **emocji**

ZABAWY 142-166 • 25 KART

Emocje nie są dobre ani złe. Ważne, żeby dziecko umiało je rozpoznać, nazwać i sobie z nimi poradzić.

❖ rozpoznawanie emocji	❖ nazywanie uczuć
❖ sposoby na wyciszenie	❖ radzenie sobie ze złością
❖ empatia	❖ tolerancja błędów

ROZDZIAŁ 6 · WPROWADZENIE

Regulacja emocji

Regulacja emocji to umiejętność rozpoznawania, nazywania i łagodzenia własnych stanów. Rozwija się latami, a dzieci uczą się jej głównie od dorosłych, którzy z nimi są. Ugniatanie masy działa uspokajająco, a lepienie ułatwia rozmowę o uczuciach, bo ręce są zajęte, a wzrok nie musi szukać oczu rozmówcy.

W tym rozdziale dziecko lepi buźki emocji, termometry uczuć, potwory strachu i skrzynki spokoju. Uczy się czekać na swoją kolej, przegrywać i naprawiać. Pamiętaj: zabawy służą rozmowie, a nie ocenianiu uczuć dziecka.

Co rozwijamy

- ❖ rozpoznawanie i nazywanie emocji
- ❖ świadomość sygnałów płynących z ciała
- ❖ strategie wyciszenia i oddechu
- ❖ empatię i przyjmowanie perspektywy innych
- ❖ radzenie sobie z porażką i czekaniem

Sygnały postępu

2-4 lata: pokazuje i nazywa podstawowe emocje: radość, smutek, złość

4-6 lat: mówi, co czuje, i wybiera sposób na uspokojenie z pomocą dorosłego

6-9 lat: rozróżnia siłę emocji, stosuje strategie samodzielnie, dostrzega uczucia innych

Wskazówka dla dorosłego

Nie wykorzystuj tych zabaw w szczycie złości czy płaczu. W silnych emocjach dziecko potrzebuje przede wszystkim spokojnej obecności dorosłego. Ćwicz strategie w spokojnych chwilach, aby były gotowe, kiedy będą potrzebne.

Zabawy w tym rozdziale

142	Buźki emocji	3-7 lat	155	Wolno, bardzo wolno	3-7 lat
143	Ugniatanie złości	2-9 lat	156	Dorosły się myli	4-8 lat
144	Oddech z kulką	4-9 lat	157	Mały, średni, duży problem	5-9 lat
145	Termometr uczuć	5-9 lat	158	Wieczorny rytuał	2-7 lat
146	Potwór strachu maleje	4-8 lat	159	Ogród wdzięczności	5-9 lat
147	Pudełko spokoju	4-9 lat	160	Moja lista sposobów	5-9 lat
148	Co czuje miś?	2-6 lat	161	Kiedy przegrywam	5-9 lat
149	Kolor mojego dnia	4-9 lat	162	Chmurka myśli	6-9 lat
150	Słoik zmartwień	6-9 lat	163	Lustro emocji	4-8 lat
151	Moja bezpieczna wyspa	5-9 lat	164	Pomocna dłoń	4-8 lat
152	Przepraszam i naprawiam	4-8 lat	165	Superbohater odwagi	5-9 lat
153	Czekam na swoją kolej	3-7 lat	166	Serce dla bliskiej osoby	4-8 lat
154	Gdzie mieszka emocja?	6-9 lat			

142

Bużki emocji

REGULACJA EMOCJI

Wiek 3-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Rozpoznawanie i nazywanie podstawowych emocji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko pokazuje w lusterku, jak wygląda jego twarz, gdy czuje radość, smutek i złość.
- 2 Lepi oczy, brwi i usta na bużkach z planszy.
- 3 Razem nazywacie każdą emocję.
- 4 Rozmawiacie: kiedy ostatnio czułeś się tak jak ta bużka?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Nazwanie emocji to pierwszy krok, by dziecko mogło powiedzieć, co się dzieje, zamiast krzyczeć.

MATERIAŁY

plastelina, lusterko

❖ **Plansza P10:** Bużki emocji, s. 146**ŁATWIEJ**

Tylko radość i smutek.

TRUDNIEJ

Zaskoczenie, strach i spokój: czym różnią się brwi przy tych emocjach?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Brwi i usta to najważniejsze sygnały emocji na twarzy. Zwracajcie na nie uwagę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

143

Ugniatanie złości

REGULACJA EMOCJI

Wiek 2-9 lat**Czas** ok. 5 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Bezpieczne rozładowanie napięcia przez ruch i siłę dłoni.

PRZEBIEG

- 1 W spokojnej chwili opowiedz o zabawie: gdy czuję złość, mogę ją wyugniatać.
- 2 Dziecko ściska masę z całej siły, licząc do 10.
- 3 Rozluźnia dłonie i bierze głęboki oddech.
- 4 Powtarza 3 razy i mówi, jak się teraz czuje.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Znany sposób na złość dziecko może zastosować w domu, w samochodzie czy w poczekalni.

MATERIAŁY

kawałek twardej plasteliny lub gęstej masy

ŁATWIEJ

Dorosły ugniata razem z dzieckiem, licząc na głos.

TRUDNIEJ

Dziecko samo decyduje, kiedy potrzebuje masy, i sięga po nią z pudełka spokoju.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ćwiczcie w spokojnych chwilach. Strategia pomaga w złości tylko wtedy, gdy jest znana i przeciwicona.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

144

Oddech z kulką

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Połączenie spokojnego oddechu z powolnym ruchem dłoni.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko trzyma kulkę na otwartej dłoni.
- 2 Podczas wdechu nosem powoli zaciska dłoń na kulce.
- 3 Podczas długiego wydechu ustami powoli otwiera dłoń.
- 4 Powtarzanie 5 razy, za każdym razem trochę wolniej.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Spokojny oddech pomaga przed snem, przed wizytą u lekarza i w chwilach stresu.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

3 oddechy, a dorosły liczy na głos.

TRUDNIEJ

Wydech dłuższy niż wdech: wdech na 3, wydech na 5.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wydłużony wydech sprzyja wyciszeniu. Ta technika przydaje się też przed snem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

145

Termometr uczuć

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Rozróżnianie siły emocji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi słupek z czterech pasków: niebieski to spokój, zielony to dobrze, żółty to zaczynam się denerwować, czerwony to wybucham.
- 2 Lepi małą strzałkę.
- 3 Ustawia strzałkę na poziomie, który czuje teraz.
- 4 Rozmawiacie, co pomaga zejść z czerwonego na zielony.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Skala emocji pozwala dziecku powiedzieć: jestem na żółtym, zanim pojawi się wybuch.

MATERIAŁY

plastelina niebieska, zielona, żółta i czerwona

ŁATWIEJ

Trzy poziomy zamiast czterech.

TRUDNIEJ

Termometr dla różnych sytuacji: kolejka w sklepie, przegrana w grze, nowe miejsce.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Termometr może stać w widocznym miejscu. Dzieci chętnie go używają, gdy trudno im mówić.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

146

Potwór strachu maleje

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Oswajanie lęków przez nadanie im konkretnej formy.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi swój strach jako potwora. Może być duży i straszny.
- 2 Nadaje mu imię i opowiada, kiedy się pojawia.
- 3 Razem wymyślcie, co go zmniejsza: światło, przytulenie, odważne słowa.
- 4 Za każdy pomysł dziecko odrywa kawałek potwora, aż ten stanie się mały i zabawny.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Oswojone lęki łatwiej pokonać przy zasypianiu, w ciemnym pokoju czy w nowym miejscu.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Potwór zgniatany w całości do małej kulki.

TRUDNIEJ

Z kawałków potwora dziecko lepi coś przyjaznego.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nigdy nie wyśmiewaj strachów. Nadanie im kształtu pozwala dziecku poczuć nad nimi kontrolę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

147

Pudełko spokoju

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Stworzenie osobistego zestawu do wyciszania się.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie, co pomaga dziecku się uspokoić.
- 2 Dziecko wybiera rzeczy do pudełka, w tym kulkę masy do ugniataania.
- 3 Lepi z masy mały symbol spokoju i kładzie go w pudełku.
- 4 Ustalacie, gdzie stoi pudełko i kiedy można z niego korzystać.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Własny zestaw wyciszający można zabrać w podróż, do dziadków albo na pierwszy dzień w nowym miejscu.

MATERIAŁY

pudełko, kawałek plasteliny, rzeczy wybrane przez dziecko (miękką zabawkę, zdjęcie, obrazek)

ŁATWIEJ

Pudełko z masą i jedną ulubioną rzeczą.

TRUDNIEJ

Dziecko przygotowuje obrazkową instrukcję: 3 kroki do spokoju.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pudełko spokoju nie jest karą ani katem. To narzędzie, po które dziecko sięga samo.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

148

Co czuje miś?

REGULACJA EMOCJI

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozpoznawanie emocji w sytuacjach i rozwijanie empatii.

PRZEBIEG

- 1 Opowiedz krótką historyjkę: misiowi zepsuła się ulubiona zabawka.
- 2 Dziecko mówi, co czuje miś.
- 3 Lepi buźkę misia z tą emocją.
- 4 Wymyśla, co można zrobić, żeby pomóc misiowi.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozpoznawanie emocji innych pomaga dziecku reagować, gdy kolega jest smutny lub zdenerwowany.

MATERIAŁY

plastelina, pluszowy miś

ŁATWIEJ

Wybór spośród dwóch gotowych buziek.

TRUDNIEJ

Sytuacje z mieszanymi uczuciami: miś jedzie na wycieczkę, ale nie zna innych dzieci.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

O emocjach misia mówi się łatwiej niż o własnych. To dobra droga do rozmowy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

149

Kolor mojego dnia

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-9 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Zatrzymanie się na chwilę i refleksja nad przeżyciami dnia.

PRZEBIEG

- 1 Wieczorem dziecko wybiera kolor, który pasuje do jego dnia.
- 2 Lepi z niego kulkę albo inny kształt.
- 3 Opowiada, dlaczego wybrało właśnie ten kolor.
- 4 Kulki z kolejnych dni zbieracie w słoiku.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wieczorna rozmowa o dniu staje się rodzinnym rytuałem i okazją do bliskości.

MATERIAŁY

plastelina w wielu kolorach, słoik

ŁATWIEJ

Wybór spośród trzech kolorów.

TRUDNIEJ

Dzień w kilku kolorach: rano był żółty, po obiedzie szary, wieczorem zielony.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Słoik kolorowych dni po tygodniu to świetny temat do rozmowy o tym, co się działo.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

150

Słoik zmartwień

REGULACJA EMOCJI

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Nazywanie zmartwień i szukanie małych kroków do działania.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi małe kształty, a każdy oznacza jedno zmartwienie.
- 2 Opowiada o każdym, a wy dzielcie je na dwie grupy: mam na to wpływ albo nie mam.
- 3 Przy zmartwieniach, na które dziecko ma wpływ, wymyślcie jeden mały krok.
- 4 Pozostałe wkłada do słoika, który zamykacie na noc.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Oddzielenie tego, na co mam wpływ, pomaga radzić sobie z niepokojem przed nowymi sytuacjami.

MATERIAŁY

plastelina, słoik z pokrywką

ŁATWIEJ

Jedno zmartwienie i rozmowa o nim.

TRUDNIEJ

Po tygodniu dziecko sprawdza, które zmartwienia się spełniły, a które nie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Samo nazwanie zmartwienia często je zmniejsza. Słuchaj bez oceniania i bez pośpiesznego pocieszania.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

151

Moja bezpieczna wyspa

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Stworzenie wyobrażenia miejsca spokoju, do którego można wracać w myślach.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi wyspę, na której czuje się bezpiecznie.
- 2 Dodaje to, co lubi: drzewo, domek, zwierzę, ulubione osoby.
- 3 Opowiada, co słyszeć i co czuć na wyspie.
- 4 Ćwiczenie: zamknij oczy i przenieś się na wyspę, gdy potrzebujesz spokoju.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyobrażenie bezpiecznego miejsca pomaga zasnąć i uspokoić się w trudnej chwili.

MATERIAŁY

plastelina, niebieski karton

ŁATWIEJ

Wyspa z jednym ulubionym elementem.

TRUDNIEJ

Wyspa z mostem: kogo dziecko zaprasza, a kto może przyjść tylko na chwilę?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wyobrażanie sobie bezpiecznego miejsca to technika, z której korzystają też dorośli.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

152

Przepraszam i naprawiam

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Przepraszanie i naprawianie szkody.

PRZEBIEG

- 1 Budujecie razem wieżę albo domek.
- 2 Dorosły niby przypadkiem go uszkadza. To część zabawy.
- 3 Dorosły pokazuje, jak przeprosić: przepraszam, zepsułem, naprawię to.
- 4 Razem naprawiacie budowlę i rozmawiacie, jak się czuliście.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przeprosiny z naprawą pomagają rozwiązywać konflikty z rodzeństwem i kolegami.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Dorosły pokazuje, a dziecko obserwuje.

TRUDNIEJ

Zamiana ról: dziecko ćwiczy przeprosiny i naprawę.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przeprosiny połączone z naprawą uczą odpowiedzialności lepiej niż samo słowo przepraszam.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

153

Czekam na swoją kolej

REGULACJA EMOCJI

Wiek 3-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Czekanie i współdziałanie w grupie.

PRZEBIEG

- 1 Budujecie razem jedną figurę, na przykład bałwana.
- 2 Każdy dodaje tylko jeden element i przekazuje kolej.
- 3 Ten, kto czeka, mówi, co doda, gdy przyjdzie jego kolej.
- 4 Na koniec oglądacie wspólne dzieło.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Umiejętność czekania przydaje się w kolejce, w rozmowie i w każdej grze zespołowej.

MATERIAŁY

plastelina, wspólna podkładka

ŁATWIEJ

Tylko dwie osoby i szybkie tury.

TRUDNIEJ

Trzy osoby i klepsydra odmierzająca czas każdej tury.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Mówienie o swoim planie w czasie czekania pomaga wytrzymać. To sprytna strategia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

154

Gdzie mieszka emocja?

REGULACJA EMOCJI

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozpoznawanie sygnałów emocji w ciele.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie, jak czuć złość w ciele: gorąco w twarzy, zaciśnięte pięści, szybkie serce.
- 2 Dziecko wybiera kolor dla złości i kładzie placki tam, gdzie ją czuje.
- 3 Powtarzacie to samo dla strachu i dla radości.
- 4 Porównujecie mapy różnych emocji.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozpoznawanie sygnałów z ciała pozwala zatrzymać się, zanim emocja przejmie kontrolę.

MATERIAŁY

plastelina w kilku kolorach

❖ **Plansza P16:** Sylwetka, s. 152

ŁATWIEJ

Tylko jedna emocja.

TRUDNIEJ

Mapa dorosłego i mapa dziecka: czy czujemy emocje w tych samych miejscach?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Świadomość sygnałów z ciała pozwala zauważyć emocję, zanim wybuchnie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

155

Wolno, bardzo wolno

REGULACJA EMOCJI

Wiek 3-7 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Kontrola tempa ruchu i hamowanie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje wąż w zwykłym tempie.
- 2 Potem wałkuje jak ślimak, bardzo powoli.
- 3 Potem jak zając, szybko.
- 4 Na twój sygnał zmienia tempo.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Kontrola tempa przydaje się przy przechodzeniu przez ulicę, schodzeniu ze schodów i jedzeniu.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Tylko dwa tempo.

TRUDNIEJ

Najwolniejszy wąż świata: kto dłużej wytrzyma bez przyspieszania?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Świadome zwalnianie to umiejętność, która pomaga, gdy dziecko jest bardzo pobudzone.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

156

Dorośli się myli

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Oswajanie błędów z humorem i spokojem.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi według poleceń dziecka, ale celowo się myli: kot dostaje trąbę.
- 2 Dziecko wskazuje błąd.
- 3 Dorosły reaguje spokojnie: ups, pomyliłem się, zaraz poprawię.
- 4 Rozmawiacie, jak można zareagować na własną pomyłkę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Spokojna reakcja na błędy pomaga w nauce szkolnej, gdzie pomyłki są codziennością.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Wyraźne, zabawne pomyłki.

TRUDNIEJ

Dziecko samo popełnia celowy błąd i ćwiczy spokojną reakcję.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dzieci uczą się reagować na błędy, obserwując dorosłych. Twój spokój jest dla nich wzorem.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

157

Mały, średni, duży problem

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Ocenianie wielkości problemu i dopasowanie do niej reakcji.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi kulki w trzech rozmiarach.
- 2 Czytasz sytuacje: złamała się kredka, zgubiłem ulubioną zabawkę, ktoś się mocno skaleczył.
- 3 Dziecko kładzie kulkę odpowiedniej wielkości do właściwego pudełka.
- 4 Rozmawiacie, jaka reakcja pasuje do każdego problemu.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Ocenianie wielkości problemu zmniejsza liczbę wybuchów przy drobnych niepowodzeniach.

MATERIAŁY

plastelina, trzy pudełka: małe, średnie i duże

ŁATWIEJ

Tylko dwie wielkości problemu.

TRUDNIEJ

Dziecko samo wymyśla sytuacje i pasujące do nich reakcje.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Umiejętność odróżnienia małego problemu od dużego zmniejsza liczbę wybuchów przy drobiazgach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

158

Wieczorny rytuał

REGULACJA EMOCJI

Wiek 2-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Wyciszenie przed snem i zakończenie dnia miłym wspomnieniem.

PRZEBIEG

- 1 Po kąpieli usiądźcie razem w przyciemnionym świetle.
- 2 Dziecko powoli ugniata masę i mówi, co dziś było miłe.
- 3 Lepi małą kulkę snu i kładzie ją obok łóżka.
- 4 Kończycie trzema spokojnymi oddechami.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Stały rytuał skracza czas zasypiania i daje dziecku poczucie bezpieczeństwa.

MATERIAŁY

miękką masę, spokojna muzyka lub cisza

ŁATWIEJ

Samo ugniatanie w ciszy.

TRUDNIEJ

Osobna kulka za każdą miłą rzecz z całego dnia.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rytuały dają poczucie bezpieczeństwa. Ważne, żeby były krótkie i powtarzalne.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

159

Ogród wdzięczności

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie dobrych rzeczy w codzienności.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi kwiatek za każdą rzecz, za którą jest wdzięczne.
- 2 Przy każdym kwiatku mówi, za co dziękuje.
- 3 Kwiaty tworzą ogród na kartonie.
- 4 Co kilka dni dodajecie nowe kwiaty.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie dobrych rzeczy wzmacnia pozytywne nastawienie w trudniejsze dni.

MATERIAŁY

plastelina, karton

ŁATWIEJ

Jeden kwiat.

TRUDNIEJ

Kwiat dla osoby, której dziecko chce podziękować, i przekazanie jej podziękowania.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie zmuszaj do wdzięczności. Pokazuj ją, mówiąc o własnych kwiatkach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

160

Moja lista sposobów

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Tworzenie osobistej listy strategii na trudne emocje.

PRZEBIEG

- 1 Wypiszcie sposoby na uspokojenie: głęboki oddech, przytulenie, szklanka wody, ugniatanie, rysowanie.
- 2 Dziecko lepi symbol każdego sposobu.
- 3 Przykleja symbole na kartonie.
- 4 Karta wisi w widocznym miejscu. W trudnej chwili dziecko wskazuje wybrany sposób.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Karta sposobów pomaga dziecku samodzielnie sięgnąć po strategię, bez czekania na dorosłego.

MATERIAŁY

plastelina, karton

ŁATWIEJ

3 sposoby.

TRUDNIEJ

Sposoby podzielone według miejsca: w domu, w przedszkolu lub szkole, na dworze.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Gdy dziecko samo wybiera sposób, czuje, że ma wpływ na swoje emocje.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

161

Kiedy przegrywam

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Ćwiczenie reakcji na przegraną w bezpiecznych warunkach.

PRZEBIEG

- 1 Zagrajcie w krótką grę: rzucacie kostką, a przy parzystym wyniku lepicie kulkę. Kto pierwszy ulepi 10?
- 2 Ten, kto przegra, mówi: szkoda, zagramy jeszcze raz?
- 3 Rozmawiacie, co czujemy, gdy przegrywamy.
- 4 Gracie kilka razy. Dorosły też przegrywa i pokazuje spokojną reakcję.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Oswojona przegrana ułatwia zabawy z rówieśnikami i udział w zawodach czy konkursach.

MATERIAŁY

plastelina, kostka do gry

ŁATWIEJ

Bardzo krótka gra, do 5 kulek.

TRUDNIEJ

Gra drużynowa, w której wynik zależy od współpracy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przegrywania uczymy się, przegrywając. Nie pozwalaj dziecku zawsze wygrywać.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

162

Chmurka myśli

REGULACJA EMOCJI

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odkrywanie, że myśli wpływają na uczucia.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi postać i chmurkę nad jej głową.
- 2 W chmurce umieszcza symbol myśli, na przykład: nie dam rady.
- 3 Obok lepi buźkę z uczuciem, które ta myśl wywołuje.
- 4 Szukacie innej myśli, na przykład: spróbuję, i sprawdzacie, jak zmienia się buźka.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zamiana myśli nie dam rady na spróbuję pomaga przy nowych i trudnych zadaniach.

MATERIAŁY

plastelina, karton

ŁATWIEJ

Jedna myśl i dwie buźki do wyboru.

TRUDNIEJ

Dziecko zapisuje myśli słowami i szuka dla każdej myśli wspierającej.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Odkrycie, że myśli wpływają na uczucia, to narzędzie, które przydaje się przez całe życie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

163

Lustro emocji

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozpoznawanie emocji na twarzach innych osób.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły robi minę, na przykład zdziwioną.
- 2 Dziecko nazywa emocję.
- 3 Lepi ją na jednej z buziek z planszy.
- 4 Zamiana ról.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Odczytywanie min pomaga budować przyjaźnie i unikać nieporozumień w grupie.

MATERIAŁY

plastelina

❖ **Plansza P10:** Buźki emocji, s. 146**ŁATWIEJ**

Wyraźne, przesadzone miny.

TRUDNIEJ

Subtelne miny: lekkie zmartwienie, znudzenie, zawstydzenie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rozpoznawanie emocji innych to podstawa empatii i przyjaźni.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

164**Pomocna dłoń**

REGULACJA EMOCJI

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie osób, które wspierają dziecko.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko odciska dłoń w placku.
- 2 Przy każdym palcu kładzie symbol osoby, która mu pomaga: mama, dziadek, pani w przedszkolu.
- 3 Opowiada, w czym pomaga mu każda z tych osób.
- 4 Z masy solnej można zrobić trwałą pamiątkę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Świadomość, do kogo można się zwrócić, daje dziecku poczucie bezpieczeństwa poza domem.

MATERIAŁY

masa solna lub ciastolina, wałek

ŁATWIEJ

Dwie osoby.

TRUDNIEJ

Druga dłoń: komu ja pomagam?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Świadomość, że ma wokół siebie wspierające osoby, daje dziecku poczucie bezpieczeństwa.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

165**Superbohater odwagi**

REGULACJA EMOCJI

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Wzmacnianie odwagi i wiary we własne możliwości.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi superbohatera, który jest odważny.
- 2 Nadaje mu supermoc, na przykład odwagę mówienia o uczuciach albo proszenia o pomoc.
- 3 Opowiada, jak bohater radzi sobie w trudnej sytuacji.
- 4 Rozmawiacie o tym, jakie supermoce ma samo dziecko.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyobrażona odwaga bohatera pomaga zmierzyć się z występem, nowym miejscem czy wizytą u lekarza.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Bohater z jedną supermocą.

TRUDNIEJ

Komiks: bohater w trzech trudnych sytuacjach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Mówienie o bohaterze pozwala dziecku bezpiecznie przymierzyć się do odwagi.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

166**Serce dla bliskiej osoby****REGULACJA EMOCJI****Wiek** 4-8 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Wyrażanie uczuć wobec innych.

PRZEBIEG

- 1** Dziecko wybiera osobę, której chce sprawić radość.
- 2** Lepi serce i ozdabia je.
- 3** Mówi lub dyktuje, co chce tej osobie przekazać.
- 4** Wręcza prezent.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyrażanie uczuć czynami wzmacnia więzi z dziadkami, rodzeństwem i przyjaciółmi.

MATERIAŁY

masa samoutwardzalna lub solna, foremka w kształcie serca

ŁATWIEJ

Serce wycięte foremką.

TRUDNIEJ

Serce z wiadomością: litery z cienkich wężyków.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dawanie prezentu wzmacnia więzi i uczy, że uczucia można wyrażać także czynami.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ROZDZIAŁ 7

Percepcja wzrokowa

ZABAWY 167-191 • 25 KART

*Dobrze widzieć to nie tylko ostro widzieć. To umieć zauważyć,
porównać, zapamiętać i odtworzyć.*

❖ spostrzeganie szczegółów	❖ kształt i kierunek
❖ pamięć wzrokowa	❖ figura i tło
❖ stałość kształtu	❖ orientacja w przestrzeni

ROZDZIAŁ 7 · WPROWADZENIE

Percepcja wzrokowa

Percepcja wzrokowa to sposób, w jaki mózg interpretuje to, co widzą oczy. Pozwala odróżnić literę b od d, odnaleźć przedmiot w bałaganie, odwzorować rysunek i ocenić odległość. To jedna z kluczowych umiejętności przygotowujących do czytania i pisania.

W tym rozdziale dziecko dopasowuje kształty do konturów, szuka różnic, odtwarza wzory z pamięci, rozpoznaje odciski i obraca figury w wyobraźni. Masa daje tu przewagę nad kartką: kształt można dotknąć, obrócić i porównać.

Co rozwijamy

- ❖ spostrzegawczość i dostrzeganie szczegółów
- ❖ rozpoznawanie kształtów i kierunków
- ❖ pamięć wzrokową
- ❖ wyodrębnianie figury z tła
- ❖ wyobraźnię przestrzenną

Sygnały postępu

2-4 lata: dopasowuje kształt do konturu, rozpoznaje kolory

4-6 lat: odtwarza prosty wzór i szuka różnic

6-9 lat: odróżnia litery lustrzane, obraca figury w myślach, odtwarza z pamięci

Wskazówka dla dorosłego

Jeśli dziecko ma trudność z zadaniem wzrokowym, pozwól mu najpierw dotknąć kształtu palcem. Łączenie zmysłu dotyku i wzroku bardzo ułatwia rozpoznawanie i zapamiętywanie.

Zabawy w tym rozdziale

167	Kształt do konturu	3-6 lat	180	Śledzenie ścieżki	3-6 lat
168	Dokończ połowę	5-8 lat	181	Kolory tęczy	4-7 lat
169	Co tu nie pasuje?	5-9 lat	182	Rzut oka	5-8 lat
170	Od jasnego do ciemnego	4-8 lat	183	Znajdź bliźniaka	5-9 lat
171	Duży i mały: pary	2-6 lat	184	Kształty wokół nas	4-8 lat
172	Ukryte figury	5-8 lat	185	Faktury	2-7 lat
173	Litery b, d, p	5-7 lat	186	Budowa według zdjęcia	6-9 lat
174	Kopiowanie z pamięci	6-9 lat	187	Wzór na kafelkach	5-9 lat
175	Mozaika według wzoru	5-9 lat	188	Cienie z latarką	5-9 lat
176	Blisko i daleko	7-9 lat	189	Litery w ukryciu	6-9 lat
177	Obróć i dopasuj	6-9 lat	190	Ślady na śniegu	4-7 lat
178	Puzzle z placka	4-7 lat	191	Kolory z pamięci	5-9 lat
179	Wypełnij kontur	3-6 lat			

167

Kształt do konturu

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Dopasowywanie figury do jej konturu.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wycina z placka figury podobnej wielkości jak kontury na planszy.
- 2 Dopasowuje każdą figurę do właściwego konturu.
- 3 Sprawdza, czy figura pasuje dokładnie.
- 4 Nazywa każdą figurę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dopasowywanie kształtów przydaje się przy układaniu puzzli i wkładaniu rzeczy do pudełek.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, plastikowy nożyk lub foremki

❖ **Plansza P6:** Figury do wypełnienia, s. 142**ŁATWIEJ**

Koło, kwadrat i trójkąt.

TRUDNIEJ

Dziecko lepi figury bez foremek, tylko na oko.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Jeśli figura nie pasuje, zapytaj: co trzeba zmienić? Zmniejszyć, powiększyć, wyostrzyć rogi?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

168

Dokończ połowę

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Odtwarzanie brakującej, symetrycznej połowy przedmiotu.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi połowę przedmiotu: pół motyla, pół domu albo pół twarzy.
- 2 Dziecko dokańcza drugą połowę, tak aby była lustrzanym odbiciem.
- 3 Sprawdzacie symetrię, przystawiając lusterko.
- 4 Zamiana ról.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wycucie symetrii pomaga przy rysowaniu twarzy, domów i przy składaniu ubrań.

MATERIAŁY

plastelina, lusterko

ŁATWIEJ

Proste kształty, na przykład połowa koła.

TRUDNIEJ

Twarz ze szczegółami: brwi, rzęsy, kolczyki.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przyjrzyjcie się przedmiotom symetrycznym w domu: talerzom, krzesłom, liściom.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

169

Co tu nie pasuje?

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wykrywanie niezgodności i zwracanie uwagi na szczegóły.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi przedmiot z błędem: ptaka z czterema nogami albo drzewo z korzeniami na górze.
- 2 Dziecko szuka błędu.
- 3 Wyjaśnia, dlaczego to błąd.
- 4 Poprawia pracę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wychwytywanie błędów pomaga sprawdzać własną pracę, na przykład w zadaniach w zeszycie.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Jeden wyraźny błąd.

TRUDNIEJ

Scena z wieloma elementami i kilkoma błędami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wyjaśnianie, dlaczego coś jest błędem, łączy spostrzegawczość z wiedzą o świecie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

170

Od jasnego do ciemnego

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 4-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozróżnianie odcieni jednego koloru.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko miesza niebieską masę z coraz większą ilością białej.
- 2 Robi 5 kulek, od najciemniejszej do najjaśniejszej.
- 3 Układa je w rzędzie.
- 4 Mieszacie kulki, a dziecko układa je od nowa.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozróżnianie odcieni przydaje się przy rysowaniu, wybieraniu kredek i dobieraniu ubrań.

MATERIAŁY

plastelina niebieska i biała

ŁATWIEJ

3 odcienie.

TRUDNIEJ

7 odcieni i wymyślanie dla nich nazw: niebo, jezioro, noc.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rozróżnianie subtelnych różnic kolorów wymaga dużego skupienia wzrokowego.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

171

Duży i mały: pary

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 2-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozpoznawanie tego samego kształtu w różnych wielkościach.

PRZEBIEG

- 1 Wytnijcie pary kształtów: dużą i małą gwiazdę, duże i małe serce, duże i małe koło.
- 2 Wymieszajcie je na stole.
- 3 Dziecko dobiera pary: mama i dziecko.
- 4 Nazywa kształt i mówi, który element jest większy.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozpoznawanie kształtu mimo zmiany wielkości pomaga czytać litery w różnych książkach i na szyldach.

MATERIAŁY

plastelina, foremki w dwóch rozmiarach lub plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

3 pary.

TRUDNIEJ

Pary w różnych kolorach i ułożone pod różnym kątem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rozpoznawanie kształtu mimo zmiany wielkości przyda się przy czytaniu liter w różnych rozmiarach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

172

Ukryte figury

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-8 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wyodrębnianie figury z tła.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły układa z wążków kilka nakładających się figur: koło, trójkąt i kwadrat.
- 2 Dziecko szuka i wskazuje każdą figurę.
- 3 Obwodzi ją palcem.
- 4 Odtwarza każdą figurę osobno obok.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyodrębnianie figury z tła pomaga znaleźć potrzebną rzecz w szufladzie czy słowo na stronie.

MATERIAŁY

plastelina, cienkie wążki w jednym kolorze

ŁATWIEJ

Dwie figury.

TRUDNIEJ

Cztery figury w jednym kolorze, nałożone gęsto na siebie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

To zadanie przypomina szukanie litery w tekście. Dzieci z trudnością w tym obszarze gubią się na zatłoczonych stronach.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

173

Litery b, d, p

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-7 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozróżnianie liter, które różnią się tylko ułożeniem.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi literę b z długiej kreski i kulki brzuszka po prawej stronie, na dole.
- 2 Przekłada brzuszek na lewą stronę: powstaje d.
- 3 Odwraca literę b do góry nogami: powstaje p.
- 4 Szukacie tych liter w książce lub na opakowaniach.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozróżnianie liter lustrzanych zmniejsza liczbę pomyłek przy nauce czytania i pisania.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Tylko b i d.

TRUDNIEJ

Krótkie słowa z tymi literami: bok, dom, pas.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ruch przekładania brzuszka pomaga zapamiętać różnicę lepiej niż samo patrzenie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

174

Kopowanie z pamięci

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Ćwiczenie pamięci wzrokowej.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły układa kompozycję z 5 elementów.
- 2 Dziecko przygląda się jej przez 30 sekund.
- 3 Kompozycję zakrywasie chusteczką.
- 4 Dziecko odtwarza ją z pamięci, a potem porównujecie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pamięć wzrokowa pomaga zapamiętać, jak wygląda słowo, i pisać je bez błędów.

MATERIAŁY

plastelina, chusteczka

ŁATWIEJ

3 elementy.

TRUDNIEJ

7 elementów i tylko 15 sekund.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj o strategię: jak zapamiętałeś? Nazywanie elementów bardzo pomaga.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

175

Mozaika według wzoru

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Przenoszenie wzoru z kartki na siatkę.

PRZEBIEG

- 1 Na kartce w kratkę zaznacz kwadrat 5 na 5 i zamaluj w nim kilka pól.
- 2 Dziecko wypełnia te same pola na planszy płaskimi plackami.
- 3 Porównujecie wzór pole po polu.
- 4 Dziecko tworzy własny wzór dla siebie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przenoszenie wzoru ćwiczysz to samo, czego wymaga przepisywanie z tablicy.

MATERIAŁY

plastelina, kartka w kratkę z narysowanym wzorem

❖ **Plansza P11:** Siatka 5 x 5, s. 147**ŁATWIEJ**

Wzór z 4 pól.

TRUDNIEJ

Wzór obrócony o ćwierć obrotu.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przenoszenie wzoru z kartki na siatkę przypomina przepisywanie z tablicy do zeszytu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

176

Blisko i daleko

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 7-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie perspektywy: dalsze przedmioty wydają się mniejsze.

PRZEBIEG

- 1 Pokaż zdjęcie alei drzew: dalsze drzewa wydają się mniejsze.
- 2 Dziecko lepi 5 drzew, od dużego do małego.
- 3 Ustawia je na kartonie: duże z przodu, małe coraz dalej.
- 4 Robicie zdjęcie z poziomu stołu. Czy wygląda jak prawdziwa aleja?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wyczucie odległości przydaje się przy ocenie, jak daleko jest samochód na ulicy.

MATERIAŁY

plastelina, karton, telefon do zdjęć

ŁATWIEJ

3 drzewa.

TRUDNIEJ

Droga, która zwęża się ku horyzontowi, i drzewa po obu jej stronach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zabawa pokazuje, jak rysuje się głębię. Starsze dzieci chętnie przenoszą to na rysunki.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

177

Obróć i dopasuj

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Obracanie figur w wyobraźni.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi figurę w kształcie litery L.
- 2 Obok lepi trzy kopie: jedną obróconą, jedną w odbiciu lustrzanym i jedną z błędem.
- 3 Dziecko wskazuje figurę, która jest tą samą figurą, tylko obróconą.
- 4 Sprawdza, obracając prawdziwą figurę.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Obracanie w wyobraźni pomaga przy układaniu klocków, puzzli i pakowaniu walizki.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Figura obrócona o pół obrotu.

TRUDNIEJ

Figury z czterech kulek, jak klocki z gry komputerowej.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Obracanie w myślach to ważna umiejętność przestrzenna. Obracanie prawdziwej figury pomaga ją zbudować.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

178

Puzzle z placka

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 4-7 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Składanie całości z części.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rozwałkowuje placek i tworzy na nim obrazek z kulek i wężyków.
- 2 Dorosły kroi placek na 4-6 części.
- 3 Mieszacie części.
- 4 Dziecko układa obrazek z powrotem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Składanie całości z części przydaje się przy każdym puzzlach i zadaniach konstrukcyjnych.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

3 części.

TRUDNIEJ

8 części i cięcia faliste.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Własny obrazek pocięty na puzzle jest łatwiejszy do ułożenia, bo dziecko dobrze go zna.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

179

Wypełnij kontur

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Wypełnianie zamkniętej przestrzeni bez wychodzenia poza linię.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera jedną figurę na planszy.
- 2 Odrywa małe kawałki masy i rozgniata je wewnątrz konturu.
- 3 Stara się nie wychodzić poza linię.
- 4 Sprawdza, czy w figurze nie zostały dziury.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pracowanie w granicach linii to podstawa estetycznego kolorowania i pisania w liniaturze.

MATERIAŁY

plastelina

❖ **Plansza P6:** Figury do wypełnienia, s. 142

ŁATWIEJ

Duża figura: koło.

TRUDNIEJ

Gwiazda z wąskimi ramionami.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wypełnianie konturu przygotowuje do kolorowania w granicach rysunku.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

180

Śledzenie ścieżki

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 3-6 lat

Czas ok. 10 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Prowadzenie wzroku i ręki po linii.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko kładzie kulkę na starcie ścieżki.
- 2 Przesuwa kulkę palcem po linii, nie zbaczając z niej.
- 3 Przy zygzakach mówi: w górę, w dół.
- 4 Powtarza drugą ręką.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Płynne prowadzenie wzroku po linii pomaga przy czytaniu wiersz po wierszu.

MATERIAŁY

plastelina, mała kulka

❖ **Plansza P2:** Zygzaki, pętelki i spirale, s. 138

ŁATWIEJ

Prosta linia z planszy P1.

TRUDNIEJ

Śledzenie linii tylko wzrokiem, bez palca, i wskazanie jej końca.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Płynne śledzenie linii wzrokiem jest potrzebne przy czytaniu tekstu od lewej do prawej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

181**Kolory tęczy**
PERCEPCJA WZROKOWA**Wiek** 4-7 lat
Czas ok. 15 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Zapamiętanie kolejności barw.

PRZEBIEG

- 1 Obejrzyjcie zdjęcie albo rysunek tęczy.
- 2 Dziecko wałkuje wężyki w kolorach: czerwonym, pomarańczowym, żółtym, zielonym, niebieskim, granatowym i fioletowym.
- 3 Układa je w łuki, w odpowiedniej kolejności.
- 4 Zapamiętuje kolejność i powtarza ją bez patrzenia.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zapamiętywanie kolejności pomaga przy nauce dni tygodnia, miesięcy i alfabetu.

MATERIAŁY

plastelina w 7 kolorach

ŁATWIEJ

4 kolory.

TRUDNIEJ

Tęcza ułożona z pamięci, bez wzoru.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zapytaj, czy kolory leżące obok siebie są do siebie podobne. To ciekawe odkrycie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

182**Rzut oka**
PERCEPCJA WZROKOWA**Wiek** 5-8 lat
Czas ok. 10 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Szybkie rozpoznawanie liczby elementów bez liczenia.

PRZEBIEG

- 1 Ułóż pod chusteczką od 1 do 5 kulek.
- 2 Odkryj je tylko na 2 sekundy.
- 3 Dziecko mówi, ile kulek widziało.
- 4 Zmieniaj układ kulek: w rzędzie, jak na kostce do gry, w grupie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szybkie rozpoznawanie ilości przydaje się w grach z kostką i przy liczeniu w pamięci.

MATERIAŁY

plastelina, chusteczka

ŁATWIEJ

Do 3 kulek.

TRUDNIEJ

Do 8 kulek w dwóch grupach, na przykład 5 i 3.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Szybkie rozpoznawanie małych ilości to fundament liczenia w pamięci.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

183**Znajdź bliźniaka**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Porównywanie szczegółów i wyszukiwanie identycznego obiektu.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi wzorcową figurkę, na przykład kotka z paskiem na ogonie.
- 2 Lepi 4 podobne figurki, każdą różniącą się szczegółem, i jedną identyczną.
- 3 Dziecko szuka bliźniaka wzorcowego kotka.
- 4 Nazywa, czym różnią się pozostałe figurki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Porównywanie szczegółów pomaga odróżniać podobne wyrazy, np. kot i kok.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

3 figurki.

TRUDNIEJ

Różnice w liczbie elementów: 3 albo 4 wąsy, 2 albo 3 paski.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Dokładne porównywanie przyda się przy odróżnianiu podobnych wyrazów w czytaniu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

184**Kształty wokół nas**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 4-8 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Dostrzeganie figur geometrycznych w otoczeniu.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie figurę dnia, na przykład koło.
- 2 Dziecko szuka w domu przedmiotów w tym kształcie.
- 3 Lepi każdy znaleziony przedmiot.
- 4 Urządza wystawę kół.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie figur w otoczeniu łączy szkolną geometrię z codziennym światem.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Szukanie tylko w jednym pokoju.

TRUDNIEJ

Przedmioty złożone z dwóch figur, na przykład koła i prostokąta.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ta zabawa uczy patrzeć na świat w nowy, bardziej uważny sposób.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

185**Faktury**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 2-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Rozróżnianie faktur i dopasowywanie narzędzia do śladu.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły odciska każde narzędzie w osobnym placku.
- 2 Dziecko ogląda i dotyka faktury.
- 3 Dopasowuje narzędzie do jego śladu.
- 4 Tworzy własny wzór z kilku faktur.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Wrażliwość na faktury pomaga opisywać przedmioty i rozpoznawać materiały: drewno, metal, tkaninę.

MATERIAŁY

plastelina, widelec, grzebień, nakrętka, klocek, słomka

ŁATWIEJ

3 narzędzia.

TRUDNIEJ

Faktury nałożone na siebie: które narzędzia zostały użyte?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Połączenie wzroku i dotyku wzmacnia rozpoznawanie i zapamiętywanie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

186**Budowa według zdjęcia**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Odtwarzanie trójwymiarowego modelu na podstawie płaskiego obrazu.

PRZEBIEG

- 1 Zbuduj prostą konstrukcję z kulek i wałków i zrób jej zdjęcie.
- 2 Rozbierz konstrukcję.
- 3 Dziecko odtwarza ją, patrząc wyłącznie na zdjęcie.
- 4 Porównuje swoją budowlę ze zdjęciem.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przenoszenie obrazu na model przydaje się przy budowaniu z klocków według instrukcji.

MATERIAŁY

plastelina, telefon do zrobienia zdjęcia

ŁATWIEJ

Konstrukcja z 3 elementów.

TRUDNIEJ

Zdjęcie zrobione z innej strony niż ta, z której patrzy dziecko.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Przejsie od obrazu płaskiego do trójwymiarowego jest trudne. Nie spieszcie się.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

187**Wzór na kafelkach**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Powtarzanie wzoru w dwóch wymiarach.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wycina z placka 9 kwadratowych kafelków.
- 2 Na każdym robi ten sam wzór, na przykład kropkę w rogu i kreskę przez środek.
- 3 Układa kafelki w kwadrat 3 na 3.
- 4 Obraca co drugi kafelek i obserwuje nowy wzór.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dostrzeganie powtarzalnych wzorów pomaga w szlaczkach i w matematyce.

MATERIAŁY

plastelina, wałek, plastikowy nożyk

ŁATWIEJ

4 kafelki.

TRUDNIEJ

Wzór, który łączy się na granicach kafelków w ciągłą linię.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Kafelki to początek parkietaży. Starsze dzieci chętnie projektują własne.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

188**Cienie z latarką**

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozpoznawanie kształtu po jego cieniu.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi figurki: zwierzę, drzewo, dom.
- 2 W zaciemnionym pokoju oświetlacie figurkę latarką.
- 3 Obserwujecie cień i jego zmiany, gdy latarka się oddala lub przybliża.
- 4 Zgadywanie: dorosły pokazuje sam cień, a dziecko mówi, która figurka go rzuca.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zabawy z cieniem oswajają ciemność i rozbudzają ciekawość zjawisk przyrodniczych.

MATERIAŁY

plastelina, latarka, biała ściana lub duża kartka

ŁATWIEJ

Figurki o wyraźnych, prostych kształtach.

TRUDNIEJ

Przewidywanie: jak zmieni się cień, gdy latarka będzie niżej?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Cienie łączą spostrzegawczość z pierwszymi doświadczeniami z fizyki.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

189

Litery w ukryciu

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozpoznawanie liter częściowo zasłoniętych.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły układa literę z wężyków.
- 2 Zasłania jej część kartką.
- 3 Dziecko zgaduje, co to za litera.
- 4 Stopniowo odsłania literę i sprawdza.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozpoznawanie liter po cechach przyspiesza czytanie niewyraźnego pisma i napisów w ruchu.

MATERIAŁY

plastelina, kartka

ŁATWIEJ

Litery o wyraźnych cechach: O, T, L.

TRUDNIEJ

Litery podobne do siebie: C i O, E i F, P i R.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Mózg rozpoznaje litery po ich charakterystycznych cechach, a nie tylko po całym kształcie.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

190

Ślady na śniegu

PERCEPCJA WZROKOWA

Wiek 4-7 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Kierunki i orientacja w przestrzeni.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko rozwałkowuje biały placek: to śnieg.
- 2 Figurka zostawia ślady: idzie w prawo, a potem w górę.
- 3 Dziecko opisuje drogę figurki.
- 4 Zamiana: dziecko robi ślady według twojego opisu.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Opisywanie kierunków pomaga w orientacji na spacerze i w szkolnej sali gimnastycznej.

MATERIAŁY

biała masa, mała figurka

ŁATWIEJ

Tylko dwa kierunki.

TRUDNIEJ

Kierunki z punktu widzenia figurki: skręca w swoją lewą stronę.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pojęcia prawo i lewo najlepiej utrwalają się w ruchu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

191**Kolory z pamięci****PERCEPCJA WZROKOWA****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Pamięć wzrokowa sekwencji.

PRZEBIEG

- 1** Dorosły układa rząd 4 kulek w różnych kolorach.
- 2** Dziecko przygląda się mu przez 10 sekund.
- 3** Rząd zakrywacie chusteczką.
- 4** Dziecko odtwarza kolejność kolorów.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Pamięć sekwencji pomaga zapamiętać numer telefonu, kod do domofonu czy kolejność zadań.

MATERIAŁY

plastelina w kilku kolorach, chusteczka

ŁATWIEJ

3 kulki.

TRUDNIEJ

6 kulek albo odtwarzanie od końca.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Odtwarzanie od końca to bardzo dobre ćwiczenie pamięci roboczej.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ROZDZIAŁ 8

Myślenie krytyczne

ZABAWY 192-215 · 24 KARTY

*Zadawać pytania, sprawdzać, porównywać i wyciągać wnioski:
tak myśli mały naukowiec.*

❖ stawianie hipotez	❖ eksperymentowanie
❖ rozwiązywanie problemów	❖ argumentowanie
❖ ocena rozwiązań	❖ fakty i opinie

ROZDZIAŁ 8 · WPROWADZENIE

Myślenie krytyczne i rozwiązywanie problemów

Myślenie krytyczne to umiejętność zadawania pytań, sprawdzania pomysłów i wyciągania wniosków z tego, co się zobaczyło. Dzieci są naturalnymi badaczami. Potrzebują tylko okazji, by przewidywać, testować i mówić, dlaczego coś zadziało albo nie.

Ten rozdział jest przeznaczony głównie dla dzieci od 5 do 9 lat. Znajdziesz tu mosty, łódki, wieże i zagadki detektywistyczne. Najważniejszy jest schemat: przewiduję, sprawdzam, porównuję, wnioskuję. Ostateczny wynik jest mniej ważny niż droga do niego.

Co rozwijamy

- ❖ stawianie hipotez i przewidywanie
- ❖ planowanie i przeprowadzanie prostych eksperymentów
- ❖ porównywanie rozwiązań według kryteriów
- ❖ argumentowanie i uzasadnianie
- ❖ odróżnianie faktów od opinii

Sygnały postępu

5-6 lat: przewiduje wynik i sprawdza go w praktyce

6-7 lat: porównuje dwa rozwiązania i mówi, które jest lepsze i dlaczego

7-9 lat: zmienia jedną rzecz w eksperymencie i wyciąga wnioski

Wskazówka dla dorosłego

Nie podawaj odpowiedzi. Zamiast tego pytaj: jak myślisz, dlaczego? Jak możemy to sprawdzić? Co by się stało, gdyby? Twoja ciekawość jest dla dziecka najlepszym wzorem.

Zabawy w tym rozdziale

192	Most, który wytrzyma	6-9 lat	204	Porównaj dwa modele	6-9 lat
193	Pływa czy tonie?	5-9 lat	205	Kto zjadł ciastko?	6-9 lat
194	Najwyższa wieża	6-9 lat	206	Pięć zastosowań	5-9 lat
195	Dlaczego pęka?	5-9 lat	207	Zmień tylko jedną rzecz	7-9 lat
196	Zwierzę na swoje miejsce	6-9 lat	208	Waga z wieszaka	6-9 lat
197	Prawda czy fałsz?	6-9 lat	209	Oszacuj i sprawdź	5-9 lat
198	Kulka bez rąk	5-9 lat	210	Trzy razy dlaczego	5-9 lat
199	Co by było, gdyby?	5-9 lat	211	Fakt czy opinia?	7-9 lat
200	Plusy i minusy	7-9 lat	212	Wynalazek dla babci	6-9 lat
201	Ochrona jajka	7-9 lat	213	Drzewo decyzji	7-9 lat
202	Moja klasyfikacja	6-9 lat	214	Przepis od końca	6-9 lat
203	Miasto z budżetem	7-9 lat	215	Moje odkrycie	7-9 lat

192

Most, który wytrzyma

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 6-9 lat

Czas ok. 25 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Projektowanie, testowanie i ulepszanie konstrukcji.

PRZEBIEG

- 1 Ustawcie dwie książki w odległości 15 cm od siebie.
- 2 Dziecko przewiduje, jaki most utrzyma najwięcej monet.
- 3 Buduje most z plasteliny i patyczków.
- 4 Testuje go, kładąc monety po jednej, a potem ulepsza konstrukcję.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Testowanie i ulepszanie przydaje się przy każdej budowli z klocków i szkolnych projektach technicznych.

MATERIAŁY

plastelina, patyczki do lodów, dwie książki, monety

ŁATWIEJ

Odległość tylko 8 cm.

TRUDNIEJ

Most z samej plasteliny, bez patyczków.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zawalony most to dane, a nie porażka. Pytaj: gdzie pękł i dlaczego właśnie tam?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

193

Pływa czy tonie?

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 20 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Stawianie hipotez i sprawdzanie ich w eksperymencie: jak kształt wpływa na pływanie.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wrzuca kulkę plasteliny do wody: kulka tonie.
- 2 Pytasz: czy ta sama plastelina może pływać?
- 3 Dziecko próbuje różnych kształtów, aż powstanie płaska łódka z wysokimi brzegami.
- 4 Gdy łódka pływa, ładuje na nią ładunek i liczy, ile uniesie.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przewidywanie i sprawdzanie to naukowy sposób myślenia przydatny przy kąpielach, w kuchni i w ogrodzie.

MATERIAŁY

plastelina, miska z wodą, koraliki lub monety jako ładunek

ŁATWIEJ

Dorośli lepi łódkę, a dziecko testuje ładunek.

TRUDNIEJ

Dwie łódki z tej samej ilości masy, ale w innym kształcie. Która uniesie więcej?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ta sama masa w kształcie łódki wypiera więcej wody i dlatego pływa. To klasyczny eksperyment.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

194

Najwyższa wieża

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 6-9 lat
Czas ok. 20 min
Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Planowanie przy ograniczonych zasobach.

PRZEBIEG

- 1 Ustalcie zasadę: wolno użyć tylko tych materiałów.
- 2 Dziecko planuje wieżę i rysuje jej szkic.
- 3 Buduje wieżę i mierzy jej wysokość.
- 4 Ulepsza konstrukcję, próbując pobić własny wynik.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Działanie przy ograniczonych zasobach uczy pomysłowości, gdy czegoś brakuje w domu czy na wycieczce.

MATERIAŁY

1 kostka plasteliny, 10 patyczków do szaszłyków ze ściętymi końcami, linijka

ŁATWIEJ

Bez ograniczenia materiałów.

TRUDNIEJ

Wieża musi utrzymać na szczycie ulepioną kulę.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ograniczenia pobudzają pomysłowość. Doceniaj nietypowe rozwiązania.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

195

Dlaczego pęka?

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 5-9 lat
Czas ok. 15 min
Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Obserwowanie i wyciąganie wniosków o przyczynach.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wałkuje wężyk z zimnej plasteliny i drugi z rozgrzanej.
- 2 Wygina oba i obserwuje, który pęka.
- 3 Powtarza to samo ze świeżą i z przesuszoną ciastoliną.
- 4 Formułuje wniosek całym zdaniem: pęka, bo...

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szukanie przyczyn pomaga zrozumieć, dlaczego coś się zepsuło, i jak temu zapobiec następnym razem.

MATERIAŁY

plastelina zimna i rozgrzana w dłoniach, ciastolina świeża i przesuszona

ŁATWIEJ

Tylko jedno porównanie.

TRUDNIEJ

Test temperatury: plastelina po 10 minutach w lodówce, w pokoju i w dłoniach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wniosek w formie zdania z bo to prawdziwy cel tej zabawy.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

196**Zwierzę na swoje miejsce****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Rozumienie, jak zwierzęta są przystosowane do środowiska.

PRZEBIEG

- 1 Porozmawiajcie o różnych środowiskach: pustyni, Arktyce, lesie, morzu.
- 2 Dziecko wybiera jedno środowisko i wymyśla zwierzę, które by w nim przetrwało.
- 3 Lepi je i wyjaśnia każdą cechę: gruba sierść, bo jest zimno.
- 4 Porównujecie je z prawdziwymi zwierzętami z tego środowiska.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozumienie przystosowań pomaga dziecku odpowiadać na pytania o przyrodę podczas wycieczek.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Prawdziwe zwierzę i jedna jego cecha.

TRUDNIEJ

Zwierzę, które musi przetrwać w dwóch różnych środowiskach.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uzasadnianie cech buduje myślenie przyczynowo-skutkowe.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

197**Prawda czy fałsz?****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Sprawdzanie twierdzeń na podstawie obserwacji.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły układa kompozycję: 3 czerwone kulki i 2 niebieskie wężyki.
- 2 Mówi zdania: wszystkie kulki są czerwone. Wężyków jest więcej niż kulek.
- 3 Dziecko sprawdza i odpowiada: prawda albo fałsz.
- 4 Dziecko tworzy własne zdania dla dorosłego.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Sprawdzanie twierdzeń przygotowuje do krytycznego słuchania reklam i plotek.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Proste zdania o kolorze i liczbie.

TRUDNIEJ

Zdania ze słowami: niektóre, żadne, co najmniej.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Słowa wszystkie, niektóre i żadne to podstawy logiki. Warto się nimi bawić.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

198

Kulka bez rąk

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Rozwiązywanie jednego problemu na wiele sposobów.

PRZEBIEG

- 1 Zadanie: przenieść kulkę z jednego talerzyka na drugi bez dotykania jej rękami.
- 2 Dziecko wymyśla różne sposoby.
- 3 Testuje każdy z nich.
- 4 Ocenia, który sposób był najlepszy, i mówi dlaczego.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szukanie wielu rozwiązań pomaga, gdy pierwszy pomysł nie działa.

MATERIAŁY

plastelina, łyżki, słomki, kartki, patyczki, dwa talerzyki

ŁATWIEJ

Dorośli podsuwa narzędzia do wyboru.

TRUDNIEJ

Co najmniej 5 różnych sposobów.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Wiele rozwiązań jednego problemu to istota zarówno twórczego, jak i krytycznego myślenia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

199

Co by było, gdyby?

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 5-9 lat

Czas ok. 15 min

Poziom ●●●

CEL ZABAWY

Myślenie hipotetyczne i przewidywanie skutków.

PRZEBIEG

- 1 Zadaj pytanie: co by było, gdyby ludzie mieli skrzydła?
- 2 Dziecko lepi swoją odpowiedź.
- 3 Opowiada o skutkach: tych dobrych i tych złych.
- 4 Zadajecie sobie nawzajem kolejne pytania.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Myślenie o skutkach przydaje się przy podejmowaniu decyzji w zabawie i w relacjach z innymi.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Pytania bliskie dziecku: co by było, gdyby psy mówiły?

TRUDNIEJ

Łańcuch skutków: co by się stało potem, i co jeszcze potem?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie ma złych odpowiedzi, ale warto pytać: a co by z tego wynikło?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

200**Plusy i minusy**
MYŚLENIE KRYTYCZNE**Wiek** 7-9 lat
Czas ok. 15 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Rozważanie argumentów przed podjęciem decyzji.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie decyzję do rozważenia, na przykład: pies czy kot?
- 2 Po lewej stronie dziecko lepi symbole zalet, po prawej wad.
- 3 Liczy symbole i porównuje obie strony.
- 4 Podejmuje decyzję i ją uzasadnia.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Ważenie argumentów przydaje się przy rodzinnych decyzjach: dokąd pojechać, co ugotować.

MATERIAŁY

plastelina, kartka podzielona na dwie połowy

ŁATWIEJ

Jeden plus i jeden minus.

TRUDNIEJ

Argumenty mają wagę: ważne jako duże kulki, mniej ważne jako małe.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie każdy argument waży tyle samo. Starsze dzieci dobrze to rozumieją.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

201**Ochrona jajka**
MYŚLENIE KRYTYCZNE**Wiek** 7-9 lat
Czas ok. 25 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Projektowanie zabezpieczenia i sprawdzanie go w teście.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi miękką kulę z ciastoliny: to jajko.
- 2 Upuszczacie ją z wysokości 1 metra i oglądacie, jak się spłaszczyła.
- 3 Dziecko projektuje osłonę z dostępnych materiałów.
- 4 Test: czy jajko w osłonie zachowało kształt?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Projektowanie zabezpieczeń uczy myślenia o bezpieczeństwie: kask na rower, pas w samochodzie.

MATERIAŁY

miękką ciastoliną, papier, kubeczki, gąbki, taśma klejąca

ŁATWIEJ

Porównanie dwóch osłon przygotowanych przez dorosłego.

TRUDNIEJ

Najlepsza osłona, która nadal chroni jajko.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Stopień spłaszczenia pokazuje wynik bez tłuczenia prawdziwych jajek.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

202**Moja klasyfikacja**
MYŚLENIE KRYTYCZNE**Wiek** 6-9 lat
Czas ok. 15 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Tworzenie własnych kryteriów podziału.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko lepi 10 różnych zwierząt.
- 2 Dzieli je na grupy według własnego kryterium.
- 3 Wyjaśnia, jakie kryterium wybrało.
- 4 Dzieli zwierzęta jeszcze raz, według innego kryterium.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Własne kryteria podziału pomagają porządkować kolekcje, zabawki i notatki.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

5 zwierząt i dwie grupy.

TRUDNIEJ

Dwa kryteria naraz: zwierzęta, które pływają, i zwierzęta, które mają futro. Które pasują do obu grup?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Sprawdźcie, czy kryteria są jasne: czy każde zwierzę da się bez wahania przypisać do grupy?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

203**Miasto z budżetem**
MYŚLENIE KRYTYCZNE**Wiek** 7-9 lat
Czas ok. 25 min
Poziom ●●●**CEL ZABAWY**

Planowanie z ograniczonymi zasobami.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko dostaje 20 kulek: to cały budżet.
- 2 Ustalacie cennik: dom kosztuje 4 kulki, drzewo 1, szkoła 6.
- 3 Dziecko planuje miasto tak, by zmieścić się w budżecie.
- 4 Buduje miasto i rozlicza wydatki.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Planowanie budżetu przygotowuje do rozsądnego gospodarowania kieszonkowym.

MATERIAŁY

plastelina podzielona na 20 kulek (budżet), karton

ŁATWIEJ

Budżet bez cennika, tylko z limitem kulek.

TRUDNIEJ

Wymagania obowiązkowe: miasto musi mieć szkołę i park.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Planowanie budżetu to umiejętność życiowa. Pytaj: co jest najważniejsze?

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

204**Porównaj dwa modele****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Ocenianie według jasno ustalonych kryteriów.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko i dorosły lepią po jednym samochodzie.
- 2 Ustalacie kryteria oceny: stabilność, liczba szczegółów, pomysłowość.
- 3 Oceniecie oba modele według każdego kryterium.
- 4 Dziecko proponuje ulepszenia do obu samochodów.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Ocenianie według kryteriów pomaga wybrać zabawkę, książkę czy prezent.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Jedno kryterium.

TRUDNIEJ

Kryteria wymyślone przez dziecko.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Kryteria zamieniają podoba mi się na rzeczową ocenę.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

205**Kto zjadł ciastko?****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Wnioskowanie na podstawie śladów.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi ciastko i odciska w nim ślad jednego z podejrzanych, na przykład łąpy albo kół.
- 2 Obok stoją trzej podejrzani.
- 3 Dziecko porównuje ślad z każdym podejrzanym.
- 4 Wskazuje sprawcę i uzasadnia swoją decyzję.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Uzasadnianie na podstawie dowodów pomaga w rozmowach i sporach z rówieśnikami.

MATERIAŁY

plastelina, trzy figurki lub zabawki (podejrzani)

ŁATWIEJ

Ślady bardzo różne od siebie.

TRUDNIEJ

Kilka wskazówek do połączenia: ślad, okruszki, świadek.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Uzasadnianie na podstawie dowodów to istota myślenia krytycznego.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

206**Pięć zastosowań****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Myślenie dywergencyjne, czyli szukanie wielu możliwości.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły lepi zwykły przedmiot, na przykład miseczkę.
- 2 Dziecko wymyśla 5 różnych zastosowań tej miseczki.
- 3 Lepi przykład jednego z nich.
- 4 Razem oceniać, który pomysł był najbardziej zaskakujący.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szukanie wielu możliwości rozwija pomysłowość w zabawie bez gotowych zabawek.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

3 zastosowania.

TRUDNIEJ

10 zastosowań w 2 minuty.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Duża liczba pomysłów prowadzi do lepszych pomysłów. Nie oceniaj ich w trakcie wymyślania.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

207**Zmień tylko jedną rzecz****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 7-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Przeprowadzenie kontrolowanego eksperymentu.

PRZEBIEG

- 1 Pytanie: czy dłuższy wąż się łatwiej urywa, gdy trzymamy go za jeden koniec?
- 2 Dziecko robi wężyki tej samej grubości, ale różnej długości.
- 3 Unosi każdy za jeden koniec i obserwuje, co się dzieje.
- 4 Potem zmienia tylko grubość, a długość zostaje ta sama.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Zasada jednej zmiany przydaje się przy szukaniu przyczyny problemu, na przykład z rowerem.

MATERIAŁY

plastelina, linijka, kartka

ŁATWIEJ

Dwa wężyki.

TRUDNIEJ

Tabelka z wynikami i wniosek zapisany zdaniem.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Zmiana tylko jednej rzeczy naraz to zasada każdego rzetelnego eksperymentu.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

208**Waga z wieszaka**

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Badanie równowagi i porównywanie masy.

PRZEBIEG

- 1 Zawieście kubeczki na obu końcach wieszaka.
- 2 Dziecko wkłada kulki do kubeczków i obserwuje, jak zmienia się położenie wieszaka.
- 3 Szuka równowagi.
- 4 Przewiduje: ile małych kulek zrównoważy jedną dużą?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozumienie równowagi przydaje się na huśtawce, podczas noszenia rzeczy i przy balansowaniu ciałem.

MATERIAŁY

wieszak, dwa papierowe kubeczki, sznurek, plastelina

ŁATWIEJ

Porównanie dwóch przedmiotów.

TRUDNIEJ

Zrównoważenie trzech kulek różnej wielkości.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Domowa waga pokazuje porównywanie w działaniu, zanim dziecko pozna jednostki.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

209**Oszacuj i sprawdź**

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Szacowanie i sprawdzanie szacunków.

PRZEBIEG

- 1 Pytanie: ile kulek zmieści się w nakrętce?
- 2 Dziecko szacuje i zapisuje swoją liczbę.
- 3 Sprawdza, wypełniając nakrętkę kulkami.
- 4 Porównuje wynik z szacunkiem i szacuje dla kubeczka.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Szacowanie pomaga przy zakupach, pakowaniu i planowaniu czasu.

MATERIAŁY

plastelina, nakrętka, kubeczek, kartka

ŁATWIEJ

Duże kulki i mała liczba.

TRUDNIEJ

Szacowanie w dwóch krokach: ile nakrętek zmieści się w kubeczku?

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Z każdą kolejną próbą szacunki stają się coraz trafniejsze.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

210**Trzy razy dlaczego****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 5-9 lat**Czas** ok. 10 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Dociekanie przyczyn zjawisk.

PRZEBIEG

- 1** Wybierzcie zjawisko: dlaczego plastelina mięknie w dłoniach?
- 2** Dziecko odpowiada.
- 3** Do każdej odpowiedzi pytasz: a dlaczego? Trzy razy.
- 4** Dziecko lepi ilustrację do najciekawszej odpowiedzi.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Dociekliwość zamienia codzienne pytania w naukę i buduje nawyk szukania odpowiedzi.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

Tylko jedno dlaczego.

TRUDNIEJ

Sprawdzenie odpowiedzi w książce lub w małym eksperymencie.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Nie musisz znać odpowiedzi. Szukajcie jej razem, to także jest nauka.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

211**Fakt czy opinia?****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 7-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ● ● ●**CEL ZABAWY**

Odróżnianie faktów od opinii.

PRZEBIEG

- 1** Dziecko lepi dowolny przedmiot.
- 2** Dorosły mówi o nim zdania: ma trzy nogi (fakt), jest piękny (opinia).
- 3** Dziecko sortuje zdania: fakt albo opinia.
- 4** Tworzy własne zdania obu rodzajów.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Odróżnianie faktów od opinii to podstawa rozsądnego korzystania z mediów i internetu w przyszłości.

MATERIAŁY

plastelina

ŁATWIEJ

4 zdania.

TRUDNIEJ

Zdania mieszane: ma trzy nogi, więc jest najlepszy.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Ta umiejętność przyda się przy czytaniu reklam i wiadomości.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

212**Wynalazek dla babci**

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 6-9 lat**Czas** ok. 25 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Projektowanie z myślą o potrzebach innej osoby.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie osobę i jej codzienną trudność, na przykład babcia nie sięga do wysokiej półki.
- 2 Dziecko wymyśla wynalazek, który jej pomoże.
- 3 Lepi model wynalazku.
- 4 Prezentuje go tej osobie i pyta o opinię.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Myślenie o potrzebach innych rozwija empatię i chęć pomagania w rodzinie.

MATERIAŁY

plastelina, patyczki, nakrętki

ŁATWIEJ

Proste udogodnienie, na przykład podstawka.

TRUDNIEJ

Kilka wersji wynalazku i wybór najlepszej po rozmowie z osobą.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Pytanie o potrzeby innych to początek dobrego projektowania i ważna lekcja empatii.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

213**Drzewo decyzji**

MYŚLENIE KRYTYCZNE

Wiek 7-9 lat**Czas** ok. 20 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Planowanie z uwzględnieniem różnych scenariuszy.

PRZEBIEG

- 1 Wybierzcie decyzję: co robimy w sobotę?
- 2 Dziecko lepi pień i dwie gałęzie: pada deszcz albo jest ładna pogoda.
- 3 Na każdej gałęzi umieszcza symbol planu.
- 4 Dodaje kolejne rozgałęzienia: a jeśli plac zabaw będzie zamknięty?

W CODZIENNYM ŻYCIU

Przygotowanie planu B zmniejsza rozczarowanie, gdy coś idzie nie po myśli dziecka.

MATERIAŁY

plastelina, karton

ŁATWIEJ

Jedno rozgałęzienie.

TRUDNIEJ

Trzy poziomy rozgałęzień.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Myślenie w rozgałęzieniach pomaga przewidywać i zmniejsza rozczarowanie, gdy plan się zmienia.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

214**Przepis od końca****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 6-9 lat**Czas** ok. 15 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Analiza wstecz: od gotowego efektu do kolejnych kroków.

PRZEBIEG

- 1 Dorosły pokazuje gotową figurkę, na przykład kotka.
- 2 Dziecko ustala, z jakich części się ona składa.
- 3 Rysuje lub zapisuje kolejność lepienia.
- 4 Odtwarza figurkę według własnego przepisu.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Rozkładanie zadania na kroki pomaga przy przepisach kulinarnych i trudnych zadaniach szkolnych.

MATERIAŁY

plastelina, kartka, ołówek

ŁATWIEJ

Figurka z 3 części.

TRUDNIEJ

Figurka z elementami ukrytymi w środku.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Rozkładanie całości na etapy to kluczowa umiejętność w rozwiązywaniu problemów.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

215**Moje odkrycie****MYŚLENIE KRYTYCZNE****Wiek** 7-9 lat**Czas** ok. 30 min**Poziom** ●●●**CEL ZABAWY**

Przygotowanie i wygłoszenie krótkiej prezentacji naukowej.

PRZEBIEG

- 1 Dziecko wybiera jeden eksperyment z tego rozdziału.
- 2 Przygotowuje planszę z czterema polami: pytanie, przewidywanie, wynik, wniosek.
- 3 Lepi ilustracje do każdego pola.
- 4 Prezentuje odkrycie rodzinie i odpowiada na pytania.

W CODZIENNYM ŻYCIU

Prezentowanie wiedzy przygotowuje do referatów i odpowiedzi przy tablicy w szkole.

MATERIAŁY

plastelina, duży karton, pisaki

ŁATWIEJ

Prezentacja ustna, bez planszy.

TRUDNIEJ

Prezentacja z pokazem eksperymentu na żywo.

NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ

Prezentowanie buduje pewność siebie i porządkuje wiedzę. Oklaski są obowiązkowe.

NOTATKI RODZICA

Data: Zaangażowanie dziecka: ○ ○ ○

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Plansze do druku

17 PLANSZ • NUMERY P1-P17

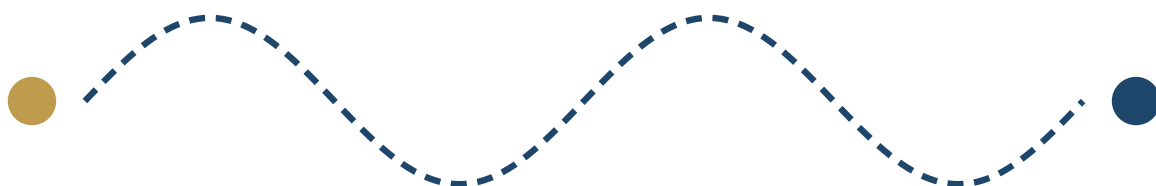
Siedemnaście plansz A4 do zabaw z kart. Włóż je do koszulki albo zalaminuj, a posłużą wiele razy.

-
❖ ścieżki, zygzaki i spirale	❖ arbuz, jeź i biedronki
❖ figury, cyfry i alfabet	❖ buźki emocji i sylwetka
❖ siatka i labirynt	❖ drzewo, tort, but i uśmiech
-

PLANSZA DO DRUKU P1

Ścieżki proste i faliste

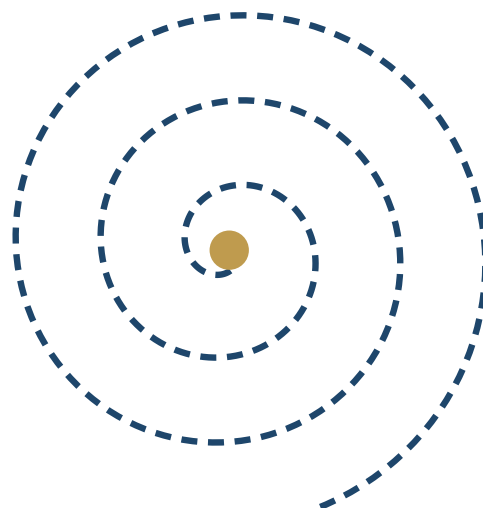
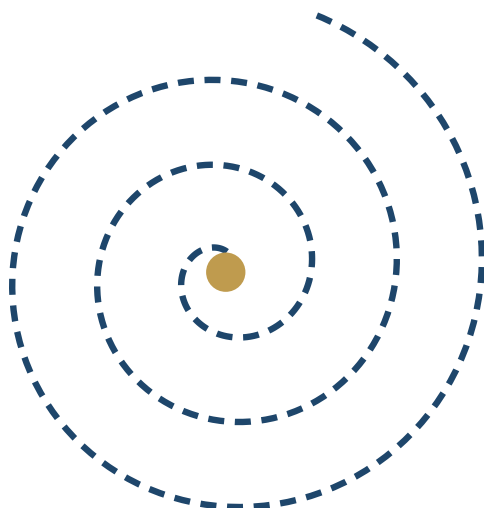
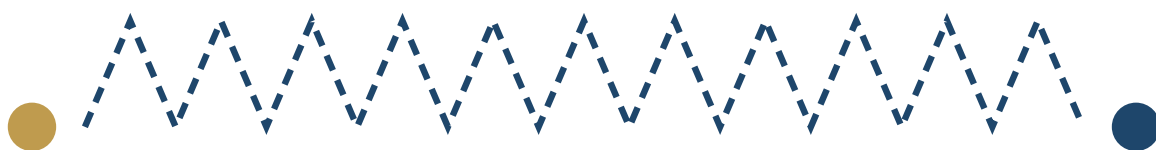
Położ wążyk z plasteliny na każdej linii, od złotej kropki do niebieskiej.

PLANSZA DO DRUKU P2

Zygzaki, pętelki i spirale

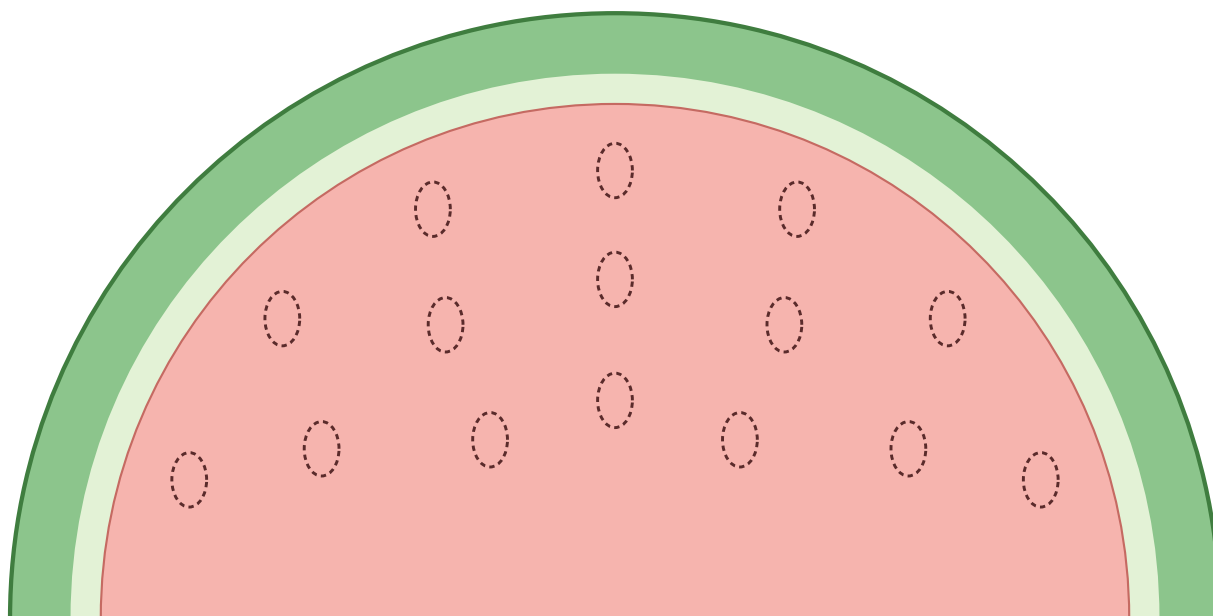
Najpierw poprowadź palcem po linii, potem ułóż na niej cienki wąż.

PLANSZA DO DRUKU P3

Arbuz

Ulep czarne pestki i połóż je w zaznaczonych miejscach. Policz je głośno.

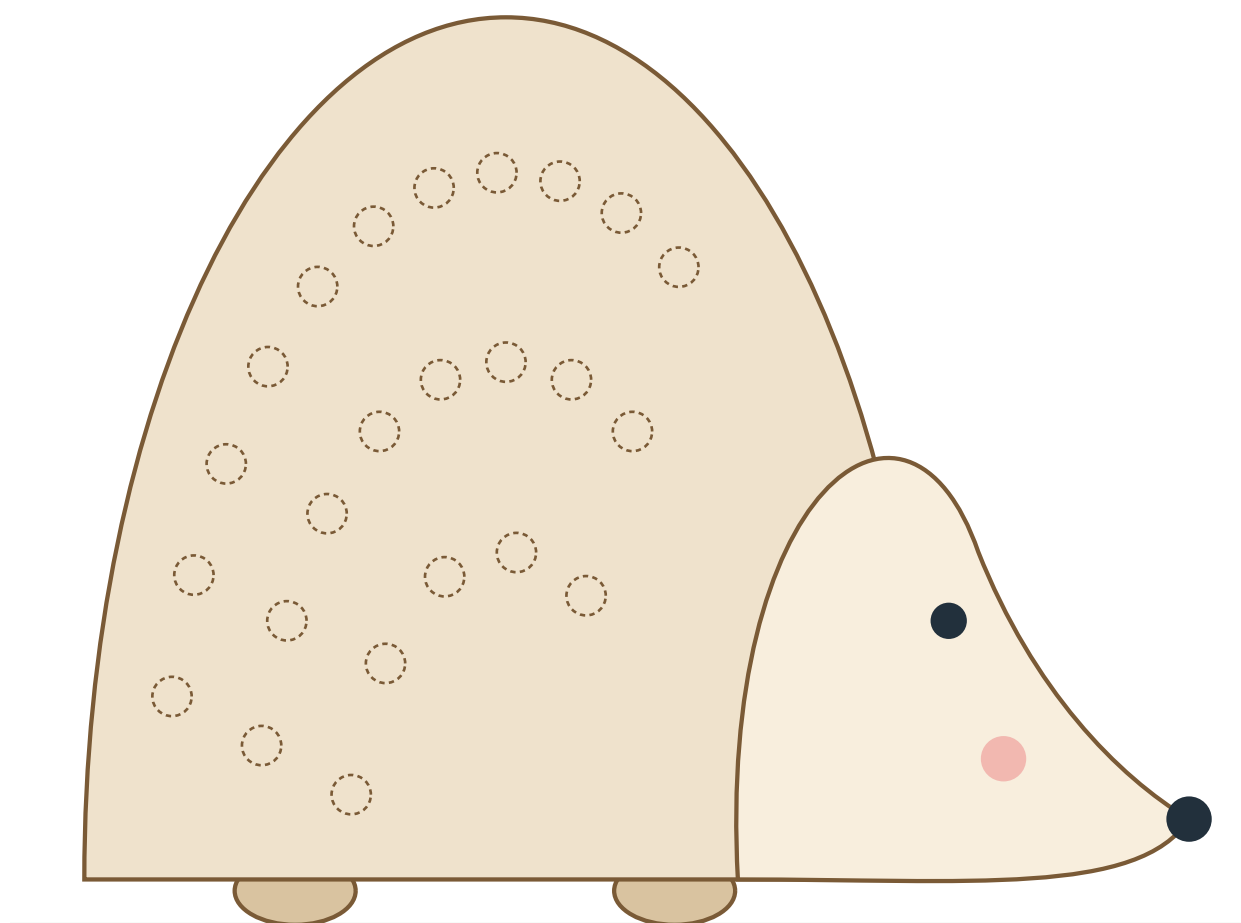

Ile pestek potrzebuje arbuz? Policz zaznaczone miejsca: 15.

PLANSZA DO DRUKU P4

Jeź

Zrób małe kulki lub wbij krótkie patyczki w kółeczka: to kolce jeża.

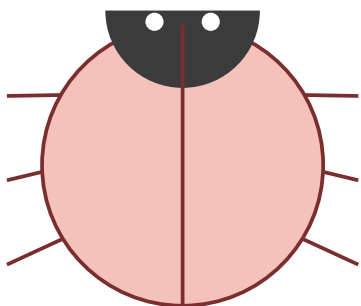
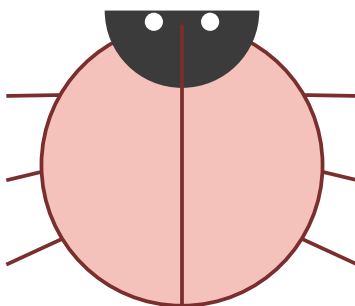
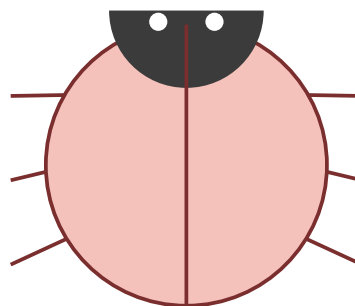
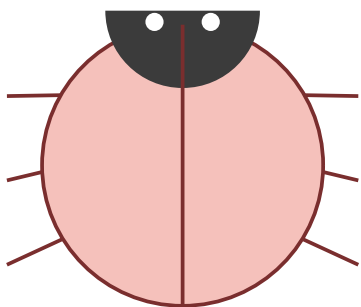
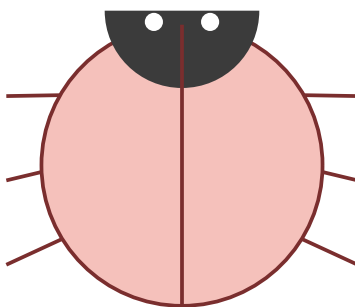
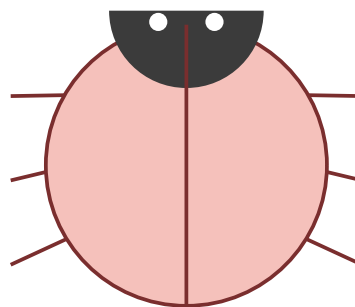

24 miejsca na kolce. Ile kolców dał już twój jeź?

PLANSZA DO DRUKU P5

Biedronki z liczbami

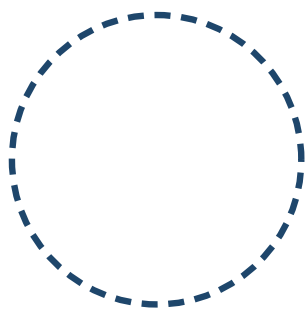
Każda biedronka potrzebuje tylu kropek, ile pokazuje liczba pod nią.

1**2****3****4****5****6**

PLANSZA DO DRUKU P6

Figury do wypełnienia

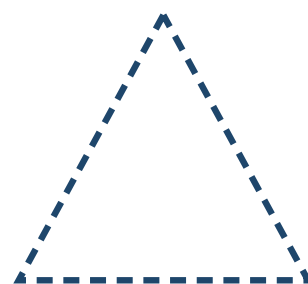
Obłóż kontur wężykiem albo wypełnij figurę płaskimi plackami.

koło

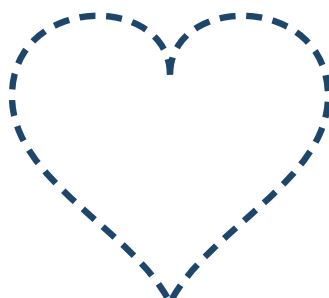
kwadrat

trójkąt

prostokąt

serce

gwiazda

PLANSZA DO DRUKU P7

Cyfry od 0 do 9

Wypełnij cyfrę wężykiem, a w kółeczkach połów tyle samo kulek.

0 1 2 3 4

5 6 7 8 9

PLANSZA DO DRUKU P8

Alfabet: A-Ł

Obłóż literę wężykiem. Powiedz słowo, które zaczyna się od tej litery.

A

A

B

C

Ć

D

E

E

F

G

H

I

J

K

L

Ł

PLANSZA DO DRUKU P9

Alfabet: M-Ż

Obłóż literę wężykiem. Powiedz słowo, które zaczyna się od tej litery.

M

N

Ń

O

Ó

P

R

S

Ś

T

U

W

Y

Z

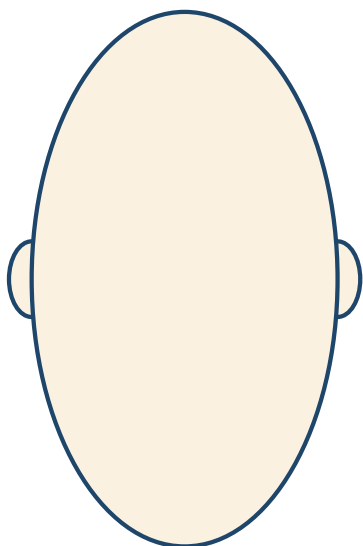
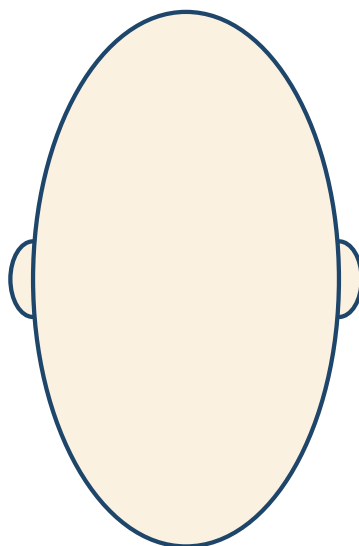
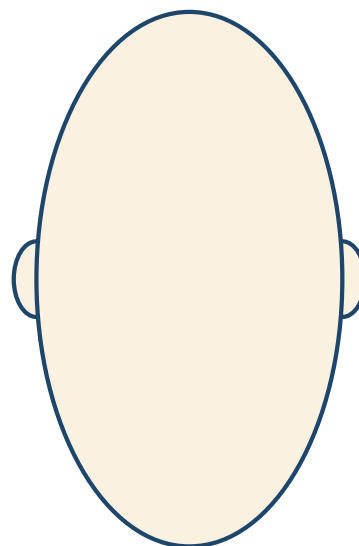
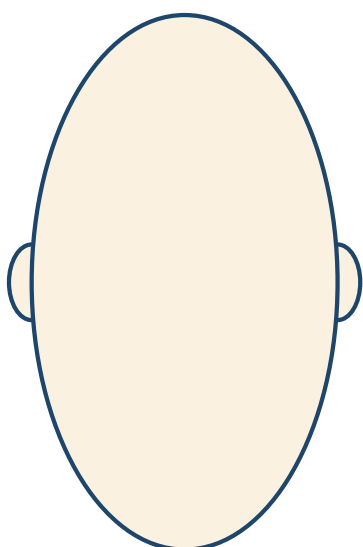
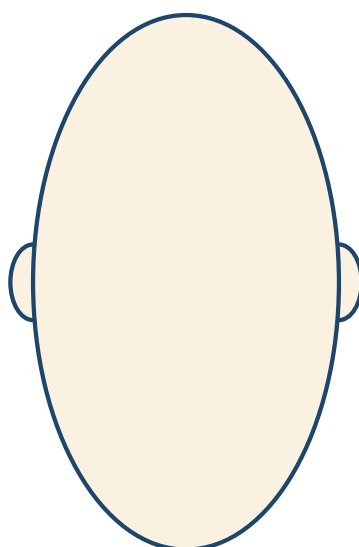
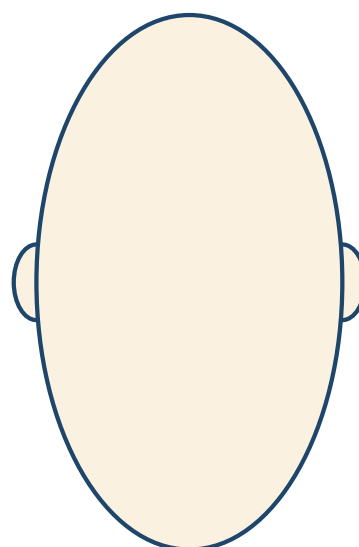
Ż

Ź

PLANSZA DO DRUKU P10

Buźki emocji

Ulep oczy, brwi i usta tak, aby każda buźka pokazywała podpisaną emocję.

radość**smutek****złość****strach****zaskoczenie****spokój**

PLANSZA DO DRUKU P11

Siatka 5 x 5

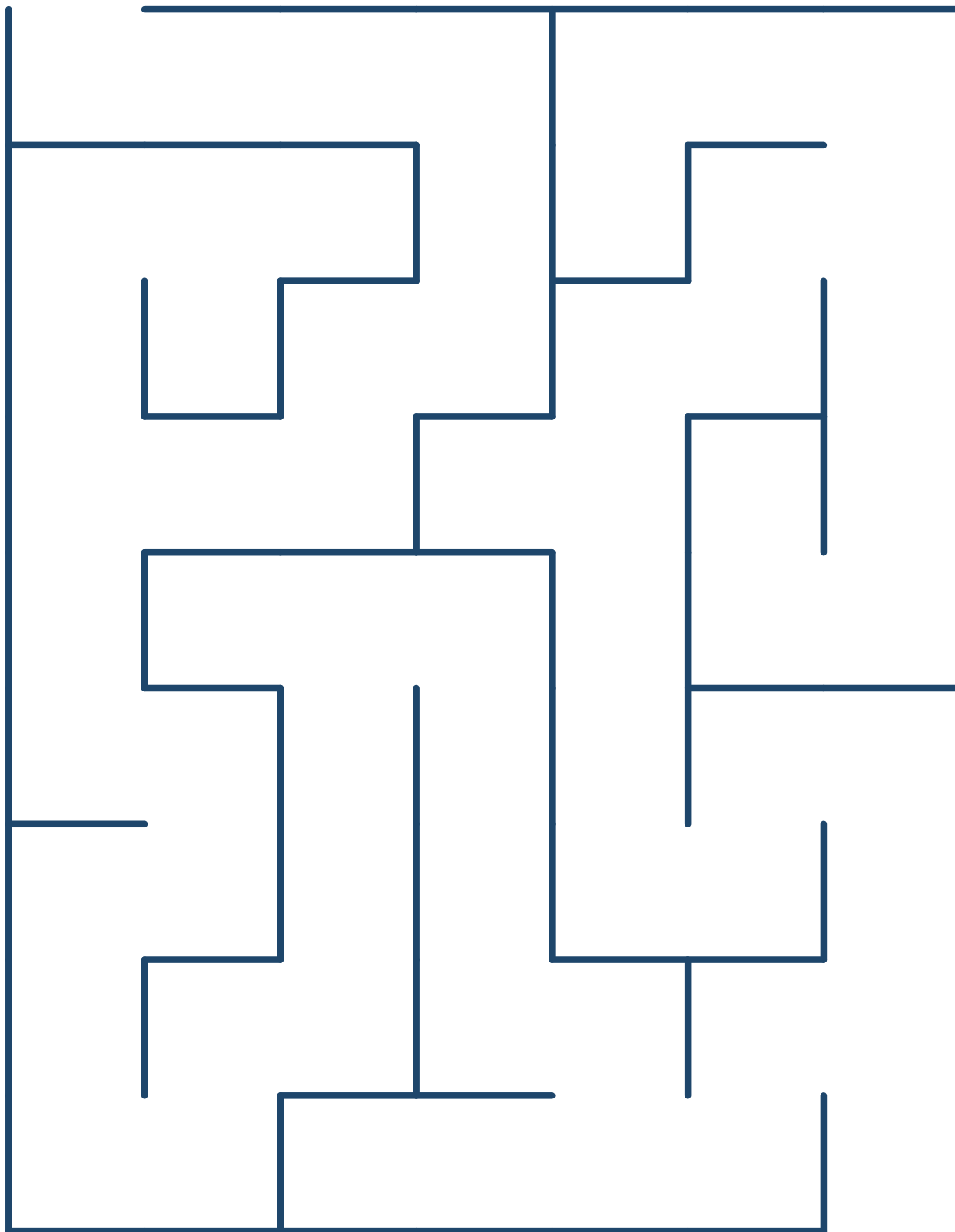
Siatka do map skarbów, wzorów i kodowania. Kolumny A-E, wiersze 1-5.

	A	B	C	D	E
1					
2					
3					
4					
5					

PLANSZA DO DRUKU P12

Labirynt

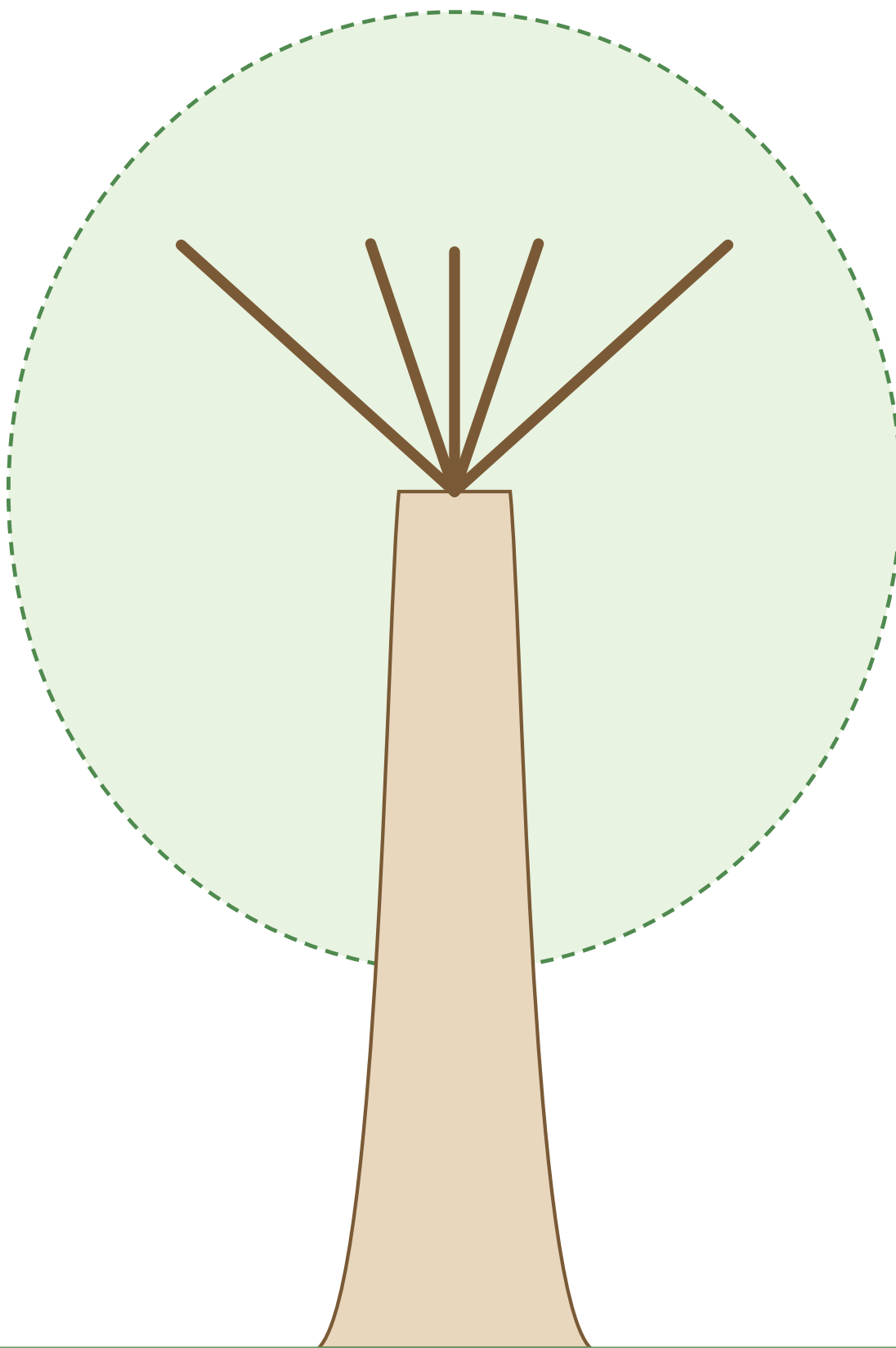
Zbuduj ścianki z wężyków na liniach i przeprowadź kulkę od startu do mety.

START**META**

PLANSZA DO DRUKU P13

Drzewo na cztery pory roku

Dolep liście, owoce, kwiaty albo śnieg, zależnie od pory roku.

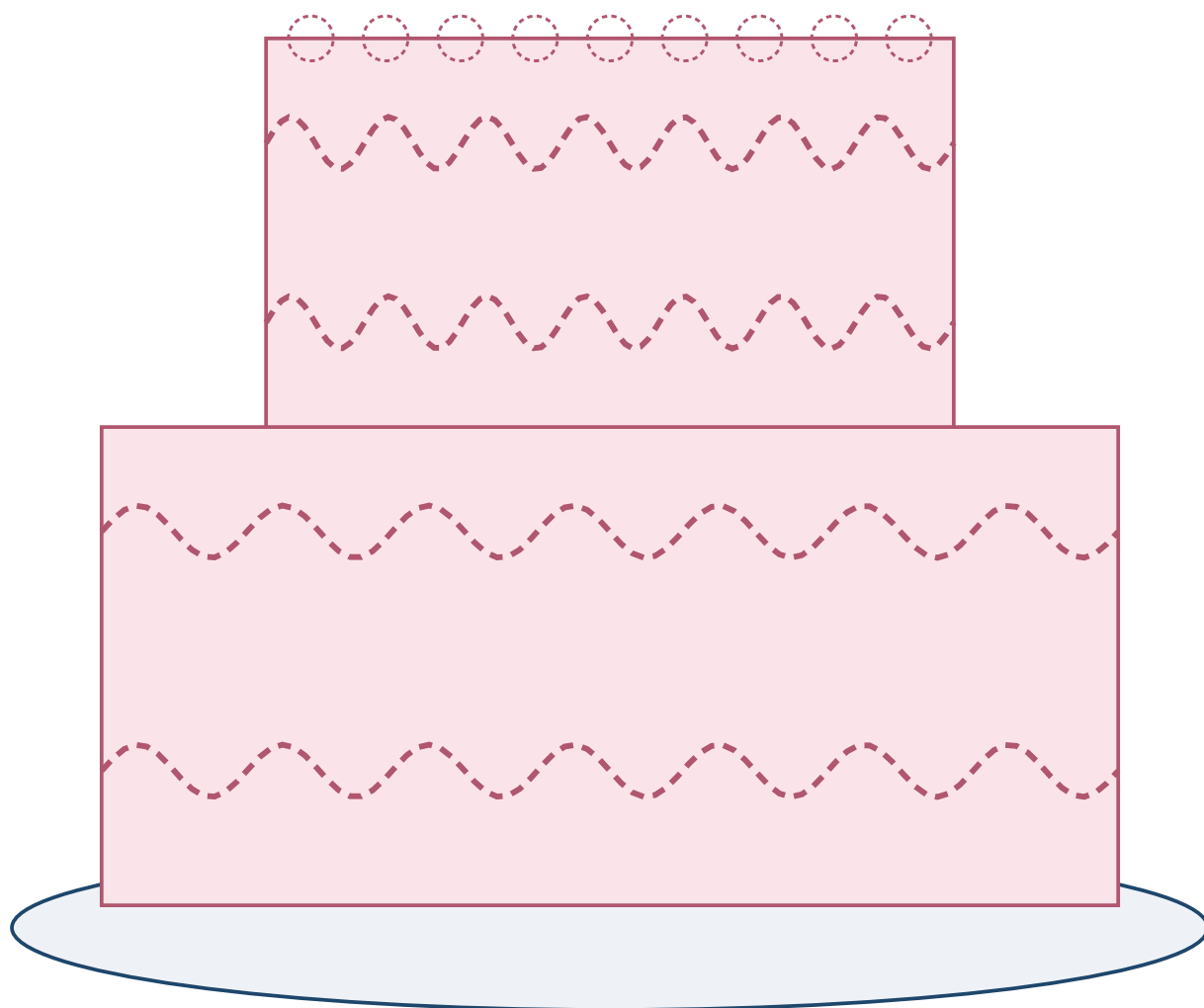

PLANSZA DO DRUKU P14

Tort urodzinowy

Udekoruj tort wężykami na liniach i wbij tyle świeczek, ile trzeba.

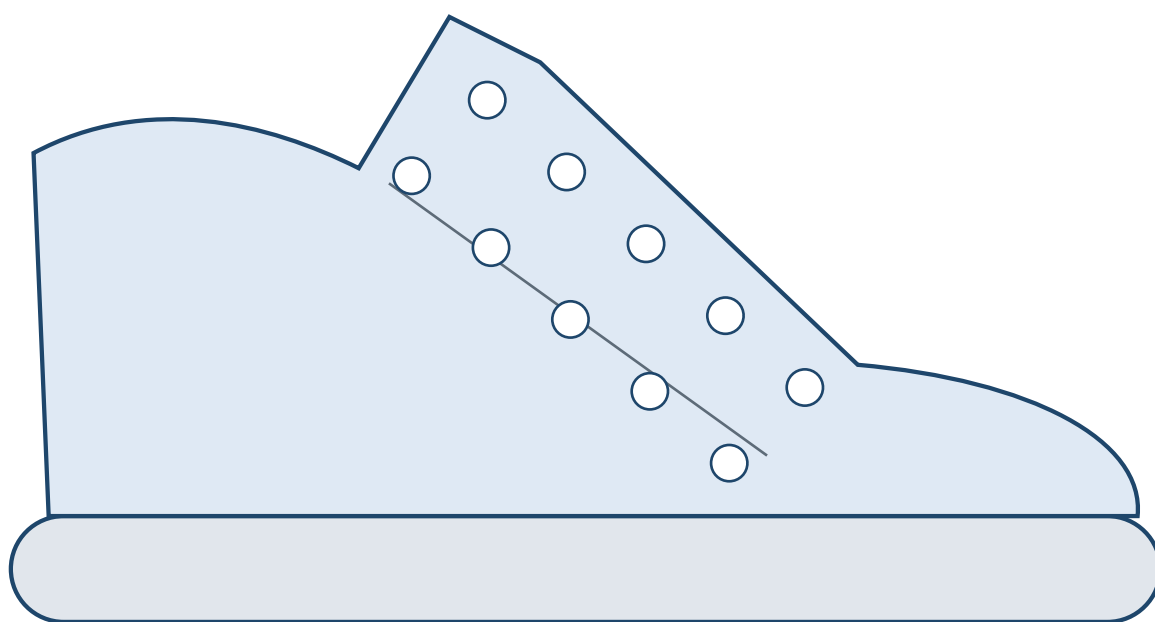
Tu wbij świecek: tyle, ile lat ma solenizant.

PLANSZA DO DRUKU P15

But do sznurowania

Długie wężyki to sznurówki. Przeplataj je przez dziurki na krzyż.

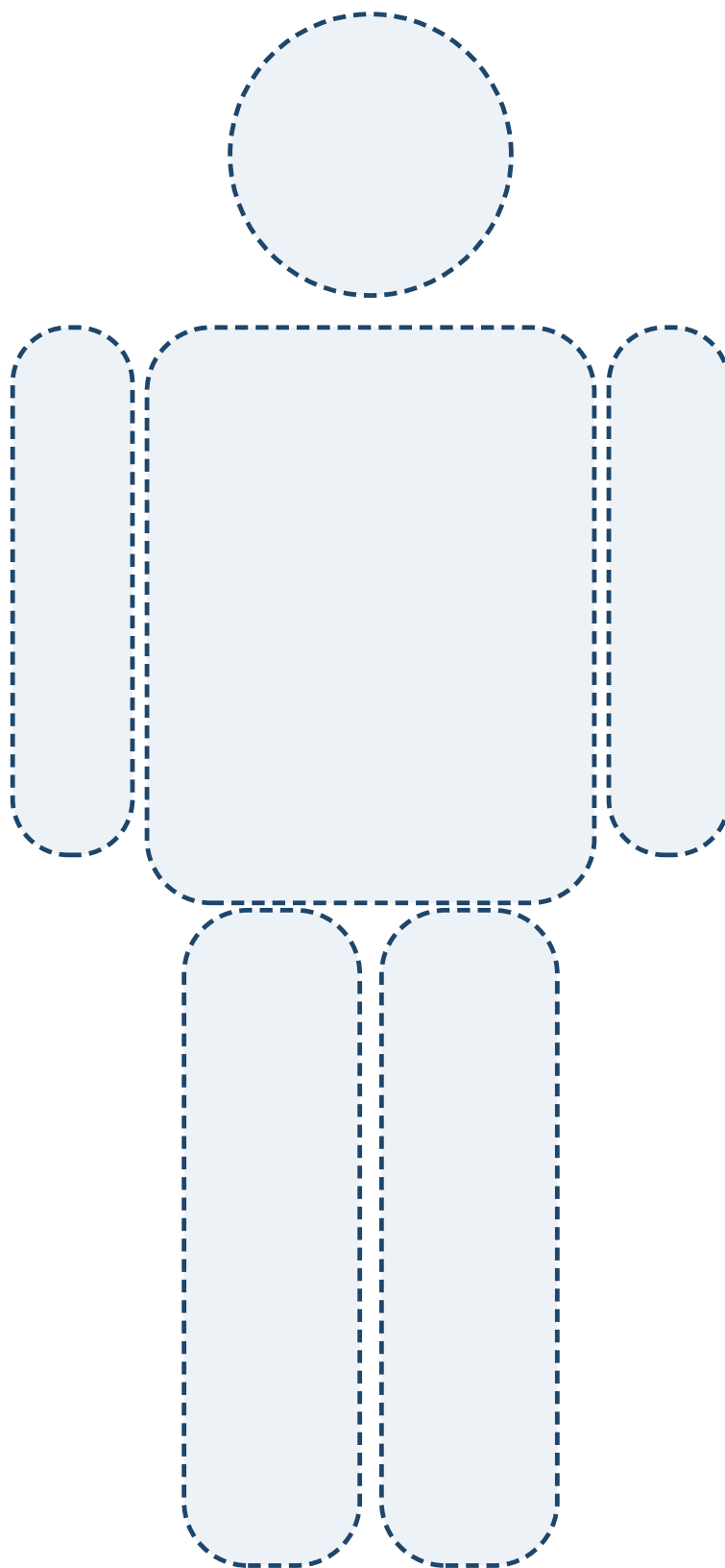

Przeplataj wężyki przez dziurki i zawiąż kokardkę.

PLANSZA DO DRUKU P16

Sylwetka

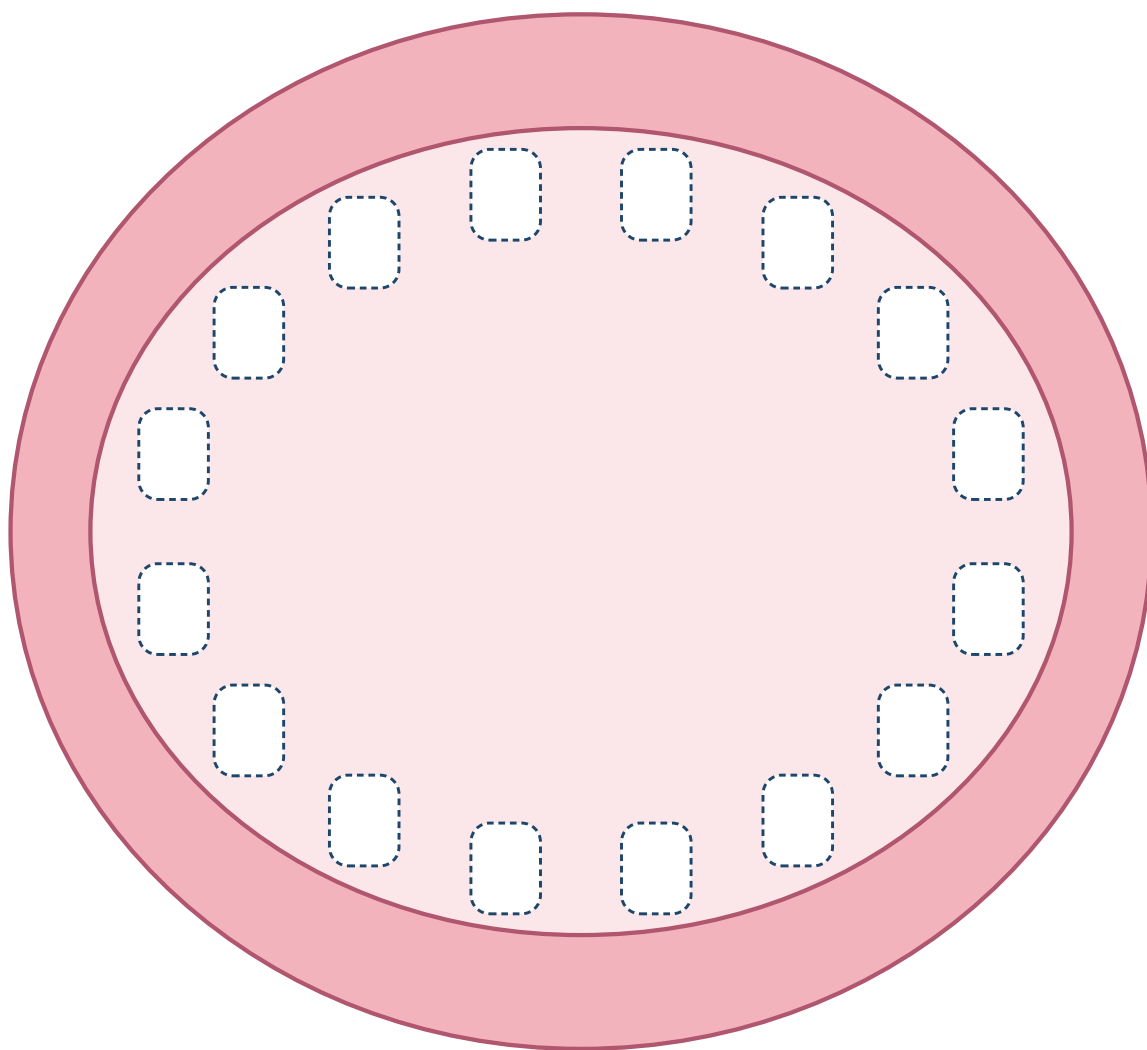
Gdzie w ciele czujesz emocję? Połóż tam kolorowy placek.

PLANSZA DO DRUKU P17

Uśmiech do uzupełnienia

Ulep białe ząbki i dopasuj je do miejsc na górze i na dole.

CZĘŚĆ KOŃCOWA

Dodatki i narzędzia

6 DODATKÓW · A-F

Wszystko, co pomaga zaplanować zabawy, dobrać je do wieku i zobaczyć postępy dziecka.

-
❖ A. Indeks wszystkich zabaw	❖ B. Zabawy według wieku dziecka
❖ C. Gotowe plany na 4 tygodnie	❖ D. Karta obserwacji rozwoju
❖ E. Dziennik zabaw	❖ F. Dyplom Mistrza Plasteliny
-

DODATEK A

Indeks wszystkich zabaw

Numer i tytuł prowadzą do karty zabawy. Kolumna **Str.** podaje numer strony.

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
001	Pierwsze spotkanie z masą	Motoryka mała	1-3 lata	5 min	13
002	Odciski dłoni i stóp	Motoryka mała	1-3 lata	10 min	13
003	Kulki jak groszki	Motoryka mała	2-4 lata	10 min	14
004	Wężyki na ścieżkach	Motoryka mała	3-5 lat	15 min	14
005	Szczypiący ptaszek	Motoryka mała	2-5 lat	10 min	15
006	Kolce dla jeża	Motoryka mała	3-6 lat	15 min	15
007	Pestki arbuza	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	16
008	Nożyczki w akcji	Motoryka mała	4-7 lat	10 min	16
009	Poszukiwacze skarbów z pęsetą	Motoryka mała	4-8 lat	15 min	17
010	Spirale i ślimaki	Motoryka mała	3-6 lat	15 min	17
011	Guziki na płaszczu	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	18
012	Wieżę z makaronu	Motoryka mała	3-6 lat	15 min	18
013	Walek i foremki	Motoryka mała	2-5 lat	10 min	19
014	Skarby przyrody w odciskach	Motoryka mała	2-6 lat	15 min	19
015	Ciasteczka dla lalek	Motoryka mała	3-6 lat	15 min	20
016	Warkocz z trzech wężyków	Motoryka mała	5-9 lat	15 min	20
017	Litery z wężyków	Motoryka mała	4-7 lat	15 min	21
018	Cyfry z plasteliny	Motoryka mała	4-7 lat	15 min	21
019	Palcowa drabinka	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	22
020	Gąsienica od największej	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	22
021	Mozaika z maleńkich kulek	Motoryka mała	5-9 lat	20 min	23
022	Nakrętki pełne masy	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	23
023	Rzeźbiarz z wykałaczką	Motoryka mała	5-9 lat	15 min	24
024	Łańcuch z ogniw	Motoryka mała	5-8 lat	15 min	24
025	Włosy dla potwora	Motoryka mała	2-7 lat	15 min	25
026	Groszki w strączku	Motoryka mała	3-6 lat	10 min	25
027	Nitka na szpulce	Motoryka mała	4-7 lat	10 min	26
028	Palcowe kropki	Motoryka mała	2-4 lata	10 min	26
029	Fabryka równych kulek	Motoryka mała	6-9 lat	15 min	27
030	Oburęczne lepienie	Motoryka mała	5-9 lat	10 min	27
031	Kopiuje mój rząd	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	30
032	Kanapka na zamówienie	Koncentracja i uwaga	3-7 lat	15 min	30
033	Koszyk na piknik	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	15 min	31
034	Ukryte skarby	Koncentracja i uwaga	2-5 lat	10 min	31
035	Muzyczne stop	Koncentracja i uwaga	2-6 lat	10 min	32

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
036	Słuchaj i lep	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	10 min	32
037	Pizza na zamówienie	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	15 min	33
038	Lodziarnia	Koncentracja i uwaga	2-6 lat	10 min	33
039	Rzuć kostką i lep	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	34
040	Kulka w labiryncie	Koncentracja i uwaga	5-8 lat	20 min	34
041	Kropki biedronek	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	35
042	Co zniknęło?	Koncentracja i uwaga	4-8 lat	10 min	35
043	Wyzwanie minutowe	Koncentracja i uwaga	5-9 lat	10 min	36
044	Rytm na sznurku	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	10 min	36
045	Lustro za przegrodą	Koncentracja i uwaga	5-9 lat	15 min	37
046	Kolory wracają do domków	Koncentracja i uwaga	2-4 lata	10 min	37
047	Zęby krokodyla	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	38
048	Łaty krówki	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	38
049	Paski pszczołki	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	39
050	Znajdź parę	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	15 min	39
051	Mały szef kuchni	Koncentracja i uwaga	5-8 lat	15 min	40
052	Wieża z krążków	Koncentracja i uwaga	3-6 lat	10 min	40
053	Czyj to ślad?	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	10 min	41
054	Kolorowy szyfr	Koncentracja i uwaga	6-9 lat	15 min	41
055	Szef kuchni mówi	Koncentracja i uwaga	5-9 lat	10 min	42
056	Zgadnij, co lepiej	Koncentracja i uwaga	5-9 lat	10 min	42
057	Krople deszczu	Koncentracja i uwaga	2-5 lat	10 min	43
058	Dźwiękowe polecenia	Koncentracja i uwaga	4-7 lat	10 min	43
059	Znajdź trzy różnice	Koncentracja i uwaga	5-9 lat	15 min	44
060	Projekt w pięciu krokach	Koncentracja i uwaga	6-9 lat	20 min	44
061	Mój potwór	Kreatywność	3-8 lat	15 min	47
062	Co to może być?	Kreatywność	3-7 lat	10 min	47
063	Opowieść w masie	Kreatywność	5-9 lat	20 min	48
064	Podwodny świat	Kreatywność	3-7 lat	20 min	48
065	Ogród kwiatów	Kreatywność	3-6 lat	15 min	49
066	Kosmiczna wyprawa	Kreatywność	4-8 lat	20 min	49
067	Laboratorium kolorów	Kreatywność	3-7 lat	15 min	50
068	Twarze z przedmiotów	Kreatywność	4-8 lat	15 min	50
069	Dolina dinozaurów	Kreatywność	4-8 lat	20 min	51
070	Pacynki na palce	Kreatywność	5-9 lat	20 min	51
071	Dom moich marzeń	Kreatywność	5-9 lat	25 min	52
072	Piekarnia	Kreatywność	2-6 lat	15 min	52
073	Zoo w pudełku	Kreatywność	4-8 lat	20 min	53
074	Lepienie z zamkniętymi oczami	Kreatywność	5-9 lat	10 min	53

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
075	Drzewo na cztery pory roku	Kreatywność	4-8 lat	20 min	54
076	Nowe zwierzę	Kreatywność	5-9 lat	15 min	54
077	Scenka z bajki	Kreatywność	5-9 lat	25 min	55
078	Pracownia biżuterii	Kreatywność	4-8 lat	15 min	55
079	Pojazdy przyszłości	Kreatywność	5-9 lat	20 min	56
080	Owocowy targ	Kreatywność	2-6 lat	15 min	56
081	Obraz z plasteliny	Kreatywność	5-9 lat	25 min	57
082	Zamek dla smoka	Kreatywność	5-9 lat	25 min	57
083	Moja ulica	Kreatywność	6-9 lat	25 min	58
084	Tort dla misia	Kreatywność	2-6 lat	15 min	58
085	Galeria rzeźb	Kreatywność	6-9 lat	25 min	59
086	Z figury w postać	Kreatywność	5-9 lat	15 min	59
087	Muzyka w dłoniach	Kreatywność	4-9 lat	10 min	60
088	Komiks z plasteliny	Kreatywność	7-9 lat	30 min	60
089	Moje stanowisko pracy	Samodzielność	3-7 lat	10 min	63
090	Sznurówki dla buta	Samodzielność	4-8 lat	15 min	63
091	Ząbki u dentysty	Samodzielność	3-6 lat	15 min	64
092	Zdrowe śniadanie	Samodzielność	2-6 lat	15 min	64
093	Ubierz się na pogodę	Samodzielność	4-7 lat	15 min	65
094	Mój poranek krok po kroku	Samodzielność	5-9 lat	20 min	65
095	Sklepik z monetami	Samodzielność	4-8 lat	20 min	66
096	Zapinam guziki	Samodzielność	4-7 lat	15 min	66
097	Pomocnik kucharza	Samodzielność	2-6 lat	10 min	67
098	Nóż i widelec	Samodzielność	4-7 lat	10 min	67
099	Sam wybieram	Samodzielność	3-6 lat	10 min	68
100	Segregujemy odpady	Samodzielność	4-8 lat	15 min	68
101	Druga próba	Samodzielność	5-9 lat	15 min	69
102	Mały nauczyciel	Samodzielność	6-9 lat	15 min	69
103	Mały weterynarz	Samodzielność	4-7 lat	15 min	70
104	Każda rzecz ma swoje miejsce	Samodzielność	5-9 lat	20 min	70
105	Ubieramy się po kolei	Samodzielność	3-6 lat	10 min	71
106	Pakuję plecak	Samodzielność	5-8 lat	15 min	71
107	Zegar mojego dnia	Samodzielność	6-9 lat	20 min	72
108	Instrukcja obrazkowa	Samodzielność	6-9 lat	20 min	72
109	Nakrywam do stołu	Samodzielność	4-7 lat	15 min	73
110	Moje imię	Samodzielność	4-8 lat	15 min	73
111	Medal za wytrwałość	Samodzielność	4-8 lat	15 min	74
112	Bezpiecznie przez ulicę	Samodzielność	4-7 lat	15 min	74
113	Mój własny projekt	Samodzielność	6-9 lat	25 min	75

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
114	Od najmniejszej do największej	Myślenie logiczne	2-5 lat	10 min	78
115	Sortowanie kształtów	Myślenie logiczne	2-5 lat	10 min	78
116	Liczę kulki do 10	Myślenie logiczne	3-6 lat	10 min	79
117	Dodajemy kulki	Myślenie logiczne	5-7 lat	10 min	79
118	Zjedzone ciasteczka	Myślenie logiczne	5-7 lat	10 min	80
119	Co będzie dalej?	Myślenie logiczne	4-7 lat	10 min	80
120	Cieęższe czy lżejsze?	Myślenie logiczne	5-9 lat	15 min	81
121	Pizza na połówki i ćwiartki	Myślenie logiczne	6-9 lat	15 min	81
122	Symetryczny motyl	Myślenie logiczne	5-8 lat	15 min	82
123	Mapa skarbów	Myślenie logiczne	6-9 lat	15 min	82
124	Bryły w dłoniach	Myślenie logiczne	5-9 lat	15 min	83
125	Talerzyki mnożenia	Myślenie logiczne	7-9 lat	15 min	83
126	Tangram z plasteliny	Myślenie logiczne	6-9 lat	20 min	84
127	Co do czego pasuje?	Myślenie logiczne	3-6 lat	10 min	84
128	Mierzmy wężyki	Myślenie logiczne	5-8 lat	15 min	85
129	Parzyste i nieparzyste	Myślenie logiczne	6-8 lat	10 min	85
130	Piramida według reguły	Myślenie logiczne	5-8 lat	15 min	86
131	Cyfra i ilość	Myślenie logiczne	4-6 lat	10 min	86
132	Więcej, mniej, tyle samo	Myślenie logiczne	4-6 lat	10 min	87
133	Najpierw, potem, na końcu	Myślenie logiczne	5-8 lat	15 min	87
134	Gra planszowa z masy	Myślenie logiczne	5-9 lat	25 min	88
135	Dziesiątki i jedności	Myślenie logiczne	7-9 lat	15 min	88
136	Kto gdzie mieszka?	Myślenie logiczne	7-9 lat	20 min	89
137	Droga przez labirynt	Myślenie logiczne	6-9 lat	15 min	89
138	Ile boków, ile rogów?	Myślenie logiczne	4-7 lat	10 min	90
139	Sklep z resztą	Myślenie logiczne	7-9 lat	20 min	90
140	Wzory na siatce	Myślenie logiczne	6-9 lat	15 min	91
141	Strzałki dla robota	Myślenie logiczne	6-9 lat	15 min	91
142	Bużki emocji	Regulacja emocji	3-7 lat	15 min	94
143	Ugniatanie złości	Regulacja emocji	2-9 lat	5 min	94
144	Oddech z kulką	Regulacja emocji	4-9 lat	10 min	95
145	Termometr uczuć	Regulacja emocji	5-9 lat	15 min	95
146	Potwór strachu maleje	Regulacja emocji	4-8 lat	15 min	96
147	Pudełko spokoju	Regulacja emocji	4-9 lat	20 min	96
148	Co czuje miś?	Regulacja emocji	2-6 lat	10 min	97
149	Kolor mojego dnia	Regulacja emocji	4-9 lat	10 min	97
150	Słoik zmartwień	Regulacja emocji	6-9 lat	15 min	98
151	Moja bezpieczna wyspa	Regulacja emocji	5-9 lat	20 min	98
152	Przepraszam i naprawiam	Regulacja emocji	4-8 lat	15 min	99

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
153	Czekam na swoją kolej	Regulacja emocji	3-7 lat	10 min	99
154	Gdzie mieszka emocja?	Regulacja emocji	6-9 lat	15 min	100
155	Wolno, bardzo wolno	Regulacja emocji	3-7 lat	10 min	100
156	Dorosły się myli	Regulacja emocji	4-8 lat	10 min	101
157	Mały, średni, duży problem	Regulacja emocji	5-9 lat	15 min	101
158	Wieczorny rytuał	Regulacja emocji	2-7 lat	10 min	102
159	Ogród wdzięczności	Regulacja emocji	5-9 lat	15 min	102
160	Moja lista sposobów	Regulacja emocji	5-9 lat	20 min	103
161	Kiedy przegrywam	Regulacja emocji	5-9 lat	15 min	103
162	Chmurka myśli	Regulacja emocji	6-9 lat	15 min	104
163	Lustro emocji	Regulacja emocji	4-8 lat	10 min	104
164	Pomocna dłoń	Regulacja emocji	4-8 lat	15 min	105
165	Superbohater odwagi	Regulacja emocji	5-9 lat	20 min	105
166	Serce dla bliskiej osoby	Regulacja emocji	4-8 lat	15 min	106
167	Kształt do konturu	Percepcja wzrokowa	3-6 lat	10 min	109
168	Dokończ połowę	Percepcja wzrokowa	5-8 lat	15 min	109
169	Co tu nie pasuje?	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	10 min	110
170	Od jasnego do ciemnego	Percepcja wzrokowa	4-8 lat	15 min	110
171	Duży i mały: pary	Percepcja wzrokowa	2-6 lat	10 min	111
172	Ukryte figury	Percepcja wzrokowa	5-8 lat	15 min	111
173	Litery b, d, p	Percepcja wzrokowa	5-7 lat	15 min	112
174	Kopowanie z pamięci	Percepcja wzrokowa	6-9 lat	15 min	112
175	Mozaika według wzoru	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	15 min	113
176	Blisko i daleko	Percepcja wzrokowa	7-9 lat	15 min	113
177	Obróć i dopasuj	Percepcja wzrokowa	6-9 lat	15 min	114
178	Puzzle z placka	Percepcja wzrokowa	4-7 lat	15 min	114
179	Wypełnij kontur	Percepcja wzrokowa	3-6 lat	10 min	115
180	Śledzenie ścieżki	Percepcja wzrokowa	3-6 lat	10 min	115
181	Kolory tęczy	Percepcja wzrokowa	4-7 lat	15 min	116
182	Rzut oka	Percepcja wzrokowa	5-8 lat	10 min	116
183	Znajdź bliźniaka	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	15 min	117
184	Kształty wokół nas	Percepcja wzrokowa	4-8 lat	20 min	117
185	Faktury	Percepcja wzrokowa	2-7 lat	10 min	118
186	Budowa według zdjęcia	Percepcja wzrokowa	6-9 lat	20 min	118
187	Wzór na kafelkach	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	15 min	119
188	Cienie z latarką	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	15 min	119
189	Litery w ukryciu	Percepcja wzrokowa	6-9 lat	10 min	120
190	Ślady na śniegu	Percepcja wzrokowa	4-7 lat	10 min	120
191	Kolory z pamięci	Percepcja wzrokowa	5-9 lat	10 min	121

Nr	Zabawa	Obszar	Wiek	Czas	Str.
192	Most, który wytrzyma	Myślenie krytyczne	6-9 lat	25 min	124
193	Pływa czy tonie?	Myślenie krytyczne	5-9 lat	20 min	124
194	Najwyższa wieża	Myślenie krytyczne	6-9 lat	20 min	125
195	Dlaczego pęka?	Myślenie krytyczne	5-9 lat	15 min	125
196	Zwierzę na swoje miejsce	Myślenie krytyczne	6-9 lat	20 min	126
197	Prawda czy fałsz?	Myślenie krytyczne	6-9 lat	10 min	126
198	Kulka bez rąk	Myślenie krytyczne	5-9 lat	15 min	127
199	Co by było, gdyby?	Myślenie krytyczne	5-9 lat	15 min	127
200	Plusy i minusy	Myślenie krytyczne	7-9 lat	15 min	128
201	Ochrona jajka	Myślenie krytyczne	7-9 lat	25 min	128
202	Moja klasyfikacja	Myślenie krytyczne	6-9 lat	15 min	129
203	Miasto z budżetem	Myślenie krytyczne	7-9 lat	25 min	129
204	Porównaj dwa modele	Myślenie krytyczne	6-9 lat	15 min	130
205	Kto zjadł ciastko?	Myślenie krytyczne	6-9 lat	20 min	130
206	Pięć zastosowań	Myślenie krytyczne	5-9 lat	10 min	131
207	Zmień tylko jedną rzecz	Myślenie krytyczne	7-9 lat	20 min	131
208	Waga z wieszaka	Myślenie krytyczne	6-9 lat	20 min	132
209	Oszacuj i sprawdź	Myślenie krytyczne	5-9 lat	10 min	132
210	Trzy razy dlaczego	Myślenie krytyczne	5-9 lat	10 min	133
211	Fakt czy opinia?	Myślenie krytyczne	7-9 lat	15 min	133
212	Wynalazek dla babci	Myślenie krytyczne	6-9 lat	25 min	134
213	Drzewo decyzji	Myślenie krytyczne	7-9 lat	20 min	134
214	Przepis od końca	Myślenie krytyczne	6-9 lat	15 min	135
215	Moje odkrycie	Myślenie krytyczne	7-9 lat	30 min	135

DODATEK B

Zabawy według wieku dziecka

Zabawa trafia do grupy, jeśli jej zakres wieku obejmuje środek przedziału. Większość zabaw pasuje do kilku grup: młodsze dzieci korzystają z wersji **Łatwiej**, starsze z wersji **Trudniej**. Numery są klikalne.

Maluchy: 1-3 lata 25 zabaw

Motoryka mała	001, 002, 003, 005, 013, 014, 025, 028
Koncentracja i uwaga	034, 035, 038, 046, 057
Kreatywność i wyobraźnia	072, 080, 084
Samodzielność i pewność siebie	092, 097
Myślenie logiczne	114, 115
Regulacja emocji	143, 148, 158
Percepcja wzrokowa	171, 185
Myślenie krytyczne	brak zabaw w tym wieku

Przedszkolaki: 3-5 lat 108 zabaw

Motoryka mała	003, 004, 005, 006, 007, 008, 009, 010, 011, 012, 013, 014, 015, 017, 018, 019, 020, 022, 025, 026, 027, 028
Koncentracja i uwaga	031, 032, 033, 034, 035, 036, 037, 038, 039, 041, 042, 044, 046, 047, 048, 049, 050, 052, 053, 057, 058
Kreatywność i wyobraźnia	061, 062, 064, 065, 066, 067, 068, 069, 072, 073, 075, 078, 080, 084, 087
Samodzielność i pewność siebie	089, 090, 091, 092, 093, 095, 096, 097, 098, 099, 100, 103, 105, 109, 110, 111, 112
Myślenie logiczne	114, 115, 116, 119, 127, 131, 132, 138
Regulacja emocji	142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 152, 153, 155, 156, 158, 163, 164, 166
Percepcja wzrokowa	167, 170, 171, 178, 179, 180, 181, 184, 185, 190
Myślenie krytyczne	brak zabaw w tym wieku

Starsze przedszkolaki i zerówka: 5-7 lat 190 zabaw

Motoryka mała	006, 007, 008, 009, 010, 011, 012, 014, 015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 022, 023, 024, 025, 026, 027, 029, 030
Koncentracja i uwaga	031, 032, 033, 035, 036, 037, 038, 039, 040, 041, 042, 043, 044, 045, 047, 048, 049, 050, 051, 052, 053, 054, 055, 056, 058, 059, 060
Kreatywność i wyobraźnia	061, 062, 063, 064, 065, 066, 067, 068, 069, 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 079, 080, 081, 082, 083, 084, 085, 086, 087
Samodzielność i pewność siebie	089, 090, 091, 092, 093, 094, 095, 096, 097, 098, 099, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113
Myślenie logiczne	116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 140, 141
Regulacja emocji	142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166
Percepcja wzrokowa	167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191
Myślenie krytyczne	192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 202, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 212, 214

Uczniowie klas 1-3: 7-9 lat 129 zabaw

Motoryka mała	009, 016, 021, 023, 024, 029, 030
Koncentracja i uwaga	040, 042, 043, 045, 051, 054, 055, 056, 059, 060
Kreatywność i wyobraźnia	061, 063, 066, 068, 069, 070, 071, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 079, 081, 082, 083, 085, 086, 087, 088
Samodzielność i pewność siebie	090, 094, 095, 100, 101, 102, 104, 106, 107, 108, 110, 111, 113
Myślenie logiczne	120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 129, 130, 133, 134, 135, 136, 137, 139, 140, 141
Regulacja emocji	143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 154, 156, 157, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166
Percepcja wzrokowa	168, 169, 170, 172, 174, 175, 176, 177, 182, 183, 184, 186, 187, 188, 189, 191
Myślenie krytyczne	192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215

DODATEK C

Gotowe plany na 4 tygodnie

Każdy plan to 20 zabaw na pięć dni w tygodniu. Obszary zmieniają się codziennie, dzięki czemu dziecko ćwiczy różne umiejętności. W weekend powtórzcie zabawę, która najbardziej się podobała. Jeśli zabawa okaże się za trudna, skorzystajcie z wersji **Łatwiej** i wróćcie do niej za tydzień.

Plan dla dzieci w wieku 2-4 lata

	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek
Tydzień 1	001 Pierwsze spotkanie z masą	034 Ukryte skarby	080 Owocowy targ	097 Pomocnik kucharza	114 Od najmniejszej do największej
Tydzień 2	153 Czekam na swoją kolej	180 Śledzenie ścieżki	005 Szcypiący ptaszek	052 Wieża z krążków	084 Tort dla misia
Tydzień 3	089 Moje stanowisko pracy	115 Sortowanie kształtów	143 Ugniatanie złości	185 Faktury	013 Wałek i foremki
Tydzień 4	048 Łaty krówki	061 Mój potwór	105 Ubieramy się po kolei	116 Liczę kulki do 10	148 Co czuje miś?

Plan dla dzieci w wieku 4-6 lat

	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek
Tydzień 1	004 Wężyki na ścieżkach	034 Ukryte skarby	067 Laboratorium kolorów	098 Nóż i widelec	131 Cyfra i ilość
Tydzień 2	159 Ogród wdzięczności	190 Ślady na śniegu	193 Pływa czy tonie?	005 Szcypiący ptaszek	032 Kanapka na zamówienie
Tydzień 3	068 Twarze z przedmiotów	104 Każda rzecz ma swoje miejsce	118 Zjedzone ciasteczka	164 Pomocna dłoń	171 Duży i mały: pary
Tydzień 4	206 Pięć zastosowań	008 Nożyczki w akcji	033 Koszyk na piknik	071 Dom moich marzeń	089 Moje stanowisko pracy

Plan dla dzieci w wieku 6-9 lat

	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek
Tydzień 1	008 Nożyczki w akcji	040 Kulka w labiryncie	068 Twarze z przedmiotów	102 Mały nauczyciel	130 Piramida według reguły
Tydzień 2	158 Wieczorny rytuał	189 Litery w ukryciu	213 Drzewo decyzji	017 Litery z wężyków	055 Szeł kuchni mówi
Tydzień 3	070 Pacynki na palce	109 Nakrywam do stołu	136 Kto gdzie mieszka?	160 Moja lista sposobów	170 Od jasnego do ciemnego
Tydzień 4	215 Moje odkrycie	029 Fabryka równych kulek	045 Lustro za przegrodą	075 Drzewo na cztery pory roku	094 Mój poranek krok po kroku

DODATEK D

Karta obserwacji rozwoju

Obserwuj, a nie testuj. Wpisz datę, gdy zauważysz, że dziecko wykonuje daną czynność samodzielnie i swobodnie. Wiek podany w kolumnie **Orientacyjnie** to jedynie wskazówka: rozrzut między dziećmi w tym samym wieku bywa duży i jest czymś zupełnie normalnym.

1. Motoryka mała i sprawne dłonie

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Ugniata i odrywa kawałki masy	1-2 lata	data:	data:	data:
Toczy kulkę między dłońmi	3 lata	data:	data:	data:
Wałkuje równy wężyk	3-4 lata	data:	data:	data:
Toczy małą kulkę dwoma palcami	4-5 lat	data:	data:	data:
Kroi masę nożyczkami	4-5 lat	data:	data:	data:
Plecie warkocz z trzech wężyków	6-7 lat	data:	data:	data:

2. Koncentracja i uwaga

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Kończy zadanie trwające 5 minut	3 lata	data:	data:	data:
Wykonuje instrukcję 2-krokową	3-4 lata	data:	data:	data:
Odtwarza wzór z 3 elementów	4-5 lat	data:	data:	data:
Wykonuje instrukcję 3-krokową	5 lat	data:	data:	data:
Wyszukuje różnice między dwoma modelami	5-6 lat	data:	data:	data:
Pracuje 15 minut nad jednym zadaniem	6-7 lat	data:	data:	data:

3. Kreatywność i wyobraźnia

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Nadaje znaczenie przypadkowemu kształtowi	2-3 lata	data:	data:	data:
Lepi postać z kilku części	4 lata	data:	data:	data:
Miesza kolory celowo	4-5 lat	data:	data:	data:
Opowiada historię o swojej pracy	4-5 lat	data:	data:	data:
Tworzy scenę z kilkoma postaciami	5-6 lat	data:	data:	data:
Planuje i realizuje własny projekt	7-8 lat	data:	data:	data:

4. Samodzielność i pewność siebie

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Sam przygotowuje i sprząta stanowisko	3-4 lata	data:	data:	data:
Wybiera spośród dwóch-trzech opcji	3 lata	data:	data:	data:
Układa kolejność czynności dnia	4-5 lat	data:	data:	data:
Próbuje ponownie po niepowodzeniu	4-5 lat	data:	data:	data:
Wykonuje zadanie według obrazkowej instrukcji	5-6 lat	data:	data:	data:
Tłumaczy innym, jak coś zrobić	6-7 lat	data:	data:	data:

5. Myślenie logiczne i matematyczne

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Sortuje elementy według koloru	2-3 lata	data:	data:	data:
Szereguje od najmniejszego do największego	3-4 lata	data:	data:	data:
Przelicza do 10, dotykając elementów	4-5 lat	data:	data:	data:
Kontynuuje wzór ABAB	4-5 lat	data:	data:	data:
Dzieli całość na połowy i ćwiartki	6-7 lat	data:	data:	data:
Rozwiązuje zadanie tekstowe na konkretnych	7-8 lat	data:	data:	data:

6. Regulacja emocji

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Nazywa radość, smutek i złość	3 lata	data:	data:	data:
Pokazuje emocje na buźce z masy	3-4 lata	data:	data:	data:
Mówi, co pomaga mu się uspokoić	4-5 lat	data:	data:	data:
Czeka na swoją kolej we wspólnej zabawie	4-5 lat	data:	data:	data:
Rozpoznaje sygnały emocji w ciele	6-7 lat	data:	data:	data:
Ocenia wielkość problemu	6-7 lat	data:	data:	data:

7. Percepcja wzrokowa

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Dopasowuje figurę do konturu	2-3 lata	data:	data:	data:
Odtwarza wzór z 3 kolorów	4 lata	data:	data:	data:
Wskazuje różnice między dwoma modelami	5 lat	data:	data:	data:
Odtwarza prosty układ z pamięci	5-6 lat	data:	data:	data:
Odróżnia litery b, d, p	6-7 lat	data:	data:	data:
Rozpoznaje figurę obróconą	7-8 lat	data:	data:	data:

8. Myślenie krytyczne i rozwiązywanie problemów

Umiejętność	Orientacyjnie	Obserwacja 1	Obserwacja 2	Obserwacja 3
Przewiduje wynik przed sprawdzeniem	5 lat	data:	data:	data:
Szuka więcej niż jednego rozwiązania	5-6 lat	data:	data:	data:
Porównuje rozwiązania według kryterium	6-7 lat	data:	data:	data:
Uzasadnia swój wybór	6-7 lat	data:	data:	data:
Zmienia tylko jedną rzecz w eksperymencie	7-8 lat	data:	data:	data:
Odróżnia fakt od opinii	7-8 lat	data:	data:	data:

DODATEK E

Dziennik zabaw

Wydrukuj tę stronę tyle razy, ile potrzebujesz. Krótkie notatki po zabawie pomagają zauważyć, co dziecko lubi najbardziej i w czym robi postępy.

[illegible]

DYPLOM

Mistrza Plasteliny

przyznany dla

*za cierpliwość, odwagę w próbowaniu, piękne pomysły
i ukończenie zabaw z plasteliną.*

data

podpis